

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

İÇİŞLERİ ALT KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

11 Ekim 2012 *Perşembe*

İÇİŞLERİ ALT KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

11 Ekim 2012 Perşembe

---0---

K O N U

Sayfa

Büyükşehir Belediyeleri Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1/690)

1:39

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1:11

Birgül Ayman GÜLER	(İzmir)	1:7, 8, 9:10
Ekrem CAN (Mahalli İdareler Genel Müdür Yardımcısı)		3
Alpaslan KAVAKLIOĞLU	(Niğde)	4
Ahmet Tefrik UZUN	(Mersin)	5
Sırrı Süreyya ÖNDER	(İstanbul)	6
Özcan ULUPINAR	(Zonguldak)	6
Hasan Hüseyin TÜRKOĞLU	(Osmaniye)	6, 8:9, 11
Seyfullah HACİMÜFTÜOĞLU (İçişleri Bakanlığı Müsteşarı)		7:11

İKİNCİ OTURUM

12:39

Hasan Hüseyin TÜRKOĞLU	(Osmaniye)	12:15, 18, 20, 22, 23, 24, 26:27, 30, 32, 36:37, 38
Birgül Ayman GÜLER	(İzmir)	12, 20, 21, 23, 25:26, 33, 34, 36, 37, 38
Ali Haydar ÖNER	(Isparta)	16:18, 20, 23, 24, 25, 26, 27:28
Mehmet Volkan CANALIOĞLU	(Trabzon)	18:20
Hayrettin GÜNGÖR (Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri)		21:24, 24:26, 36:37
Muzaffer ASLAN	(Kırşehir)	26
Özcan ULUPINAR	(Zonguldak)	27, 30:31
Necati UYAR (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Şehir Plancıları Odası Genel Başkanı)		28:30
Ali AYDIN (Tunceli Akpazar Belediye Başkanı)		30:34

Ahmet Tefrik UZUN	(Mersin)	32
İlhami TÜRKAY (Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Haberleşme Genel Müdür Yardımcısı)		34:35, 35:36, 37
Emrah KILIÇARSLAN (Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü Mali Uzmanı)		35
Ali AYDINLIOğLU	(Balıkesir)	37:38
Veli AğBABA	(Malatya)	38

Açılma Saati: 13.13

Kapanma Saati: 18.00

İÇİŞLERİ ALT KOMİSYONU

11 Ekim 2012 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.13

BAŞKAN: Mehmet ERSOY (Sinop)

0

BAŞKAN – Çok değerli milletvekillerimiz, İçişleri Bakanlığımızın değerli bürokratları, Sayın Müsteşarım, değerli mesai arkadaşları, Türk Belediyeler Birliğimizin değerli temsilcileri, değerli konuklar; dün çalışmalarına başlayan İçişleri Komisyonumuzda, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair -Hükûmetimizin Medisimize sevk ettiği- Kanun Tasarısı'nın görüşmeleri sırasında 7 milletvekilimizden Alt Komisyon kurulması uygun görülmüş, Alt Komisyonumuz ilk toplantısını dün akşam yaparak Başkanlık seçimini gerçekleştirmiş ve bugün saat 13.00'te gündemindeki konuyu görüşmek üzere toplanma kararı almıştı.

Bugün çoğunluğumuzun olduğunu görerek Büyükşehir Belediyeleri Kanunu ve Bazı Kanun ve Kanun Hükûmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı üzerinde görüşmeleri başlatıyorum.

Önce, uygun görürseniz, değerli milletvekillerimize hem kanun tasarısının geneli üzerindeki düşüncelerini hem Hükûmet temsilcilerimize soracakları soruları hem usul ve değişikliklerle ilgili tekliflerini almak üzere -söz almak isteyen milletvekillerimize- sırasıyla söz vermek istiyorum.

Buyurun.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Değerli Başkanım, değerli arkadaşlarım, değerli yöneticiler; önce usul üzerine konuşmak lazım geliyor sanıyorum.

Bizi çok zorlayan bir tasarı var önümüzde. Zorlaması, içeriğinden değil de önce, zamansızlığından. Kırk sekiz saat içerisinde Komisyona indirilmesi gerekirdi. Kırk sekiz saat koşuluna uyulmuş görünüyor ama o kadar geniş, o kadar tek tek ilçeleri, köyleri ilgilendiren bir düzenleme ki bunun üzerinde layığıyla tartışma fırsatı biz milletvekillerine ve İçişleri Komisyonu üyelerine maalesef verilmedi.

Bizim ötemizde, kamuoyunun haberdar olmadığı bir düzenleme. “Bizim köy de kapatılıyormuş, bizim belde de kapatılıyormuş.” diye inanılmaz bir telefon yığılması altında kaldık hepimiz. Çok çeşitli itirazlar var yeni bağlanmalara, yeni kapatılmalara, yeni kurulan ilçelere, ilçelere verilen isimlere. “Yıllardır burada yaşıyorum, dört kuşak burada yaşıyorum, bize bu isimli bir ilçe kurulmuş.” deyip itiraz edenlere... Yani bir yüksek siyaset gereğince tartışılması gerekiyor. Acaba memleketin idari yapısı üzerindeki etkileri ne olur bu tasarının?

Bir de doğrudan, köyümüzde, beldemizde bize ait olan şeylere ilişkin karar sürecinden dışlanmış olmanın verdiği rahatsızlık bakımından tartışılması gerekiyor. Çeşitli toplumsal örgütlenmelerde şikâyetler var: “Görüş alınmadı, haberimiz yok, hazırlıksız yakalandık ama hiç olmazsa bizi Komisyonda dinleyin.”

Bildiğiniz gibi Alt Komisyondayız. Alt Komisyon için de üzerimizde muazzam bir baskı var “Bu işi cumartesiye kadar ya bitirirsiniz ya bitirirsiniz.” biçiminde. Gelen isteklere bugün, şimdi karar vermemiz lazım. O çeşitli kuruluş temsilcileri toplanacaklar, gelecekler ve burada sözlerini söyleyecekler. Biz onlarla tartışma yapacağız. Bunun için yalnızca yarınımız kaldı o zaman. Bugünden bir davetiye çıkarmakta, istekte bulunanlara ya da bu konuyla ilgilidir diye bizim gördüğümüz kuruluşlara... Bu da çok el gördülük olacak ama en azından görevimizi yapalım derim ve burada mümkün olduğu kadar çok sayıda kurum bizimle beraber, bizim mesai saatimiz boyunca çalışsın. Uygun görülürse bunu listeleyelim bir taraftan. En azından bu eksikliği -bilmiyorum, ne kadar gidermiş olmak anlamına gelir ama- gidermiş olalım.

Elimizdeki tasarı, genel gerekçesi itibarıyla oldukça net diyebileceğim bir tasarı, diyebilseydim keşke. Gerekçeler metinlerin tamamlayıcı parçaları. Gerekçede madde hükümlerinde dile getirilenin ruhu anlatılır ve böylece, acaba Hükûmet memleket için ne karar vermişten çok, neden böyle karar vermiş öğrenme şansı buluruz. Gerekçeyi okudum. Burada yalnızca etkinlik ve verimlilik gördüm.

Burada yerel demokrasiiden daha fazla katılımdan, halkımızın demokratik hayata katılımını sağlamak bakımından yerel yönetimlerin öneminden söz ediyor birinci sayfa ama hükümlerin içerisinde bunu karşılayan hiçbir şey yok ki. Yüzde 54'ü beldelerin, yüzde 47'si köylerin, yüzde 36'sı il özel idarelerinin kapatılıyor. Buna karşın daha fazla katılım, saydamlık, halkımızın demokratik hayatta kendini yönetme hakkına sahip kılınması kurallarını gözettik diyen bu gerekçe, birinci sayfaya madde hükümleri aykırıdır. Elbette yasama süreci bakımından çok önemli bir temel etik ve hukuki ilkedir. Gerekçe madde hükümlerinin zihniyetini sunacak, eğer sunmuyorsa, tam tersine bir gerekçe olarak yazılmışsa o zaman burada yasama sürecindeki samimiyet ilkesine aykırılık var demektir. İkinci sayfada, çok sayıda yerel yönetimin bulunması kaynak israfına yol açar. Küçük yerleşim birimleri ciddi yönetim sorunları yaratır. Bu, optimal ölçek değildir. Biz optimal ölçek arıyoruz; etkinlik, koordinasyon, kalite ve benzeri. İkinci sayfa, küçük ölçekli yerleşmelerin uygunsuzluğunu ve bunların bir arada çalıştırılması bakımından yol bulunmadığını söyleyip biz optimal ölçeği bularak verimliliği, etkinliği gerçekleştireceğiz, diyor.

Şimdi, tabii, görmemiş olabilir burada yasayı hazırlayanlar ama çok sayıda yerel yönetim eş güdümlenebilir. Bunun da uluslararası alanda da, bizim memleketimizde de çok güzel bir yönetim aracı vardır: Bizde kötü kullanılan, iyi kullanamadığımız ama elbette çok iyi kullanılabilir olan yerel yönetim birlikleri. Küçük yerleşmelerin pek çoğunu özel amaçlı birlikler hâlinde bir araya getirip sorunlarını çözmemiz mümkündür. Örneğin, katı atık birliği yaparsınız, 150 köyü, 15 belediye, 2 belediye sadece çöp hizmetleri bakımından bir birlik diye, optimum ölçeğe ulaştırırsınız. Üstelik de o çöp alanını, depone alanını nereye koyacağınız konusunda karar verenler doğrudan doğruya o tüzel kişiliklerin temsilcilerinin oturduğu yerel yönetim birliği medisi olur ve böylece hiç kimse benim köyüme tepeden inme karar geldi, depone alanı yapıldı diye itiraz etmez, siyasi yaşamın başını da ağrıtmaz ama tercihtir, böyle bir çözüm olmasına rağmen optimal ölçeği arayan bu tasarı üçüncü sayfada ne bulunduğunu söylüyor bize -gene genel gerekçeden söz ediyorum- geniş ölçek. "Geniş ölçekte hizmet üreten yerel yönetim birimleri gelişmiş teknolojilerle donatılır. Geniş ölçekte hizmet üretecek birimlerde verimlilik artışı sağlanır. Geniş ölçekle sistem kaynakların etkin kullanımını sağlar." diye gidiyor.

Buradaki büyük problem, o geniş ölçeğe nasıl karar verileceği. Bu tasarı geniş ölçeğe ilginç bir şekilde idari sınırları olarak karar veriyor. Şimdi, etkinlik arıyoruz, verimlilik arıyoruz, bunun için çağdaş hizmet niteliklerine uygun araştırmalar yapıp idari sınırları, hep her hizmet için, birbirinden farklı olduğu için asla çakışmayacak sınırlar belirliyoruz aslında. Su hizmetleri için havza istersiniz ama çöp hizmetlerini havza bazında yönetemezsiniz. İdari sınır dediğiniz şey, 1923'ten bu yana yapılan değişikliklerle beraber hiç bu problem yani yerel yönetim hizmeti problemi göz önünde bulundurulmaksızın belirlenen sınırlar. Mevcut olan idari sınırları yani ülkeyi yönetme anlamında sınırları, yerel hizmet için nasıl uygun bulabildik? Şunu gösteriyor ki yerel hizmetlerin optimum ölçeği bakımından yapılmış bir analiz yoktur. O hâlde şu sonuca varabilirim: Yerel hizmetlerde etkinliği, verimliliği sağlamak için sınırlar bir analizle belirlenmemişse bu genel gerekçe, öngörülen hükümleri desteklememektedir. Yani optimum ölçek, il ölçeğidir. Şu, şu analizleri yaptık, bunun sonunda buna vardık demesini beklerim, öyle bir şey söylemiyor ve kitaplardan da, yaşamdan da bildiğim kadarıyla il idari sınırlarıyla yerel hizmet gereklerinin sınırları çok nadir, rastlantı eseri belki çakışırsa bazı yerlerde çakışabiliyor ama genel olarak böyle bir çakışma söz konusu değil.

Buna ilişkin yani geniş ölçeğin yararından söz edip bu mülki sınırdır dedikten sonra yerel hizmetler için kanıt arıyorum ki analizini yapmamış ama göstergesi olabilir. İstanbul ve Kocaeli illerini örnek veriyor. Değerli arkadaşlarım, İstanbul ve Kocaeli, Marmara metropoliten bölgesinin parçaları ve Türkiye'de çok istisnai bir dünya orası. Kocaeli 3.500 kilometrekare bir il. İstanbul, yine, bilmiyorum kilometrekaresini ama çok fazla değil, İstanbul da küçük bir coğrafya aslında nüfus olarak yüksek olmasına rağmen. Ama her ikisi de neredeyse Marmara için ben bir bölge yönetimi kursam, yönetebileceğim bir bütünün parçası. Orada kırsal üretim yok, orada hayvancılık yok, tarımsal üretim yok. Orada köy diyebileceğiniz yerlerin hepsi âdeta sayfiye yeri, hani yayla sayfiyesi ya da deniz sayfiyesine dönüşmüş. Şimdi, Kocaeli ve İstanbul için gerçekten kentleşmiştir bu mekân ve bütünleşik kent, bu model -hatta belki il sınırlarını bile genişletmeyi düşünebilirsiniz oralarda- uygun olabilir ama burada bu modelin uygulanacağı yerleri gördüğümde, birisi Malatya, birisi Konya, birisi İzmir.

Şöyle söyleyeyim, yanlış rakam vermeyeyim, Belçika ve Hollanda, bu iki ülke Avrupa ülkesi, bunların yerel yönetim birimi sayısı kendi içlerinde 200'ü bulur. Bir merkezî hükümet vardır o coğrafyanın üstünde, bir Belçika'yı da düşünecek olursanız Valonlarla Flamanlar, onların altında yerel yönetimler falan vardır. Lütfen şu ölçeklere bir dikkat eder misiniz? Belçika ülkesi 30.528 kilometrekare. Bizim Konya 38.183 kilometrekare. Yani bizim Konya, Belçika'dan daha büyük. Ya da Antalya yaklaşık 21 bin kilometrekare. Şanlıurfa 18.584 kilometrekare. Bir ülke büyüklüğünden daha geniş coğrafyalardan söz ediyorum ama ikinci bir özelliği de var bu coğrafyaların. Bunlar aynı zamanda tarımsal iller yani Kocaeli ve İstanbul'dan farklı olarak Malatya gibi kayısısıyla

tanıdığımız, Konya gibi buğdayıyla tanıdığımız iki çok geniş tarımsal coğrafyaya Kocaeli ve İstanbul'un modeli uygundur diyebilmek için bu düzenlemeye Kocaeli ve İstanbul'u örnek göstermek, İçişleri Bakanlığı bürokrasisinin yapabileceği bir hata değil. Bunu, gerçekten, bu benzetmeyi kendine dayanak olarak kim yazmış, bir eski öğretim üyesi olarak da çok merak ediyorum. Birbirine örnek gösterilebilecek...

MAHALLÎ İDARELER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI EKREM CAN – O benim efendim.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – İsminizi rica edebilir miyim?

MAHALLÎ İDARELER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI EKREM CAN – Genel Müdür Yardımcısı Ekrem Can yani ben yazdım.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Ne Genel Müdürü?

MAHALLÎ İDARELER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI EKREM CAN – Mahallî İdareler Genel Müdürlüğünde görev yapıyorum.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Mahallî İdareler Genel Müdürlüğünde görev yapıyorsunuz. Umarım açıklarsınız bunu bana.

Kıyas çok önemli bir insan düşünme yöntemi. Eğer kıyasta kıyaslanan şeylerin denkliliği yoksa zaten düşünce sistemi altüst olmuş demektir. Burada gerek -genel gerekçeden devam ediyorum gene- daha sonraki bölümlerde, hükümlerle ne yaptığını anlatıyor elimizdeki metin. Diyor ki: Belde belediyeleri ve orman köyleri dâhil, köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmakta, büyükşehirle dönüştürülecek illerde en az bir ilçe kurulmakta, bunların dışında kalan yerlerde, 2 binin altındaki belde belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmakta ve biz, 56 milyon vatandaşımızı büyükşehir belediye sınırları içerisinde yaşar hâle getirmekteyiz. Bu çerçevede 29 il özel idaresi, 1.591 belde belediyesi, 16.082 köy tüzel kişiliği sona ermekte, belde belediyeleri köye dönüştürülmekte.

Sonra, ilginç bir şey söylüyor. Bu da en temel idare hukuku bilgisi açısından çok çarpıcıdır. “Orman köyleri dâhil, köyler kaldırılıyor.” diyor ama “O köylerde yaşayan köylülerin hak ve imtiyazları devam ediyor.” diyor. Değerli arkadaşlarım, kullanılan hak ve imtiyazlar o tüzel kişiliğe bağlı vardır. O tüzel kişilik kalkmışsa, eğer elinizde de yalnızca kentlerin yönetim birimi olan belediyeler kalmışsa, orman köylülüğü tüzel kişiliği yoksa, bu hak ve imtiyazlar hiç kimse tarafından kullanılamaz. Tüzel kişilik hak imtiyaz ilişkisini tüzel kişiliği kaldırdığınız anda koparırsınız. O zaman bu, doğrudan doğruya mahalle hâline gelmiş olan yani hiçbir orman köylüsü hakkı artık kalmamış olan -çünkü bizim “orman mahallesi” diye bir tüzel kişiliğimiz de yok- orman köylülerinin elinden, neyi var neyi yoksa alıyorsunuz demektir ama bunu, “Ben tüzel kişiliğini kaldırdım amma sorumluluk ve imtiyazlarını devam ettiriyorum.” diye yazıyorsunuz. Bu, halka karşı açıklık ve dürüstlük ilkesine aykırıdır. Ben şöyle açıklayabilirim ki bunu, hiçbir şekilde mümkün olmayan bir durumu burada yazarak orman köylülerinden gelebilecek tepkiler önlenmeye çalışılmıştır çünkü bunun hukuki hiçbir geçerliliği söz konusu olamaz.

“Sonuç olarak...” diyor -zaten bu, gerçekte bize hiçbir şey anlatmayan gerekçe- “...etkin ve verimli bir şekilde sunma olanağı kalmayan bazı illerde, ideal ölçekte etkin hizmet sunma potansiyeline sahip yerel yönetimler...” Etkin ve verimli bir şekilde hizmet sunma olanağı kalmayan bu iller, yalnızca tek nüfus ölçütüyle belirlenmiş iller. “İl nüfusu 750 bini geçiyorsa bunlarda etkin hizmet sunma imkânı kalmamıştır.” diyorsunuz.

Burada genel gerekçe bize yapılmak istenen şey hakkında hiçbir şey anlatmadığı için, bu, siyaseten de yasama ilkeleri itibarıyla da uygun bir düzenleme değildir.

İçerik itibarıyla değinmek istediğim birkaç konu var. Birincisi, bu tasarı Hükûmetin 56 milyon vatandaş için yerel yönetimlerden vazgeçme tasarısıdır. Bize hiç kimse, il özel idarelerinin yüzde 36'sını, belediyelerin yüzde 53'ünü, köylerin yüzde 47'sini kapatırken, bu Hükûmetin yerel yönetimlerden yana, onları güçlendirici bir tavır aldığını söyleyemez, inandıramaz, böyle bir sava bizi inandıramaz.

BAŞKAN – Ben yapacağım inşallah.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Tartışmalarda, evet, onu hakikaten bekliyorum.

Köylerin ve beldelerin kaldırılması, bunların farklı ilçelere bağlanması, ilginç sonuçlar yarattı. Bunları ayrıntılarıyla konuşacağız ama bu ilginç sonuçların “Etnik ve mezhebe dayalı tasarruflar yapılıyor.” şeklinde çok güçlü kuşku yarattığını söylemeliyim. Eminim bu, iktidar milletvekili arkadaşlarıma da geliyor. Bu kuşku basın yayın organlarına yansımaya başladı. Kuşkusuz, bu yaklaşım iyi bir şey değil, bu duygu iyi bir şey değil ama Türkiye'nin toplumsal özelliklerini, burada bulunan arkadaşlarımdan çoğu mülki idare amiri, herkesten iyi bilirler. Nasıl bir hassasiyet olduğunu hepimiz biliyoruz. Özellikle, sözüm ona

“küreselleşme” denen sürede “Farklılıklar önemlidir.” diyenlerin vurguladığı etnik ve mezhebî farklılıkların zaten var olan duyarlılıkları nasıl azırdığını da biliyoruz. Hatay’ dan, Mardin’ den yoğunlaştığını söyleyebileceğim çok ciddi sesler var. Manisa’ dan yükselen “Bizim ilçemize bu adı kim vermiş?” diye, ilçesinin adının peşinde, kendisinin hesaba katılmadığını söyleyen sesler var. Yerel yönetim birimlerini, yalnızca etkinlik adına, verimlilik adına bu kadar hesapsızca... Bu kadar hesapsızcanın –parantez açıyorum- anlamı şu: Kimseye sorma gereği duymadan, orada yaşayanlara danışmadan, değişik görüşte olanların o konu hakkındaki fikirlerini almadan yani genel bir kabul edebilirlik, bir konsensüs sağlamadan oynayamazsınız, ne tüzel kişilikleriyle ne isimleriyle. Bu köylerin sahipleri var, bu beldelerin sahipleri var. Yani, şarkılar bile dizesiz kalacak, “Hadi gel köyümüze geri dönelim...” Bizde yurt dışında yaşayan vatandaşların memlekete olan bağlılıklarının köy resimlerine nasıl yansıtıldığını herkes bilir. Yalnızca etkinlik, verimlilik adına, bir taraftan birbirimize ve toprağımıza bağlılığımızı teyit eden köy, belde varlığını, bu kadar, masa başında -her ne hesapla bilmiyorum- kaldırırmak akıl işi değil. Çok sayıda yerel yönetim birimiyle de etkinlik sağlanır. Çok çeşitli yönetim modelleri var. Bunları yok ederek, bu kadar çok insanı kendi memleketinden, toprağından, geçmişiinden, anasının babasının yaptığı köy mezar yerinden uzaklaştırmaya ne hakkınız var? Bu, AKP İktidarının bürokratikleşmesinin göstergesidir, hatta daha iyisini söyleyelim, bürokratikleşme belki değil, teknokratlaşmasının sonucudur. “Biz halkın içinden geliyoruz.” deyip deyip halkın tepesinde, halka hiç sormadan, onun günlük yaşamı hakkında bu kadar kapsamlı karar verme hesapsızlığından geri dönülmesi gerekir.

Bu tasarının ikinci özelliği ve Komisyonda tartışırken de çok farklı yönlerden yaklaşıldığını gördüğüm özelliği şu: Hükümet aşında il genel idaresini boşaltıyor. Mülki idare amirlerinin özellikle dikkatine sunuyorum bunu. Bunu tartışalım istiyorum; bazı yerlerini anlamadım, tartışmalarla bunu derinlemesine anlayayım istiyorum. Tasarının 4’ üncü maddesinden söz ediyorum. Yirmi dokuz ilde yani eski büyükşehirlerle yeni kurulan büyükşehirlerde -bunlar da mülki sınırlara oturdu- yirmi dokuz ilde yatırım izleme koordinasyon merkezi kuruyor. Biz kendi aramızda tartışırken de bir görüş şöyle dedi. Sayın müsteşarım, buna ilişkin özellikle bir teknik açıklama, sunuşunuzun içinde de alabilirim siz uygun görürseniz, sonrasında da... Burada, bu merkez, yerel yönetim hizmetlerini denetlemek, yerel yönetimlere rehberlik etmek, yerel yönetimler hizmetleri aksatırlarsa onların hizmetlerini yapmak için kuruluyor. Şimdi, eğer bu ise yatırım izleme koordinasyon merkezi, o ildeki yerel yönetimlerin yatırımlarını izleme, eş güdümler merkezi ise, o zaman, bu bir idari vesayet kurumudur. İdari vesayet, bildiği gibi, bir anayasal mekanizma olarak dertli bir iş. İdari vesayet kimlere tanınmış, kim tarafından kullanılabilir belli. O değilse -ki bence değil- asıl, yatırım izleme koordinasyon merkezi il genel idaresinin yerine kurulmuşsa o zaman burada çok büyük bir problem var demektir. Şöyle ki: Yatırım izleme koordinasyon merkezinin hükümleri karışık yazılmış. Umarım bu kanun tasarısı geri çekilir, gerek kalmaz ama illa çok ısrar ederseniz, şöyle düzeltin bari diye bir öneride bulunacağız tabii.

BAŞKAN – İkinci kısmını alalım hocam.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Önerilerimi şimdi söylemeyeceğim zaten.

“Kamu kurum ve kuruluşlarının ve diğer kamu kuruluşlarının...” gibi bir laf var. Oraya baktığınızda, bunun yerel yönetimleri kapsadığını da görüyorsunuz. Daha sonra bir raporlama mekanizması var. O raporlama mekanizmasıyla doğrudan taşra teşkilatının yerine geçtiğini görüyorsunuz. Tam ben size buradan söyleyeyim ki ne kastettiğim karışmasın. 4’ üncü madde: “Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde yatırım ve hizmetlerin etkin olarak yapılması...” Şimdi, kimlerce yapılan yatırım ve hizmetlerin? Özel sektör dâhil mi? Yerel yönetimler var mı? Kamu kurum ve kuruluşlarından mı söz ediyoruz yalnızca? Zaten bu akılları karıştıran, kimlerin olduğu yazılmamış. “...izlenmesi, denetlenmesi; afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi; ilin tanıtımı;...” Sonra, ama noktalı virgül olduğu için artık bu onu tanımlamıyor “...gerektiğinde merkezî idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi;...” Öyle anlaşıyor ki, bu bir denetim kurumu. “Kimlerin” denmediği için geniş yorumlayacağım; özel sektör, kamu sektörü, genel idare, yerel idare yatırımı hizmetleri, afet ve ili tanıtmak yani kalkınma ajanslarına verilen o görev gibi bir şey anlaşılan bu. Sonra da yatırımcılık yapmak... Bilfiil yatırımcılık yapacak, gerektiğinde merkezî idarenin taşrada yapacağı yatırımları yapacak, sonra, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edecek yani genel idareye rehberlik edecek diye anlıyorum ben bunu, “yerel” dememiş çünkü burada; hukuki destek sağlayacak. Yani, genel idareye, bunların denetlenmesi için, valiye bağlı, kamu tüzel kişiliği olan özel bütçeli bir şey kurduk. Bu karışıklığın, bir kere, giderilmesinden sonra ben daha net belki tartışabilirim sizinle ama şöyle görünüyor ki, onu, bu... Tabii, bu kanunun acayipliği burada zaten; madde 4’ ü üç sayfa gidin ileriye, 10 numaralı paragraf var burada ama ikinci 10 yani birinci 10 değil de ikinci 10...

ALPASLAN KAVAKLIĞOLU (Niğde) – Sayfasını söylerseniz...

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – 7’ inci sayfa.

BAŞKAN – Son şeyi, 4'üncü maddenin sondan bir önceki paragrafı.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – 4'üncü maddede bir 10 var, tek parantezli...

AHMET TEVFIK UZUN (Mersin) – “İldeki kamu kurumu...” diye başlayan.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Bir tane daha 10 var, çift parantezde. Bu gerçekten kanunlar ve kararların ne iş yaptığını düşündürüyor insana ama onlara da gitmemiş olabilir tabii, onlar da bakmamış olabilirler.

7'nci sayfadaki “10) İldeki kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütülmesi gereken yatırım ve hizmetlerin yerine getirilmediği...” vesaire “...Yatırım İzleme Koordinasyon Merkezi aracılığıyla da yerine getirilebilir.” diyor; bir kez daha burada vurgulanmış görülüyor.

Bu merkezin bir raporlama sistemi var. Bu merkezler özel bütçeli ya, İçişleri Bakanlığı inceleyecek, uygun görüş verecek, Başbakanlığa sunacak ve bu merkezlerin bütçeleri Başbakanın onayıyla yürürlüğe girecek. Şimdiye kadar bu harcamaları kimler yapıyordu? İl genel idaresi yapıyordu. İl genel idaresinin bütçesini Başbakan mı onaylıyordu arkadaşlar? İl genel idaresi bütçesi bakanlıklar bütçesinin içinden yürüyordu ve o bütçe bütün bürokraside görüşüldükten sonra Türkiye Büyük Millet Meclisine geliyordu ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde, işte bu komisyonlarda, alt komisyonlarda konuşuluyordu ve muazzam güzel tartışmalarla halk da buna ortak ediliyor, böyle kararlaştırılıyordu. İl genel idaresinin yerine hizmetleri bu merkeze yaptırıyoruz ve bu merkezin bütçesi Başbakanca onaylanıyor. Yani ne oluyor? En baştaki savunma ikinci özellik diye o yüzden söyledim: İl genel idaresi ortadan kaldırılmaktadır.

Bunun ne kadar vahim olduğunu şöyle anlatmayı deneyeyim: Bakanlıklar düzenleyici, denetleyici kuruluşlardır merkezleri itibarıyla. Bakanlık merkezleri karar alır ve denetlerler. Bakanlık merkezleri doğrudan icraat, uygulama yapmazlar. Aldıkları kararların uygulamasını taşra örgütü yapar bakanlıkların, yani il genel idaresi, ilçe genel idaresi yapar. Ne yapar? Okul yapımı söz konusu, sağlık, hastane yapımı söz konusu, bayındırlık hizmeti söz konusu; bunların hiçbiri Ankara'dan yapılmaz ki. Bakanlığın bütçesinden illere tahsisler yapılır, Bayındırlık, Millî Eğitim, Sağlık Bakanlığı bu hizmetleri yürütür. Dolayısıyla her ildeki taşra müdürlüğü, il müdürlüğü ya da ilçe müdürlüğü kendi hesabını yılsonunda işte, bildiğimiz o süreçlerle de verir. Harcanan her kuruş Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından haktır diye verilmiştir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından da denetlenmektedir; demokratik bir siyasal rejimin, demokratik bir kamu yönetiminin en temel ilkelerindendir. Şimdi, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Merkezi öyle yetkiyle geliyor ki, başında vali var ve bu merkezi iyileşmedir diye kimseyi aldatmasın. Merkezi iyileşme değildir, otoriterleştirmedir. Başbakan makamına bağlama ama her türlü demokratik yönetsel ve siyasal denetimden koparmadır.

Şöyle örneklendirebilirim:

BAŞKAN – Çok özür diliyorum, şöyle yapabilir miyiz? Sözüünüzü kesmiş olmayayım.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Rica ediyorum, tabii ki.

BAŞKAN – Şimdi, değerli Hocam, sözüünüzü kesmiş olmayayım, yine siz kaldığınız yerden devam edin. Sadece uygulamanın içinden gelen bir kardeşiniz olarak, teknik anlamda bir katkıda bulunmak istiyorum bu söylediklerinize.

Değerli arkadaşlar -misafirlerimiz de var burada- birçok arkadaşımız konuyu biliyor zaten ama şu kadar bir açıklama yapma ihtiyacı hissettim Hocamın doğru noktadan devam edebilmesi için değerlendirmelerine.

İl özel idarelerimizin bildiğiniz gibi iki ayrı fonksiyonu vardır; bir tanesi, mahalli, ilin belediye hudutları dışında kalan bölgelerinde yaşayan insanların mahalli müşterek ihtiyaçlarını, yani yerel hizmetlerini karşılamak üzere üstlendirilmiş bir fonksiyonu vardır. Bunu, genel bütçeden ayrılan paylar başta olmak üzere il özel idarelerine tahsis edilmiş ödenek ve gelirlerle il genel meclisi kararıyla bütçelendirir ve encümeni ve vali, şimdi genel sekreteri vasıtasıyla harcar.

Şimdi bu tasarıyla, bu hizmetlerle ilgili fonksiyonu yine aynı şekilde seçilmiş organlarla çalışmalarına devam edecek olan büyükşehir belediyeleriyle birleştirildi.

İkinci fonksiyonu ise, genel idarenin, merkezî idarenin taşrada yapacağı hizmetlerin aracısı olmaktadır. Taşradaki genel idare kuruluşlarının, özel bütçeli yatırımcı kuruluşlar hariç taşradaki genel idare kuruluşlarının kendiliklerinden kararını aldıkları bir bütçeleri olmaz, bir tüzel kişilikleri de yoktur. Taşradaki il müdürlükleri Ankara'daki merkez teşkilatının oradaki uygulama araçlarıdır.

Onun dışında, onların doğrudan karar alma ve yerinde, bu kararlarına uygun kendilerine tahsis edilmiş bütçeleri ödenekleştirme yetkileri yoktur. İl özel idareleri, bu anlamda, genel bütçeden bakanlıklar tarafından onaylanan ve sadece belli bir hizmeti ifa etmek için tahsisli olarak gönderilen ödenekleri o yatırımın gerçekleştirilmesi için harcarlar.

Şimdi, bu merkezlerle yapılmak istenen, işte bu genel idarenin taşrada yapacağı hizmetlerin açıkta kalmaması, bütçesi olmayan, tüzel kişiliği olmayan il müdürlüklerinin her ihtiyaçlarını Ankara'dan istemelerinin önünü kesmek için bu merkezlere devrediliyor o yetkiler de kapatılan özel idarelerin. Yani burada, genel idarenin taşrada çok rahat kararlar aldığı uygulamalar kaldırılıp, merkezleştirilip, Başbakanın onayına sunulmuyor. Başbakanın onayına sunulacak bütçe binde 2,5 olarak merkezlere aktarılacak olan ödeneğin, ilin tanıtımı ve sair sayılan hizmetlerle ilgili yapılan bütçesidir ki, hepiniz de biliyorsunuz, bütün özel bütçeli kuruluşların denetimi yine Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yapılmak zorundadır bizim yasal mevzuatımız çerçevesinde.

Bu bilgilendirmeyi yapmak istedim yoksa Bayındırlık Müdürlüğünün, Millî Eğitim Müdürlüğünün Isparta'da bütçesi olmaz. Sadece onlar ihtiyaçlarını yazarlar, Millî Eğitim Bakanlığı onaylar o yatırımı ve yatırımın ödeneğini il özel idaresine gönderir. Uygulama, şu andaki uygulama budur.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim, böyle daha iyi oldu. Böylece hatalar daha net ortaya çıktı.

Burada düzenlenen maddelerde...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Sayın Hocam, ben de özür dileyerek araya girebilir miyim bir şey söyleyip gideceğim de o yüzden.

Tezkere görüşülüyor ve benim Genel Kurula gitmem gerekiyor. Ben görüşlerimizi yazılı olarak vereyim hem stenograf arkadaşlara da kolaylık olur.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Yarın da bir programım var; ben izninizi rica edeceğim.

BAŞKAN – Peki.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (İstanbul) – Teşekkür ederim.

ÖZCAN ULUPINAR (Zonguldak) – Genel Kurula geçecek miyiz?

BAŞKAN – Hocamızı dinliyoruz ama hem Genel Kurula gitmek ve hem de yemek için de ara verelim mi?

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Siz bilirsiniz ama ben bu şeyi bir tamamlayayım, sonra devam edelim.

BAŞKAN – Hasan Bey, yoklamaya katılıp, ondan sonra yemeğe mi geçelim?

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Konuşmayı kesmeyelim.

BAŞKAN – Yani öyle mi yapalım?

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Burada bir görevlendirme var.

BAŞKAN – Hocam bitirsin, yarım kaldı; buyurun.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Sayın Başkanımızın söylediği şey burada yazmıyor. Burada “İl özel idareleri tarafından şimdiye kadar yapılan işleri yapmak üzere Yatırım İzleme Merkezi kurduk.” demiyor. Burada “Yatırım İzleme Koordinasyon merkezlerinin ildeki kamu kurumlarının yatırım ve hizmetleri için kurulduğu” yazıyor. Dolayısıyla bu açıklama bu metinde yok. Niyet o... Genel gerekçe de çok yetersiz bir gerekçe olduğu için böyle bir şey orada da açıklanmıyor.

BAŞKAN – Zaten o metni uygulayıcı olarak şey yaptım ben sonra...

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Ama şimdi, Allah uzun ömür versin siz, ben yaşayalım da, diyelim ki, bunu yazarlar falan yoklar; nasıl yorumlanacak? Böyle olmaz.

Bu “Kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerini denetlemek, gerektiğinde de yapmak.” diyor.

İkincisi; evet, bakanlıkların taşra teşkilatlarının tüzel kişiliği yok ama bakanlıkların zaten tüzel kişiliği yoktur.

BAŞKAN – Bakanlıkların var.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Yo, yok...

BAŞKAN – Bütçeleri var, tahsis edilmiş bütçeleri vardır. Tüzel kişilik Hükûmet adına tabii ki.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Gayet tabii. O yüzden böyle bir sorun yok. Bakanlığın da tüzel kişiliği olmadığı için taşranın tüzel kişiliği olması gerekmiyor ayrıca harcama yapılabilmesi için. Bakanlık bütçesinden yapılan tahsisatların hizmete özel, projeye bağlı ya da genel nitelikte illere, il müdürlüğü emrine götürülüp, harcanmasında bir sorun yok. 5018'e göre zaten bu bakımdan bir yerleşmişlik hâli var genel idarenin. Eğer “Para harcamada özel idarenin bize sağladığı kolaylıklardan yararlanıyorduk şimdi onları kaldırıyoruz, boşluk kaldı, bunu yapalım.” diyorsanız buna gerek yok.

Ben okuduğum metinden gördüğüm kadarıyla, doğrudan Başbakanın onayına girenin yüzde 2,5 falan değil, tüm merkezler bütçeleri olduğunu görüyorum; çünkü ifade şöyle: Sayfa 5 ve 6 numaralı yer: "Yatırım İzleme Koordinasyon merkezleri özel bütçeli kuruluşlardır. Valiler tarafından hazırlanan bütçeler İçişleri Bakanlığınca uygun görüşle Başbakanlığa sunulur, Başbakanın onayıyla yürürlüğe girer." Şu kısmı Başbakana sunulur, bu kısmı Başbakana sunulur diye bir şey yok burada.

Öyle bir şey ki, bu il özel idarelerine anlaşılan bizim genel idarenin ihtiyacı varmış; yani il özel idareleri devrini tamamlamamış ki yerine -eğer Başkanın dediği gibi düşünecek olursam- bir Yatırım Koordinasyon Merkezi kurulmuş. O zaman niye il özel idarelerinizi kaldırılıyorsunuz? Doğrudan Başbakanın onaylayacağı bütçe yerine il genel meclisindeki ilçe temsilcilerinin, yani halkın seçtiği temsilcilerin onaylayacağı bir bütçe daha iyi değil mi? Yani neresinden tutsam bu tasarıda yerel demokrasiye karşı bir düşmanlık görüyorum ama aynı zamanda il genel idaresine karşı da bir baypas etme girişimi.

Bu konu incelendiği zaman, bunun, daha sonra açıklamaları da alınca başka ayrıntıları da var ve vardığımız sonuç şudur: Bu tasarı taşra genel yönetimini boşaltan bir tasarıdır. Yerel yönetimlerden vazgeçiyor, taşra genel yönetimini, il ve ilçe genel yönetimini de boşaltıyor. Peki ne yapıyor? O hâlde bir şey yapıyor; idare sistemi bakımından bir şey yapıyor.

Ben sözümü burada durduracağım, öbür boyutları için Müsteşarımız belki bir şey diyecek ve sonra ara mı vereceksiniz?

BAŞKAN – Ara vereceksek şimdi ara verelim, yoklamaya katılalım.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Ama ben Müsteşarımızın açıklamasını bir duymak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Müsteşarım.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞARI SEYFULLAH HACİMÜTFÜOĞLU – Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; bu fırsatı bize verdiğiniz için, Yaptığımız çalışmayı bu kadar dikkatle okuyup izleyip, sonra bunun karşılığında sorular sormanız için teşekkür ediyorum. Doğrusu bizi çok da mutlu etti, memnun etti.

Bu metni hazırlayan arkadaşların tamamı alandan gelen arkadaşlar, ben ve arkadaşlarım, tamamı alandan, kaymakam kökenli arkadaşlarımız ve yönetebilme adına çektiğimiz sıkıntıların giderilebilmesi için ne hüküm koysak ve sonra da Meclisin takdirine sunsak, orası da "Evet, bu doğrudur." dedikten sonra pratiğe koysak diye düşünüp hazırladığımız bir metin. Eksiği var, fazlası var, elbette tenkide açıktır. Biz de onun için buradayız zaten.

Birkaç husus var, özellikle ona bir cevap olsun diye çünkü burada muhatap olarak biz alındığımız için eksik kaldığı, bunun yeteri kadar tartışılmadığı konusunda... Bizdeki çalışmalar yeni de başlamış değil, beş on günlük bir çalışma değil, bunun arkasında yaklaşık yirmi yıllık bir birikim var. Yönetememe, eksik kalma, hizmeti etkin götürmemeye kaygısıyla yaklaşık yirmi yıldır tartışılan konular netice itibarıyla bugün karşınızda ve bu gördüğünüz metin hazırlığı bu yirmi yıllık belki de otuz yıllık bir birikimin sonucudur. Elbette tenkide açıktır, nihayet insanoğlunun yaptığı bir metin, insanoğlunun yaptığı her metin bir başka kişi tarafından da tenkide açıktır. Bunu da elbette saygıyla karşılıyoruz ve tenkitlerinizi de not aldık, onların da elbette değerlendirileceğini bilmenizi isteriz yani bizim yeni çalışmalarımızda, elbette, filan sunumumuzda yapılan tenkit şuydu, bu tenkidi karşılayacak bir doğru çalışmayı yapalım diyeceğiz. Bunu da bilmenizi isterim yani söylediklerinizin kıymeti açısından söylüyorum. Ancak şunu da bekliyorduk işin doğrusu: Çok zahmetli bir iştir bu tür çalışmalar yani bu kadar yıl, özellikle son birkaç aydır arkadaşlarımızın yoğun bir şekilde çalışmasının da teşekkürle karşılanmasını beklerdim işin doğrusu. Eksiği var, bir şey demedik ama hiç mi bir şey getirmedik önünüze? Onu da paylaşmam gerekir diye düşünüyorum. Bu, bir muaheze değil, sadece bu kadar emeğin de görülmesinin lazım geldiğini düşünüyorum.

"Kimseye sorulmadı." dendi. Bu konuda bir cevap olsun diye... 6 ilde çalıştay yapıldı, 7 ilde planlandı, bir tanesi -Ankara gerçekleştirilemedi ama 6 ilde, İzmir, İstanbul, Konya, Gaziantep, Erzurum ve Ordu'da il genel meclisi üyeleri -çevre iller çağrılarak, sadece bu iller değil çevre iller de çağrılarak- belediye başkanları, il genel meclisi başkanları ve üyeleri, taraflar, valiler elbette, sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerin içinde yer aldığı çalıştaylar günlerce sürdü ve o çalıştayların neticesinde elde edilen veriler değerlendirilerek bu çalışma yapıldı yani çok da öyle oturduk 3 kişi yazdık, öyle bir şey yok, bu, yılların birikimi ve yılların birikimi neticesinde oluşan ortak akıl böyle bir metni huzurlarınıza getirdi. Elbette tenkide açıktır. Bunu özellikle söylemek istiyorum.

Yatırım ve izleme koordinasyon merkeziyle ilgili söyledikleriniz... Yüzyıllık bir müessesenin, 1913 İdare-i Umumiye-i Vilayeti Kanunu Muvakkat'ın getirdiği bir müessese olan il özel idaresinin yerine ikame edilecek olan büyükşehir belediyesi... Hizmetler açısından söylüyorum bunu, şimdi, orada da ayrı bir husus var, biz büyükşehir belediyelerini hizmet açısından değerlendiriyoruz, en önemli kısım o, onun da doğuş sebebi, imar bütünlüğü ciddi bir sıkıntıdır, ben valilik yaptım, valilik yapan arkadaşlarımız iyi bilir, yan yana iki birim, birisinde 10 kat, birisinde 4 kat; aralarındaki mesafe 200 metre, hududundan itibaren diyelim 200 metre hatta sıfır, birisi 10 yani hududun bittiği yerde, öbüründe 4 kat, bunları yaşayarak gören arkadaşlarımız bizler. Aslında bunları

bilmek ve bu bilme üzerine kurulu bir modeli geliştirmek Türkiye için kazanç olur diye de düşünüyoruz. Yaptığımız çalışma bunu önünüze sunuyor. Bir imar bütünlüğü açısından ciddi sıkıntı var. Onun giderilmesi...

Onun dışında, sizin de temas ettiğiniz, katı atığın toplanmasındaki sıkıntılar büyük önem arz ediyor ve artık tahammülü zor, depolanma açısından büyük problemler doğuran -ben vali olarak yaşadığım sıkıntıları paylaşarak söylüyorum- bunların bir elden düzenlenmesi lazım gelirdi, birlikler marifetiyle yapılabilir, evet, birlikler marifetiyle yapılabilir ama onun da işlemediğini pratikte gördük. Trabzon-Rize Katı Atık Birliğinin sadece katı atığın depolanması açısından yer temininin bile çok ciddi sıkıntılar doğurduğunu yaşayarak gören birisi olarak bunu söylüyorum, birliklerin de işlemediğini, birlik payını ödemesi lazım gelen mahallî idare birimi veyahut da köylerin bunun bedelini ödeyemediğini, dolayısıyla, ana belediyenin sırtında kaldığını veya il özel idaresinin sırtında kaldığını görerek, yaşayarak bu sözleri söylüyorum. Bunda bir mekanizmanın oluşmasının gerekliliğini bilerek bu sistemi kurduk ki, belediye, bütün şehrin mülki sınırlarında katı atığını alsın, imarı benzer uygulamayla yapsın yani haksızlık olmasın, 50 metre mesafedekine haksızlık olmasın, bir yere ne uyguluyorsa bütününe ona göre ilan ettiği çerçevede versin. Bu gerekçelerle bu kanun önünüze geldi ve biz doğruluğuna inanıyoruz işin doğrusu, eksiklerini siz tenkit edeceksiniz ve Medistir, yüce Medis ne derse o olacaktır elbette ama niyetin iyi, problemin tespitinde gerekçelerin çok kuvvetli olduğunu müsaadenizle söylemek istiyorum işin doğrusu ama varsa sorularınız cevaplarım.

Bu yatırım... Gerçi Sayın Başkan cevabını verdi onun, tekrar olacak. "Biz buna bir bütçe ayıralım.2 dediğimizde, bu yüzyıllık müessesenin kaldırılmasından sonra mutlaka bir şey oluşur ne yaparsanız yapın, idarenin tabiatına aykırıdır başka bir şeyin olması, bir eksiklik olacaktır, bu eksikliği giderecek bir mekanizma olarak düşündük. Tenkide açıktır. Eksikliği giderir diye düşündük. Neden? Bir il özel idaresi gerçeğini vali ve kaymakam olarak biz yaşadık ve valilik müesseseni bir ihtiyaç giderme kapısı olarak gören vatandaşın yine aynı istekle geldiğinde onu cevapsız bırakmamanın son derece demokratik ve insani olduğunu düşünerek bu müesseseyi kurduk veya hayal ettik, henüz kurmuş değiliz yani biz hayal ettik ve yazdık. Meclis iradesi tecelli ederse elbette pratiğe konacak, yoksa henüz bir şey yok orada yani biz bunu hayal ettik ve yazdık. Olursa, vatandaşın istekleri daha hızlı karşılanabilir çünkü eski alışkanlıklar daha uzun süre devam edecektir, etmememi mümkün değildir. Yüzyılların birikiminin, gidip valilikten bir şeyler isteme alışkanlığının doğrusu hemen biteceğini düşünmüyorum. O zaman, bir il valisinin cüzi de olsa yapabileceği bir şeyin olması lazım geldiğini düşündük ve bunu ihdas ettik ama şunu özellikle dikkatlerinize sunmak isterim Sayın Başkanım:

Bu düşündüğümüz merkezlerin, 29 ayrı bütçenin toplam yıllık geliri yani genel bütçeden düşündüğümüz, varsaydığımız geliri Adana Büyükşehir Belediyesinin bir yılda alacağı gelirden daha azdır, 29'un toplamı. Adana Büyükşehir Belediyesine bir yılda gönderilecek... Adana dememin sebebi özel değildir, rakamlar oraya yakın olduğu için ya diğerleri daha azdır, ona en yakın rakam Adana'nın rakamı olduğu için. Bizim 29 il için düşündüğümüz rakam budur, başka da bir şey değildir ve bunu bugüne kadar olmayan bir şekilde demokratik olsun, hesap verebilir olsun, şeffaf olsun, hem Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu'na tabi hem Meclisin denetimine tabi hem de Sayıştay denetimine tabi bir müessese olarak düşündük. Bunun bu hususlarının da bilinmesini özellikle istiyorum yani burada onları tatat etmenin gereği yok, zaten genel bütçeden pay aldığınızda bunların hepsinin olması kaçınılmazdır ve biz özel bütçe düşünerek gelelim tek tek, il valisi olarak geleyim, ben niçin aynen burada nasıl kanunu müdafaa ediyorsam niye harcadığımı da sizlere aktarayım. Bunda aslında biz yine bir teşekkür beklerken... Yani niçin Başbakanın onayı? Çünkü böyle örnek var. O yüzden, bir örnek aldık, GAP İdaresinin bütçesini örnek aldık. Bir örnek olarak yaptık onu. Bir bakanlığın içinde kapalı devre çalışması mekanizma, Başbakanlığın da denetim ve gözetiminde olsun yani biz bunu İçişleri Bakanlığında bitirebiliriz, nihayet kanun bu, siz "Evet" dersiniz yürürlüğe girer, problem yok yani Meclis "Evet" dedikten sonra hangimiz itiraz edebiliriz ki yani esas irade Meclisin ama dedik ki, Bakanlık içinde kalsın ve sonuçta kim harcamışsa gelsin, hesabını versin.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Kime?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞARI SEYFULLAH HACİMÜTFÜOĞLU – Onu söylüyoruz. Kim? Vali.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Sayın Müsteşarım, bu bütçenin miktarıyla ilgili "Adana Büyükşehir Belediyesi kadar bile değil." dediniz ama 4'üncü maddede diyor ki: "Gerektiğinde merkezî idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi..."

"Yapılması" deyince, herhâlde kendi yapacak. Burada bütçeyi öngörmek mümkün değil herhâlde bu manada.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞARI SEYFULLAH HACİMÜTFÜOĞLU – Efendim, "Gerektiğinde" şu, niyetimizi söyleyeyim. Yani niye yazdınız bunu? Öyle ya en iyisini biz biliyoruz. Niye yazdık? Şu: Yine vali olarak çektiğimiz sıkıntılardan bir tanesinin yansımasıdır bu.

Mesela, Aralık ayının 15'inde yaşadığınız bir afetin -yaşadığım için, altı afet yaşadım Rize'de- mekanizmasının olmadığını görüyoruz. Yatırım yapacaksınız, para da buldunuz ancak ihale... Hız gerekiyor size, hız gerekiyor. O on beş gün içinde de yapamazsanız paranız tenkis edilecek, tekrar peşine düşeceksiniz.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Ama ihale mevzuatında acil durumlarla ilgili bir düzenleme var, İhale Kanunu'nda da var.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞARI SEYFULLAH HACİMÜTFÜOĞLU – Bakın, afetin afet öncesi, afet sırası, afet sonrası aşamaları var. Kabulümdür itirazınız ama afet sırasında yaptığınız harcamalar ona tabi değil. Afet sonrası, ertesi gün, afet sonrasındır artık. İyileştirme yapacaksınız, hızlı çalışacaksınız, köprüyü yapacaksınız, yapmanız lazım, mahalleye geçeceksiniz.

Bakın, iş böyle bireyselle döndü. Ben 16 kilometrekarelik bir alanda, Gündoğdu afetinde 16 kilometrelik bir alanda 237 toprak kaymasının olduğunu ve yaklaşık 200 civarında yerin yolunun kesildiğini size söyleyelim; anlatabiliyor muyum? Kesildi, 16 kilometre, çok küçük bir alan. Bir yeri geçiyorsunuz, toprak kaymaya devam ediyor, önünüze bir yer daha geliyor. Bunların esnek olarak yapılabilmesinin mekanizmasını kurmaya çalıştık. Budur, başka da bir şey değildir.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Sayın Müsteşar, bu söylediklerinizi, eski bir idareci olarak, hasbelkader ben de...

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI MÜSTEŞARI SEYFULLAH HACİMÜTFÜOĞLU – Bunları karşılarsın diye bunu düşündük.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Ama bu ifade "Gerektiğinde." Şimdi, bu "Gerektiğinde" size göre acil durumlar, afet durumları, olağanüstü durumlar ama başka zaman gerektiğinde birinin takdiri hâline... Yani bu ifade, bu söylediklerimizin çok daha ötesini ifade ediyor, kastediyor. Dolayısıyla yani bu çok sağlıklı bir yapı değil. İhale mevzuatında... Bakın, ben bir yılı aşkın bir süredir bu Parlamente'dayım, bir yılı aşkın bir süredir ihale mevzuatını takip ediyoruz. 2001-2002 yılında Kamu İhale Kurumu ve 4734-35 yürürlüğe girdikten bu yana 3 tane olan istisna hükmü bugün "Z" harfinin artık alt bölümlerine gelmiş durumda. Yani siz Hükümet temsilcisi olduğunuz için size karşı tabii bunu söylüyoruz. Hükümet istese o "Z"yi tekrar küçük "a", küçük "b" ya da "aa", "bb" diyerek başa döner ve o istisnaları oraya koyar.

Ben bir de bir şeyi merak ediyorum. Yani tüzel kişiliği var, bütçesi var ama benim bildiğim bütün tüzel kişilik sahibi, bütçe sahibi kuruluşların bir meclisi var, bir karar organı var. Bu bütçeleri falan oralardan onaylanıp geliyor. Bu da gerçekten kamu yönetimine yeni sokulmuş bir anlayış.

BAŞKAN – İşte, GAP İdaresi...

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Yani çok yaygın değil. Bana göre bu yeni bir şey ve Başbakanın –yani aslında arıza o- gözünün içine bakan bir kurum. Başbakan istediği illerde belediyeye mücadele etmek istiyorsa burayı zenginleştirecek, istemediği illerde belediyeyi yani ekonomik, mali anlamda güçlendirecek. Böyle, bugün A'dır Başbakan yarın B'dir. Dolayısıyla merkezî idare, yerel idare arasındaki dengeyi bir yandan belediyeye aktaran ama diğer taraftan da özel idarenin 2004 öncesi yapısından çok daha güçlü merkezî idareyi oralarda etkin kılabilen bir düzenleme. Çok çelişik yani tutulacak pek fazla yeri de yok. Bunun, bu yatırım izleme ve koordinasyon merkezî düzenlemesinin gayet hızlı, acele, çok da tartışılmadan buraya konduğu belli. Sebebini de ben biliyorum, sebebini dün akşam biraz ifade etmeye çalıştım. Bu yatırım izleme ve koordinasyon merkezî -şimdi başkanlığa çevirecekmisiniz- eminim çok fazla yaşamayacak ve bunu "Aman, aman, hadi değiştirelim." diyeceğiz, hepsini belediyelere vereceğiz. Ondan sonrası malum.

Özür dilerim, ben uzatmak istemedim ama.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Şurada dikkat çekici bir şey var.

BAŞKAN – Buyurun.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Yatırım izleme merkezini daha çok konuşacağız herhâlde. Mesela, 5'inci sayfadaki ikinci paragraf da ilginç. Yatırım izleme merkezi öyle anlaşılıyor ki il özel idaresinin yarattığı boşluk yerine kurulmuş bir yapı. Bu da tuhaf tabii. Yüz altmış sene yaşamış olan kurumu bir madde 4'le kaldırılıyorsa. Bu, tarihe geçecek bir şey. Onun yerine öyle bir maddelik bir şey koyuyorsun.

Merkezî idarenin adli ve askerî teşkilat dışında taşradaki tüm birimlerinin hizmet ve faaliyetleri, etkinliği, verimliliği, kurumların stratejik plan, performans programlarına uygunluğuyla merkezî idarenin taşradaki adli ve askerî teşkilat dışındaki denetimi valiliğin kendine özgü yetkisidir ve bu...

İÇİŞLERİ BAKANI MÜSTEŞARI SEYFULLAH HACİMÜTFÜOĞLU – Efendim, tekrar, var zaten, bu yeni değil.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Onu söylüyorum ya.

Ve bu il genel idaresi teşkilatı tarafından kullanılır. Şimdi, siz, bir özel bütçeli kuruma, doğrudan Başbakan'a hesap vermek üzere yarattığınız kuruma, genel idarenin o büyük işleyişinin dışına çıkardığınız bir kuruma, merkezî idarenin tüm yapılarını, adli, askerî hariç yani geleneksel genel idare yetkilerini özel bütçeli bir kuruma devrediyorsunuz. Nasıl olacak bu iş? Bunun personel yapısına baktığımda zaten bu devir denetimi yapabilecek bir personel yapısı yok ki burada. 657'ye tabi olduğu söyleniyor ama kadro karşılığı olmaksızın, düz sözleşmeli de değil, tam veya kısmi zamanlı veya belli bir konu veya proje süresiyle sınırlı olmak üzere sözleşmeli personelden söz ediyorsunuz ve bu yapının teftiş birimi falan da yok zaten yani var mı?

İÇİŞLERİ BAKANI MÜSTEŞARI SEYFULLAH HACİMÜFTÜOĞLU – Efendim “teftiş” demedik, rehberlik ve denetim...

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Pardon, var.

Geleneksel yönetim ve denetim gücünü genel idarenin il müdürlükleri esasına göre kurulmuş il şube müdürlükleri denir bizim il idare kanununda değil mi buna? İl müdürlüklerini baypas ettiniz. Yani bakanlığın taşradaki temsilcisini baypas ettiniz. Denetleme yetkisini vali bakanlıkta il ve ilçe müdürlükleri –kaymakam var arada tabii- eliyle kullanır, adli ve askerî teşkilat dışındaki bütün yapıyı onlar eliyle yapar. Bunu siz genel idareyi boşaltmak, bu nedenle diyorum, koydunuz bir tarafa. Yalnızca vali var ama altında il müdürlükleri yok. İl müdürlüklerinin de dışında bir yapıyla bu sistemi, üstelik de en temel devlet yetkilimizdir bizim bu. Genellikle vali, kaymakam çok güçlü figürler olduğu için altlarındaki mekanizma kimi zaman da işlevsiz kalır, o yüzden görünmüyor belki ama Türk idari yapısının kuruluşu mülki idare dediğimiz yapı yalnızca validen oluşmaz ki, il idare heyetinden oluşur. İl idare heyetinin içerisindeki il müdürlerinden hepsi bir bakanlığın temsilcisidir. İlçe, idare heyeti bakanlık temsilcileridir. Yani devlet sistemi bakanlıklar üzerine kurulur, vali ve kaymakam bakanlıkların taşradaki ayaklarıyla yürür. İdare sisteminin genel idare dediğimiz yapısı budur. Fakat biz burada il özel idaresinden kalan boşluğu dolduracağız dediğimiz yapıya... İl özel idarenin böyle bir yetkisi mi vardı? İl özel idaresi merkezî idareye adli, askerî teşkilat dışında denetlemiyor ki. O argüman doğru olsa, o zaman yalnızca il özel idaresinin boşluğunu doldurduğu düşünüyör bu sav buradan?

BAŞKAN – “Yalnızca” demedik zaten efendim.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Bakın, şimdi değişiyor, resim değişmeye başlıyor.

BAŞKAN – Değişmez.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Bir tarafta il özel idaresinin boşluğunu doldurmak üzere yatırımları izleyecek bir yapı var, ikinci tarafta da şimdiye kadar il, ilçe müdürlükleri eliyle vali ve kaymakamların yürüttüğü işlerin yetkisini almış bir yapı var.

BAŞKAN – İl planlama ve koordinasyon müdürlükleri var şu anda biliyorsunuz değil mi?

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Ben çalışma yaşamıma öyle başlamıştım, il planlama uzmanı olarak başlamıştım.

BAŞKAN – İl planlama koordinasyon müdürlükleri biliyorsunuz her üç ayda bir illerde, illerdeki kamu kurum görevlisine sorarlar, “Ne yaptın, ne ettin? Raporunu gönder.” derler. Onlar da DPT'ye gönderirler, ilgili bakan kanalıyla Başbakanlığa gönderirler. O yatanlar izlenir zaten. Şimdi, bu yapı içinde hepsi birleştiriliyor. İl planlama müdürlüğü vasıtasıyla yapılan işler bu yapı kanalıyla devam ettirilecek.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Yani il planlama müdürlüğü taşra teşkilatının parçası zaten değil mi?

BAŞKAN – Tabii ki canım. Yani o yapıda valiler bunu il planlama müdürlüğü eliyle yapıyor zaten, millî eğitim müdürlüğüne yaptığı yatırımları soruyor, Devlet Su İşlerine yaptığı yatırımları soruyor. “Yüzde kaçını gerçekleştirdin, kaç kuruluş para harcadın?” Hepsini zaten soruyor, o yapı devam ediyor.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Efendim, il planlama müdürlüğü valilik bünyesi içerisinde doğrudan bir hiyerarşik hizmet birimidir. Bu bir hiyerarşik hizmet birimi değildir.

BAŞKAN – Olur mu efendim? Valiye bağlı olarak kuruluyor.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Özel bütçeli ayrı bir kurumdur.

Valiye bağlı olsun. Valilik hizmet teşkilatı içerisinde olan bir hiyerarşik birim, bir tüzel kişiliği olan bir birim. Öbürü bir masa, il planlama müdürlüğü bir masa valiliğin içinde. Özel hukuk hükümlerine göre harcama yapma yetkisi var bu tüzel kişiliğin. Ondan kaçırıyorsunuz zaten. Özel hukuk hükümlerine göre son derece rahat hareket edecek bir tüzel kişilik yapıyoruz.

BAŞKAN – Affedersiniz Sayın Müsteşarım, soru size sorulmuştu da böyle yakın olunca hemen devreye girdim. Uygun görürseniz...

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Biz alışmış efendim, biz alışmış. Yani Hükûmet cevap verecekken...

İÇİŞLERİ BAKANI MÜSTEŞARI SEYFULLAH HACİMÜFTÜOĞLU – Efendim, ben doğrusu teşekkür ediyorum. Hem müstefit oluyoruz hem de şu fırsat doğuyor: Neler yaşadığımızı anlatma fırsatı doğuyor. Biz de dolmuşuz yani ortam bulunca anlatma fırsatı buluyoruz.

Bir defa bu maddeyi yazarken öyle niyetimiz yoktu. Tam tersi, İl İdaresi Kanunu bundan çok daha fazla -49 yılında çıkmış bu kanun- yetki verirdi bize, il valilerine çok daha fazla yetki verir, kaymakamlara. Böyle bir kaygımız yoktu. Rapor... Hangi valinin yazdığı raporu hangi bakanlık göz ardı etmiştir? Kime yazdığımız rapor karşılık bulmamıştır? Böyle bir şey mümkün değil. Bu bağlamda bizim yeniden bir yetki almanıza da ihtiyaç yoktu. Biz sadece bunu bir mekanizma hâline getirelim ve bu birim...

Şunu o zaman bilmenizi isterim. Biz ilde veya ilçede diyelim bir doktordan şikâyet edilmişse bir başka doktora bunun soruşturmasını yaptırırız. Ama arkasından gelen ikinci şikâyet şudur: “Doktor doktoru korudu.” diye. O yüzden, mesela, burada rehberlik ve denetim diye bir şey düşündük. Orada birkaç arkadaşımız olsun, gitsin, bu tahkikatı özellikle 4483 sayılı Kanun çerçevesinde çok fazlasıyla yaptığımız tahkikatları bu birim içinden yapaalım. Bu aslında bir yardımcı enstrüman. Yani söylediğiniz manada değil. Esas valilik bu işleri görecektir, bir.

İki, yatırımların il müdürlükleri aracılığıyla yapılması esastır. Bu metinden başka türlü anlamak... “Gerektiğinde” diyoruz biz. İl müdürlüğü yapmadı, yapamadı, kadrosu yetmedi. Bazı müdürlükler vardır, 7-8 kişiliktir, tahakkuk memurunu bile bulmakta zorlanırsınız. Onu çok da iyi biliyorsunuz. Teknik elemanı yoktur. İl özel idarelerinden ayrılacak personel, bunun içinden -düşüncemiz budur- vali seçsin, alsın, böyle bir birimde hizmet gördürsün. Bu maksatla yapılmıştır. Özellikle bir yetki fazlaştırması ve alımı diye bir şey asla yok. İl İdaresi Kanunu bu bağlamda son derece yeterlidir. Ben hiçbir zaman da şikâyetçi olmadım yetki eksikliği dolayısıyla. İl valisi olarak bugüne kadar bir yere müdahil olduk da birinin hangi hakla dediğine şahit olmadım çünkü geleneksel yapı da bunu getirmiştir.

O bağlamda, böyle bir ihtiyacımız olmadı. Bunu çok net bilmenizi isterim yani Komisyon müsterih olsun. Biz bunu arkadaşlarımızla -başka kimse de yok- oturduk, bunu yazdık. Ne olur, Meclis bir şeye düşmesin. Yani ne olacak? Bu boşluk doğarsa ne olur? Sizin kaygılarınızı giderici bir metindir. Bunu bilmenizi isteriz. Yoksa, il valisinin böyle bir şeye ihtiyacı işin doğrusu yoktur. Herhangi bir harcama konusunda da bir kaygısı olmaz. Nihayet, valilik bu, yürüyor; eksiklik olursa zorlayacaktır. 29 büyükşehirin valisinin isteyeceği bir şeye Maliye Bakanlığının duyarsız kalması mümkün müdür? Derdimiz o da değil ama vatandaşa verilen hizmette bir hız problemi eğer söz konusu olursa bu problem hızla giderilsin düşüncesiyle kaleme alınmıştır. Bize göre iyi bir metindir ama tabii sizlere göre eksikleri vardır. Elbette eksiklerini de görerek, notlarımızı da aldık, onu da bilmenizi isterim. Eksikleri giderilir elbette. Kaygıları da gidermek bizim boynumuzun borcudur.

Teşekkür ediyorum bu fırsatı verdiğiniz için Sayın Başkan.

BAŞKAN – Arkadaşlar, toplantıya yarım saat ara veriyorum.

Kapanma Saati: 14.15

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.17

BAŞKAN: Mehmet ERSOY (Sinop)

-----0-----

BAŞKAN – Toplantıyı açıyorum.

Sayın Türkoğlu, buyurun.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – İçişleri Komisyonunun alt komisyon olarak görevlendirilen saygıdeğer üyeleri, Hükümetimizin değerli temsilcileri, bürokrasimizin ve ilgili kuruluşların mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Alt komisyon olarak büyükşehir belediyesinde yapılacak değişiklik tasarısına ilişkin genel değerlendirmeyi yapmadan evvel bir hususu öğrenmek istiyorum: Burada dün ana komisyonda yapılan birleştirme kararlarının nasıl uygulanacağı? Çünkü Hükümet tasarısıyla birleştirilen birçok teklif oldu. O tekliflerin buradaki müzakere usulünü konuşmadık. Değerli hocam çok değerli katkılarını ifade ettiler ama herhâlde önce bunu da bir konuşsak iyi olur diye düşünüyorum. Teklifler ne olacak? Çünkü bu teklif sahibi arkadaşlarımız bizimle de kontak kuruyorlar, alt komisyonda bunlarla ilgili... Hükümetin getirdiği tasarıya paralel olanlar var, benzer olanlar var; onları ne yapacağız?

BAŞKAN – Şimdi, birinci öncelikli olarak dün yine bizim komisyonumuzda birleştirilmesi uygun görülen teklifleri zaten birleştirip görüşeceğiz.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Görüşeceğiz değil mi, onu söylüyorum.

BAŞKAN – Tabii, tabii... Onları maddelerde yerine koyacağız, sırası geldikçe onları yerine koyacağız.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Kaç tane birleştirilmeye uygun görülen şey var?

BAŞKAN – Sekiz teklif mi vardı, altı teklif mi birleştirilmesi uygun görülen?

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Yok, daha fazla.

BAŞKAN – Yok, birleştirilmesi uygun görülenler, yani birleştirilmesini dün oyladıklarımızı, birleştirilmesi uygun görülenleri görüşürüz birlikte.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Tasarıyla ilgili genel olarak ifade edeceğimiz hususların öncelikli olanı, tabii, bu tasarının gerekçesi. Aslında, dünki sunumdan da gözlemleyebildiğim kadarıyla, Bakanımız bu tasarının gerekçesini izah ederken hepimizi de yeteri kadar tatmin edebilmiş değil çünkü gerçekten tasarıyla ilgili, tasarının getirdiği yeni düzenlemelerle ilgili... Ki bu düzenlemeler, Türk idari hayatının en önemli kilometre taşlarında değişiklikler, hatta daha modern bir tabirle “eksen kayması” diye tabir edebileceğimiz değişiklikler getiren hükümler içeriyor. Bu tasarının genel gerekçesinde, biraz evvel hocamın da ifade ettiği gibi, içerdeki hükümlere paralel bir gerekçe görmek mümkün değil yani bu gerekçe bir kere başlı başına bir eleştiri konusu. Dün akşam sormuştuk: Hangi Avrupa ülkesinde ya da çağdaş, modern bir ülkede böyle bir mahallî idareler reformu daha demokrasi için, daha katılımcı bir yerel yönetim anlayışı için yapılıyor? Örnekleriyle bunu anlatmak lazım diye söylemiştik. Çünkü Avrupa mevzuatı içerisinde bizim de önemli bir bölümüne taraf olduğumuz Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na hiç atıfta bulunulmamış. Orada öngörülen “subsidiarity” ya da “proximity” diye en yakın birimin hizmeti vatandaşa ulaştırması ve vatandaşın yönetime katılımı anlayışlarına hiç de atıfta bulunulmuyor. Tasarının getirdiği hükümler de zaten bu ilkelere aykırı. Dolayısıyla gerekçesiyle ilgili dün akşamki eleştirilerimiz hâlâ geçerli.

Başka gerekçeler olduğunu düşünüyoruz. Özellikle önümüzdeki yıl - yasalarsa Anayasa değişikliği- yapılacak olan mahallî seçimlerde seçmenlerin dağılımını düzenlemek suretiyle iktidar partisinin bu tasarı aracılığıyla bir avantaj sağlama peşinde olduğunu, tasarının maddeleri arasındaki o köylerin, mahallelerin bağılılıklarıyla ilgili düzenlemelerde de göreceğiniz gibi böyle bir endişe olduğunu değerlendiriyoruz, dolayısıyla tasarının gerekçesinde de arızalar var.

Asıl belki tartışılması gereken işin can alıcı olan noktası, tasarının meydan getireceği Anayasa hükümleriyle çelişen ve meydana getireceği ikili yapı. Yani bu tasarıyla, Türkiye’de, mevcut 14 büyükşehir ve 2 bütüncşehre 13 tane daha bütüncşehir eklemek suretiyle hepsini, 29’ unu bütüncşehir yapan ve Türk devletinin, Türk milletinin de 56 milyona yakın, 56 milyon civarında insanının tabi

olacağı bir yerel yönetim anlayışı. Ama diğer tarafta da 52 tane mevcut sistemi muhafaza eden yani il özel idareli ve 20 milyona yakın da insanın tabi olacağı bir yerel idare yöntemi.

Dolayısıyla Anayasa hükümlerine geçmeden evvel ifade etmem gereken şey şu: Bu bir ikili yapı, ikili hukuk, ikili sistem; iki ayrı sistem, iki ayrı hukuk. Şimdi, bunun ne mahzuru var, Anayasa maddeleri açısından anlatacağım ama Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizim üniter yapımız, toprak bütünlüğümüz, millî birliğimizle ilgili hassasiyetlerimiz hepimizce malum çok ön planda. Bu konuda sahip olduğumuz hassasiyetleri zaman zaman haksız bir şekilde “paranoya” diye isimlendirenler de var. Yine dün akşama dönmek istemiyorum ama işte birçok örneği verdik, artık Türkiye’de tartışılmayan, dokunulmayan hiçbir şey yok. Devletin bütün kurumları neredeyse itibarsızlaştırıldı ve fethedildi. Devletin bekasına, milletin birliğine ve toprağın bütünlüğüne göz dikmiş örgütler ile devletin resmî organları arasında siyasilerin özel olarak görevlendirdiği temsilciler aracılığıyla ve Anayasa suçu işlemek suretiyle bazı müzakereler yapıldığı, mutabakatlara varıldığı iddiaları ve bunların doğru olduğuna ilişkin bazı emareler bizim endişelerimizi artırıyor. Dolayısıyla bu konuda size aktaracağım husus da bir lütfen... Yaşadığımız, geldiğimiz noktada da daha on yıl evvel, on beş yıl evvel konuşulması, düşünülmesi tahayyül bile edilemeyen şeylerin gerçekleştiğini görüyoruz. Bunların bir kısmı bize reform diye dayatılıyor ama aslında bir kısmı da biraz evvel söylediğim o üç kavram, devletin bekası, milletin birliği ve toprağın bütünlüğü hususunda ciddi derecede zarar veren şeyler gerçekleşti. Bunlar hayal deniliyordu ama artık hayal değil, gerçek.

Peki, bu ne? Kastettiğim şey, ikili yapı. Yani 29 ilde bir rejim, yerel yönetim rejimi, bir sistem uygulayacaksınız; 52 ilde de başka bir sistem, başka bir rejim uygulayacaksınız. Dolayısıyla bu, bir ikili yapı, iki farklı rejim; bunu kabul edelim.

Peki, “Bu iki farklı yapının, ikili rejimin devamında ne gelir? Endişeniz ne?” diye sorarsanız hemen söyleyeyim: Etnik olarak tabi olunacak bir ikili rejim karşımıza gelebilir önümüzdeki günlerde, yıllarda; dinsel olarak ikili rejimler, insanların tabi olduğu ikili hukuk sistemleri, dinî mensubiyetlere göre yeni sistemler, rejimler gelebilir. Sanki bu ikili sistem gündeme getirilerek bizi böyle bir şeye alıştırıyor da olabilirler, endişemiz bu.

Yine biraz sonra aktaracağım, Anayasa’nın özellikle 3’üncü maddesiyle ilgili bir aykırılık var. Yani Anayasa’nın ilk üç maddesi bugün Türkiye’de sistemi, rejimi dönüştürmek isteyen anlayışlara karşı 4’üncü maddeyle beraber bizim sonuna kadar cansiparane savunduğumuz ve savunacağımız maddelerden biridir 3’üncü madde. Ama bugün o 3’üncü maddeye de getirilen, o 3’üncü maddeyi de ihlal edici bu düzenlemeyle, sanki o 4’üncü maddeyle koruma altına alınan, “Değiştirilmesi dahi teklif edilemez.” denilen o ilk üç maddeden sanki Necip Fazıl’ın tabiriyle “Surda bir gedik açtık, mukaddes mi mukaddes.” anlayışıyla, sanki bir gedik açmak gibi değerlendirdiğimizi de ifade etmek istiyorum. Dolayısıyla bu yerel idari sistemdeki ikili yapının ileride dinsel ya da etnik kökenli yeni ikili yapılara sebep olabileceği, bizim şimdiden bunlara Başbakanın Princeton Üniversitesinde söylediği gibi “hazmettirilmemiz, alıştırılmamız” şeklinde olduğu endişesini taşıdığımızı sizlere paylaşmak istiyorum.

Bu tasarının Türkiye’de tartışılmaya başlanması herhâlde bir yıl falan olmuştur, Sayın Valim doğru mu? Yani aşağı yukarı bir yıldır tartışılıyor ama hiç somut bir şey üzerinden tartışmadı. Yetkili, ilgili kurumlardan ortaya atılmış bir taslak elimize hiç geçmedi ama birileri fikirlerini söylediler basın önünde, gazetelerde, televizyonlarda ya da diğer toplantılarda vesailerde ama biz bu tasarının tamamını yazılı olarak hiç görmedik. Dolayısıyla fikir üretme konusunda bir olgunlaşma süreci yaşanması konusunda ciddi bir eksiklik olduğunu hepimiz ifade etmeliyiz, kabul etmeliyiz. Özel görüşmelerimizde arkadaşlarımız da benzer şeyleri söylüyorlar. Ama size belki bu açıdan tarihe örnek olabilecek, böyle herkesin duyduğunda tebessüm edeceği bir şey söyleyeyim: Bu hiç yazılı olmayan, yetkililer ve ilgililer tarafından ortaya somut olmayan bir tasarıyla ilgili Türkiye’de panel yapıldı. Türk İdareciler Derneği şurada Rixos Otel diye iktidar partisinin çok sevdiği bir otel var. O otelde kamu kuruluşları da bütün toplantılarını orada yapıyor, herhalde sahipleri sevilen birisi. O otelde panel yapıldı yani Büyükşehir Belediyesiyle ilgili bu düzenlemeye ilişkin panel yapıldı. Paneli Türk İdareciler Derneği düzenledi. Akademisyenler, siyaset adamları vesaire birçok insan katıldı. Ben de davetliydim ama o gün TOBB Üniversitesinde bir Anayasa paneline katılmak zorunda olduğum için aynı saatlerde oraya gitmek durumunda kaldım ama telefonla da olsa ya da katılan arkadaşlar aracılığıyla da olsa bilgi edinme imkânım oldu. Panel başlamadan evvel Türk İdareciler Derneği Başkanı, eski valimiz, meslektaşımız, büyüğümüz Saffet Arıkan Bedük Beyefendiye dedim ki: “Bu paneli yapacaksınız Sayın Valim, elinizdeki metni görmek isterim.” Dedi ki: “Metin yok.” “Nasıl yok yani neyi tartışacağız.” dedim. “Valla gazetelerden okuduklarımızı, televizyonlarda gördüklerimizi, radyolardan duyduklarımızı tartışacağız.” dedi. “Tamam Sayın Valim.” dedim. Kapattım telefonu. Paneli yönetecek profesör arkadaşı aradım, o da sınıf arkadaşım Sait Aşkın Karabük Üniversitesinde. Onu aradım: “Sait Bey bu paneli sen yöneteceksin, ne var elinde doküman olarak, bana gönderir misin?” dedim. Dedi ki: “Elimde bir şey yok.” “Peki takip ettin mi basından, medyadan çünkü paneli düzenleyen dernek böyle diyor.” “Yok takip etmedim” dedi. “Peki nasıl fikir sahibi olacaksın?” dedim. “Oradakileri

dinleyeceğim fikir sahibi olacağım.” dedi. Şimdi bu tasarı pazartesi günü ortaya çıkana kadar yani bundan işte yetmiş iki saat önce ortaya çıkana kadar geldiği aşama bu. Dolayısıyla bir fikir olgunlaştırma şansımız olmadı ve tasarının içine yani ben baştan beri, gördüğüm andan beri söylüyorum son anda bazı endişeleri gidermek amacıyla konulmuş olan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Merkezinin de çok acele hazırlanıp konduğunu düşünüyorum. Bazı endişeleri gidermek üzere konduğunu düşünüyorum. Yani bunu hazırlayanlar da, okuyunca anlamaya çalışan olarak bizler de inanın çok net olarak bu ilişkilerin bu tasarının yasalaşması hâlinde taşra merkez ilişkilerinin, merkezî idarenin taşra kuruluşlarının kendi aralarındaki ilişkilerinin ne olacağı konusunda inanın net bir, aydınlık hâlinde, açık bir şey yok. Dolayısıyla sanki ya işte kervan gide gide düzelir mantığıyla, hele bir çıkaralım sonra zamanla şurasını düzeltiriz, burasını düzeltiriz diye herhalde bakılıyor olaya diye düşünüyorum.

Şimdi bu tasarının Büyükşehir belediye sınırlarını aynı illerin mülki idare sınırlara taşınması neticesinde bir yapı ortaya çıkarması Anayasa'nın 3'üncü, 10'uncu maddesinin birinci fıkrasına, 10'uncu maddesinin son fıkrasına, 123'üncü maddesine, 126 ve 127'nci maddelerine, 169 ve 170'inci maddelerine aykırıdır. Müsaade ederseniz bunlarla ilgili bir akademik çevreye yaptırdığımız değerlendirmeden pasajlar aktarmak istiyorum.

Şimdi Türkiye, devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür, bu 3'üncü madde. Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir, bu 10'uncu maddenin birinci fıkrası. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar, 10'uncu maddenin son fıkrası. İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir, 123'üncü maddenin birinci fıkrası. İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır, 123'üncü maddenin ikinci fıkrası. Türkiye merkezî idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere, iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır, 126'ncı maddenin birinci fıkrası. Mahalli idareler il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. 169'uncu madde orman arazileri ve ormanın muhafazasıyla ilgili. 170'inci madde de orman köylüsünün korunmasıyla ilgili.

Şimdi bu maddelere Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının vatandaşlık hukuku bakımından farklı statülere sokulması sebebiyle bu tasarıyla aykırılık söz konusudur. Şöyle: Büyükşehir belediyesi olan illerde yaşayanlar ayrı bir idari teşkilatlanmaya tabi statüde, büyükşehir belediyesi dışında kalan illerde yaşayanlar ise ayrı bir idari teşkilatlanmaya tabi bir statüde yaşayacaklardır. Dolayısıyla o 56 milyonu bir statüye tabi kılacaksınız, geriye kalan 19, 20 milyonu başka bir statüye tabi kılacaksınız. Farklı statülerde yaşayacak vatandaşlar büyükşehir belediyesi olan illerdeki vatandaşlar sadece büyükşehir belediyesine kanuna tabi, olmayan illerde yaşayanlar ise il özel idaresi, belediye ve köy kanunlarına tabi olarak yaşayacaklardır. Bunun kanun önünde eşitlik ilkesiyle bağdaştığını söylemek mümkün değildir. Diğer taraftan büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırı olarak belirlenmesi ve bu illerde il özel idarelerinin ve köylerin kamu tüzel kişiliğinin kaldırılması “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.” hükmünü haiz 123'üncü maddeye açıkça aykırıdır. “Mahalli idareler il belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” hükmüne de açıkça aykırıdır bu düzenleme çünkü il özel idaresi, belediye ve köy kamu tüzel kişilikleri Anayasa'yla öngörülmüştür, yasayla kaldırmanız mümkün değildir. Oysa ki yasayla yasa il özel idarelerinin kamu tüzel kişiliğini kaldırmakta ve bu yönüyle Anayasa'nın bu amir hükmüne aykırıdır. Yasa köy kamu tüzel kişiliklerini ise kamu tüzel kişiliği olmayan mahallelere dönüştürmektedir. Bir köy kamu tüzel kişiliğinin varlığına kanunla son verilebilir ama bunun siz bir statü olarak, statü dönüşümü olarak yapmanız Anayasa'nın bu hükmüne göre mümkün değildir. Yasayla mahalli idare merkezî idare ilişkisinin ve bu bağlamda idarenin bütünlüğü ilkesinin ihlal edildiği değerlendirilmektedir. Nasıl 123'üncü maddede “İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.” hükmü var ise aynı Anayasa'ya göre merkezî idare illere ve diğer kademeli bölümlere ayrılmakta, mahallî idareler ise il, belediye ve köy olarak düzenlenmektedir. Yine bu Anayasa'ya göre iki yönetim arasında yönetim esasları arasında bütünlüğü sağlayacak araç da idari vesayettir. Tasarıda yer alan düzenlemeyle sözü edilen iller açısından idari bütünlüğü sağlayacak vesayetin ortadan kaldırıldığı görülmektedir. Orman köylüleri ile ilgili ya da Köy Kanunu ile düzenlenmiş olan mera, yaylak ve otlak gibi ortak alanların akıbetleri bu düzenlemeyle bir belirsizliğe, bir karanlığa doğru itilmektedir. Bu da ayrı bir eleştiri konusudur. Aslında Hükümetin bizce yapması gereken şey: Mevcut Büyükşehir Yasası'nı belki islah etmesi, revize etmesi gerekirdi. Bizim mevcut Büyükşehir Yasası'mızda sorunlar var. Bakın bu İdareciler Derneği tarafından düzenlenen panele katılan İktidar Partisinin de millîetvekili olan bir hanımefendinin beyi Hasan Celal Güzel orada bir anısını aktarıyor. Ben de onu Türk İdareciler Derneğinin İdarecinin Sesi

Dergisi'nden aldım. Diyor ki Hasan Celal Güzel: 1984'te talihsiz bir kanun yaptık. 3030 sayılı Kanun benim de dahilim olduğu bir nebze sizden özür diliyorum bu kanundan dolayı, çok yanlış. Rahmetli Özal gibi bir dahinin yaptığı en yanlış şeylerden bir tanesiydi." diye devam ediyor ve İzmir Büyükşehir eski Belediye Başkanı Burhan Özfatura'nın bir anısından ve makalesinden bahsediyor. Aslında tabii 1984'te yürürlüğe giren bu düzenlemenin bugün yanlışlığından bahsetmek çok da yerinde midir bilmiyorum. Büyükşehir belediyesi olduğumdan falan da değil yani ama bu büyükşehir belediyesi sınırlarının mülki sınırlara eşitlenmesini çok konuşup çok tartışmak lazım. Merkezî idarenin durumunu çok konuşup çok tartışmak lazım. Valiliğin merkezî idarenin ildeki ajanı olan Hükûmetin ve devletin temsilcisi olan valiliğin pozisyonunu çok konuşup tartışmak lazım. Yerel yönetimlere bazı alanların devredilmesinin vatandaşa gerçekten etkin hizmet götüreceğini, demokrasiyi güçlendireceğini söylemeyi çok konuşup çok tartışmak lazım. Bunların hiçbirisi bu tasarıyla öngörüldüğü gibi ya da gerekçesinde yazıldığı gibi değil.

Şimdi tabii tasarıda özellikle dayanak tutulan iki tane vilayet var. Bu bütün şehir kavramına bir süreden beri uygulanan Kocaeli ve İstanbul örnek olarak gösterilmekte. Şimdi Türkiye'nin diğer bölgelerini ya da diğer yirmi yedi vilayeti Kocaeli ve İstanbul'la benzeştığını söylemek mümkün değil. Bir kere bütün şehir olması hâlinde sınırları yaklaşık 30 kat büyüyecek belediyelerden bahsediyoruz, işte Antalya, Konya ya da Mardin'i bir düşünün ya da Muğla'yı bir düşünün. Bunların Kocaeli ve İstanbul'la bu açılardan benzerlik göstermesi mümkün değil. Kocaeli'nde kilometre kareye 444 kişi düşüyor, İstanbul'da 2.368 kişi düşüyor. Mesela Konya ve Muğla'da bu rakam 50, 60 kişiye kadar gerileyebiliyor. Dolayısıyla burada hizmetin etkinliğinden bahsetmek mümkün değil ve bu 50, 60 kişinin ortalama kilometreye düştüğü illerde büyükşehir belediye merkezlerinin bir cazibe alanı yaratacağını düşünürseniz kırsalın da hızla boşalmasına sebep olacak bir düzenleme olacaktır bu.

Nüfusu 2.000'in altındaki belediyeler kapatılıyor. Dün akşam komisyonda bazı arkadaşlarımız söylediler yani Fransa'da işte 30 bin civarında belediye olduğu falan söylendi yani nüfusun belediyenin kapatılmasına tek başına bir kriter olması gerçekten çok yanlış bir değerlendirme. Kaldı ki 2008 yılında Anayasa Mahkemesi bu konuda net bir ifade kullandı yani "Turizm yörelerinde böyle bir nüfus kriterinden falan bahsedemezsiniz." dedi çünkü buraların işte yılın belli dönemlerinde nüfusu bırakın 2.000'in altında olmayı 100.000'lere ulaştığından falan bahsetti ya da tarihî özellikler taşıyan yerlerdeki belediyelerin ama ben size Avrupa devletlerinde belediye başına düşen kişi rakamlarından örnek vermek istiyorum. Bizim nüfusumuzun 75 milyon, belediye sayımızın da 3 bin olduğunu değerlendirirseniz demek ki 25.000 kişiye 1 belediye düşüyor. Almanya'da bu rakam 9.650, Fransa'da 16 bin, Hollanda ve İsveç'te -yani rakamın en yüksek olduğu ülkeler bunlar- 26 bin civarında yani Avrupa'daki hiçbir ülkede belediye başına düşen nüfus -toplam nüfustan bahsediyorum- bizden fazla değil ya da en azından bize eşit. Dolayısıyla bu belediye kapatma anlayışının da ciddi derecede yanlış olduğunu ve gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Diğer taraftan yani bu köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması. 16 bin köyün tüzel kişiliğini kaldırılıyorsa bunların 10 bine yakını orman köyü. Bunlar artık orman köylüsü değil ormanın mahallelisi oluyor. Şimdi köy kavramı aslında biraz da aidiyet ve kimliktir yani siz ben Birlik mahallesinde oturuyorum. Nerelisin dendiğinde bana daha bugüne kadar Birlik mahalleliyim demedim. Siz de öylesiniz yani mahallenizin ismiyle anılmazsınız ama bir ilde ya da ilçede "Nerelisiniz?" denildiğinde köylüyseniz muhakkak köyünüzün ismini söylersiniz. Bizim İğdır Milletvekili var Sinan Oğan Beyefendi, mesela o "İğdirlıyım" der, sonra da "Melekli" der. "Melekli" diye bir köy, İğdir'da da bilinen bir köymüş. Yani, bu bir kimliktir. Yani niye tüzel kişiliğini kaldırıyoruz onların? Bunlar, yönetime katılan insanlar. "Köy derneği" dediğimiz köydeki seçmenlerin köyle ilgili işlere karar verdiği, seçim yapmak suretiyle muhtar ve ihtiyar heyeti teşkil ettikleri, özel bütçeleri olan, karar organları olan ve birçok kanunla köy muhtarına vazife verildiğini hepimiz biliyoruz, böyle bir yapı. Niye vazgeçiyoruz bundan? Dolayısıyla, bu açıdan da değerlendirildiğinde köy tüzel kişiliklerinin kaldırılmasının çok yanlış olduğunu değerlendiriyorum.

Şimdi, bu belde belediyelerinin yani 29 ildeki bütün belde belediyelerinin, 29 il dışındaki 52 ildeki nüfusu 2.000'in altında kalan belde belediyelerinin kapatılmasıyla ilgili yani bir çalışma yapılmalı ve başka kriterler getirilmeli. Yani öyle belde belediyeleri var ki bunun içinde, bütçesi gayet düzgün, borcu yok, hizmetleri yerinde görebiliyor, imkânı var, gücü var. Eğer bu belediyeler verimsiz ise verimli olan yani etkin olan, hizmeti götürebilen belediyeleri, niye o verimsiz olanlara kurban ediyoruz? Dolayısıyla bu tasarının özellikle Anayasa'ya aykırı olan düzenlemeleri başta olmak üzere yeri geldiğinde madde madde de eleştirilerimi iletmek üzere söyleyeceklerim şimdilik bunlar.

Ben, tasarının kesinlikle geri çekilmesi ve bu mülki sınırla büyükşehir belediye sınırını örtüştüren düzenlemenin bunun içinden çıkarılması, hiç olmazsa bir parça Anayasa'ya uygun bir iş yapılması anlamında önemli olduğunu tekrar altını çizerek hepimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Türkoğlu.

Sayın vekillerim hoş geldiniz.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Usulen, gendi üzerinde tartışmalarımıza devam ediyorduk. Arkadaşlarımızın, Komisyon üyesi milletvekillerimizin genel önerilerini alıyorduk. Söz isteyen son konuşmacımız da Sayın Türkoğlu'ydu, ondan sonra sivil toplum kuruluş temsilcilerine söz verecektim ama siz geldiniz, bir katkıda bulunmak ya da konuşmak isterseniz önce size söz vereyim, sonra biz devam edelim programımıza.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Arkadaşların hakkını yememek bakımından çok kısa bir şeyler söyleyeceğim.

BAŞKAN – Lütfen...

Buyurun.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Çok teşekkür ediyorum ilginize, nezaketinize.

BAŞKAN – Estağfurullah.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Şimdi, Sayın Başkanım, değerli Alt Komisyon üyeleri, Komisyonun değerli konukları; burası İçişleri Komisyonu, herhangi bir komisyon değil. İçişleri Komisyonu devleti yöneten toplulukların seçkin mensuplarının görev aldığı bir Komisyon. Bu Komisyonun diğer komisyonlardan farklı bir rolü, önemi var.

Kamu yönetiminde mülki idare amirleri zaman zaman merkezî idarenin taşra temsilcisi oldukları gibi, zaman zaman da ve özellikle valiler il özel idareleri aracılığıyla en büyük yerel yönetim biriminin ve hizmet alanı en geniş yönetim birimindeki halkın devlete karşı temsilcisi. Halkın talepleri, mahallin müşterek ihtiyaçları, onların çözüm önerileri mülki idare amirleri tarafından devlete karşı izlenen ve pek çoğu çözüme bağlanan konuları yürüten bir komisyonun Meclise yansıması. O bakımdan bu Komisyon, bazı duyarlılıkları göz ardı edemez çünkü yasaları uygulayan ve uygulatan kimseler mülki idare amirleri. Hem kendileri uygulamak zorundadırlar hem de görev alanında yasaları uygulatmak yükümlülüğüyle baş başadırlar. Bunun için devletin ildeki organlarını, ilçedeki organlarını, köylerdeki muhtarlarını sevk ve idare yükümlülükleri vardır. Polis teşkilatı bunun için emrindedir, jandarma teşkilatı bunun için emrindedir, teknik birimler bunun için emirlerindedir. Mülki idare amirleri ilçede kaymakam sıfatıyla Hükûmetin, Sayın Başbakanın ve bakanların ayrı ayrı temsilcisi konumundadırlar, diğer daireler teknik birimlerdir, ilçede kaymakama yardımcı olurlar. İlde de bu sığata ilaveten Sayın Cumhurbaşkanını devlet adına temsil yetkisi vardır. O bakımdan bu Komisyonun çalışma tarzı, uygulama tarzı, hizmet anlayışı, yasama anlayışı devletin teamüllerine, Anayasa'ya, yasalara uygun olmak zorundadır. Bütün renkler kirlendi birinciliği beyaza verdiler. Başka komisyondaki hatalar hoş görülebilir ama Anayasa Komisyonundaki hatalar, Adalet Komisyonundaki hatalar, İçişleri Komisyonundaki hatalar hoş görülme şansı fazla olan hatalar değildir. O bakımdan, fevkalade dikkatli bir çalışma yürütmek zorundayız. Sayın Meclis Başkanımız kendisine gelen yasa tasarısını niye Anayasa, Adalet Komisyonuna havale etmedi? Bilinmez. Çünkü, çok ciddi kaygılar, tereddütler, sorunlar, sıkıntılar var. Anayasa çok açık hükümler içeriyor. Devletin illere, belediyelere, köylere yönelik yapılanması, yerel yönetim yapılanması, merkezî idarenin taşra örgütü yapılanması bu yasa girişimiyle çok ağır yaralar alıyor, çok radikal değişimlere uğruyor. O bakımdan bu yasa tasarısının anayasal bakımdan incelenmesi, irdelenmesi kaçınılmaz bir zorunluluk. Sayın Meclis Başkanımız buna uymamış. Peki, uymadı, nereden görüş aldı? İlgili birimden. İlgili birim teknik çalışmayı yapar ama bunun siyasi sorumluluğu Sayın Meclis Başkanımızdır. Aynı şekilde Bütçe Plan Komisyonu, nasıl incelemeyi gönderir? Komisyonunda görüşüldüğüne dair bir emare yok. Bütçe Plan Komisyonumuzun değerli bir DPT müsteşar yardımcısı kökeni olan Sayın Başkan "Bizim vaktimiz yok, gündemimiz yoğun, o bakımdan inceleyemedik." diyor. Bu, görevi ihmaldir. Yani bu kadar önemli bir konuda "Benim vaktim yok." denilerek devletin rejimini ilgilendiren bir konuda baştan savmacılık olur mu?

Ayrıntılı değerlendirmelerimi daha sonradan yapacağım, Sayın Başkanım sivil toplum örgütü temsilcileri olduğunu söyledi.

Ayrıca, uygulama aşamasında çok ciddi sorunlar olacak yani 35 bin kilometrekareden daha büyük bir Konya'yı ilkent olarak... Şimdi, söylemlerde de farklılık var biliyorsunuz büyük şehirlere, özellikle Cumhuriyet Halk Partisi mensubu kimseler "Anakent" diyor, hadi incitmeyelim, kendi deyiminizle söyleyelim AK PARTİ'li dostlarımız da -biz AKP diyoruz- "Büyükşehir" diyor. Buna ne diyeceğiz "Bütünşehir" Allah Allah... İlkent oluyor yani tüm bir ili kent olarak... Azeri dostlarımızın bir söylemleri var, onlar köylere "Kent" diyor. Yani öylesine kent olacaksa o sözü itibarıyla kent olur. Köylülerimiz akşam köylü yatacaklar, sabah şehirli kalkacaklar, kapılarında vergi memuru olacak veya daha önceden ücretsiz aldıkları, yararlandıkları hususlar için ödemeler, harcamalar yapacak. Bu nedir arkadaşlar? Yani büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir yapılanmasıyla 3.500 kilometrekarelik Kocaeli de değil ki. Doğudan batıya 640 kilometre olan Antalya'yla emsal değil ki veya kentleşen bir İstanbul gibi değil ki. İstanbul'un bile Çatalca'sı bir

başka konumda. Çatalca'da sınırlı sorunları biliyorsunuz, taş ocaklarından tutun, hayvancılığa kadar ama tümüyle kırsal özellikler taşıyan, orman köyü özellikleri taşıyan yerlerde nasıl olacak? Marmaris, tamam, şehir ama Kavaklıdere var yukarıda, orayı nasıl büyükşehir, bütünşehir, ilkent yapacaksınız?

Bütçe Plan Komisyonunun bu baştan savmacılığı da doğru değil. Ağır bir görev kusuru, ihmali çünkü Maliye Bakanlığının görüşlerine ihtiyaç var, kadro ihdası yapılıyor. Kadro ihdası kanunla yapılır. Niye 24 tane şu müdür? 24 tane bir müdür de, zaman içinde belki önergelerle farklı konumlar ortaya çıkacak. İlgili birimlerde niye değerlendirilmeden "Bizim zamanımız yok." deniliyor? Sadece teknik konu olsa neyse ama rejimin bütününe ilgilendiriyor. Burada bir federalizme geçiş süreci yaşanıyor. Türkiye Cumhuriyeti devletinin jeopolitik, jeostratejik yapısı rahat olsa hay hay, ben şahsen valilerin seçimle gelmesinden yanayım. Bazen, utanıyorum bazı arkadaşlarımıza "Vali" demekten çünkü memur gibi atanıyorlar, memur gibi gidiyorlar. Vali dediğin amir gibi olacak, kaymakam dediğin amir gibi olacak çünkü üzerinde mülki idare amirliği sıfatı var. Önüne konulan mikrofonda konuşamayan arkadaşlar, nasıl sınav kazanıyorlarsa kaymakam diye karşımıza çıkıyorlar, vali diye karşımıza çıkıyorlar. Öyle adaylar geliyor ki pehlivan gibi dalıyor. Tamam, yetişecek ama emaneti ehline verme kuralı var. Emaneti ehline veren en sağduyulu topluluk halktır arkadaşlar. Yetkili makamlar da emaneti ehline vermek üzere halktan yetki alırlar ama bazen Ali Demir gibi kimselere ÖSYM Başkanlığı veriyorlar. Adam 40 defa hata yapıyor, "Bizden olsun çamurdan olsun." diye kollanıyor. "Benden olsun çamurdan olsun." denilince seni de batırır, memleketi de batırır. Kim savunabilecek? "Fındıkoğlu" diye bir zatı da Polis Akademisi Başkanlığına getirmişiz. Bir kitap yazmış okurken utanıyorum ben. Zihninden başka şeyler geçmiyor mu bunların? Çağdaş yönetim, çağdaş güvenlik sistemleri vesaire. Her neyse...

Şimdi, valiler seçimle gelsin gelmesin tartışırken, eyalet valisi olsun olmasın derken eyalet başkanı sistemi karşımıza çıkarılıyor.

Ayrı bir şey: Bir yandan "Yerleşiyoruz, yerel yönetimlere güç veriyoruz, demokrasinin beşiğini takviye ediyoruz." derken, bir yandan da il yatırım izleme, denetleme komisyonu merkezi vesaire kuruyoruz.

Ayrı bir şey daha: Kalan 52 özel idarede yönetim... O da bir ikilem yani. Bir kısım yurttaşlar farklı yasalarla yönetilecek, bir kısım yurttaşlar farklı yasalarla yönetilecek. Açık yeşiller böyle yönetilecek, koyu yeşiller böyle yönetilecek. Böyle iş olur mu arkadaşlar? Hani yasaların genelliği ve eşitliği? Temel kavram, bunu hukukta okuyan bilir, siyasalda okuyan bilir, iktisadi idari ilimler akademisinde okuyan bilir, kamu yönetimi okuyanlar bilir. Buradaki pek çok konuğumuz, dostumuz zaten bunları dağarcığında toplamıştır. Ne demek yani 52 vilayettekiler İl Özel İdaresi Yasası'na, kanunu muvakkata göre yönetilecek, ötekiler ilkent yasasına göre. Başka bir şey daha değiştiriyorsunuz, kanunları okudukça insan dehşete düşüyor, 5202 sayılı Yasa'nın 25'inci maddesinde yeni bir değişiklik, il encümenliğinin yapısı değişiyor arkadaşlar. Herkes okudu mu bilmiyorum. İl encümeni yeniden yapılıyor valinin başkanlığında. Özel idare genel sekreteri, iyi; 2 tane birim amiri, etti 4; 3 tane de genel meclisin seçtiği üye. Hani müşterek mahallî ihtiyaçların yerinde kararlaştırılması, uygulanması? Hani ileri demokrasi? AKP ne diyorsa tersini yapıyor, ne yapıyorsa tersini söylüyor. Yani iler tutar tarafı yok. Daha başka bütün ildeki yatırımları "valinin görevlendireceği yardımcı" diyor. Yani kanunda "vali veya diğer" ibaresini aradım, yok. Valinin görevlendireceği yardımcısı; Allah Allah... Bari vali olsun ya. Valinin görevlendireceği yardımcı ildeki bütün kamu yatırımlarını yönlendiriyor "Şu uygun, bu uygun değil." Hani yerel yönetimin müşterek mahallî ihtiyaçları yerinden kararlaştırılacaktı?

Ayrıca, o tarihte çok uğraştım ben; Sayın Başbakan'a gittim, Sayın Cumhurbaşkanına gittim. Ziyaeddin Akbulut benim devre arkadaşım, o dönemde İçişleri Komisyonu Başkanıydı. Geldim buraya, Ziyaeddin'le görüştüm. Benim sınıf arkadaşım, devre arkadaşım, Konya, Şanlıurfa eski valimiz. Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına uğradım. Sait Bey Başkan'dı, Süreyya Bey, şimdiki Isparta Vekilimiz Başkan Yardımcısıydı. Maliye Bakanlığı Müsteşar Yardımcısıydı, Hasan Basri Bey'le görüştüm. Bizim şimdiki İçişleri Bakan Yardımcısı Osman Güneş Bey. Ondan önce de yine devre arkadaşım Şahabettin Harput, şimdiki Bursa Valimiz; hepsiyle görüştüm. 1,15 bu kadar geniş hizmet alanına, bu kadar çok yönlü görev için yeterli değil dedim.

Biliyorsunuz, belediyelere yüzde 5, büyüklüğe göre yüzde 6; 2,85 tarzında genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan payların devlet yardımı olarak dağıtılması var. 81 vilayete 1,15 veriyorsunuz. Ercan Bey, şimdiki Kocaeli Valimiz, ondan rica ettim. "Ağabey, işte 1,50 yapsak falan..." "Bak, yarın vali olacaksın, sıkıntıya düşeceksin." dedim. Düzce'deyken sıkıntıya düştü, şimdi Kocaeli'de rahat. Niye? Çünkü bu genel bütçe vergi gelirlerinden kişi başına en yüksek payı Kocaeli alıyor. Niye? TÜPRAŞ orada. Sinop'ta çalışan arabanın yakıtından Kocaeli'ye pay gidiyor, Niğde'den pay gidiyor, Osmaniye'den pay gidiyor. Niye böyle oldu? Nihat Ergün Bey, Kocaeli Milletvekili, şimdiki Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanımız. Herkes tuttuğu parmağı yalıyor. Bir de garip bir şey, arkadaşlar,

Spor Bakanıysa bütün spor tesislerini kendi vilayeti yapıyor, sen Türkiye'nin Spor Bakanısın. Efendim, Adalet Bakanıysa bütün cezaevlerini kendi vilayetinde yapmaya kalkışıyor. Otuz sekiz yıl mülki idare amirliği yaptım, çok yaşadım arkadaşlar. Tamam, eşitler arasından tercih hakkını kullansın ama 10 bin nüfuslu ilçe varken bin nüfuslu köye öncelik veren anlayışlarla karşılaştık. O da ayrı bir şey. Merkezden yönetilince öyle oluyor. Bu yasayla yüzde 0,25 yatırım ve izleme merkezlerine imkân tanınıyor, değil mi efendim?

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – O yanlış yazılmış.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Yüzde 0,50 de... Nedir yanlış?

BAŞKAN – Binde 2...

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Binde 2 mi?

BAŞKAN – Binde 2,5.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – İşte 0,25 olunca binde 2,5 oluyor yani telaffuzun öylesi... 0,25 binde 2,5 falan oluyor. Her neyse...

Sıfır nokta yarım da diğer illere kalıyor yani 1,15'i de sıfır nokta 75'e düşürüyoruz. Yani zaten geri kalan 52 il en yoksul iller, en küçük iller, en çok desteklenmesi gereken iller. Kendi öz geliri özel idarelerin, belediyelerin gelirleri var az çok, kendi gelir de yaratıyorlar. Özel idare, garibanın bir taş ocakları nizamnamesi var, komisyonun harcırahına yetiyor, yetmiyor.

Sayın Başkanım saatine bakıyor. Ben de uzatmayayım.

Yani iler tutar tarafı yok ama en büyük sakınca, devletin üniter yapısına dikkat. Nüfusu artan, yetki alanı genişleyen, imkânları, ekonomik kaynakları çoğalan ama devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü konusunda gerekli duyarlılığı göstermeyen durumlarda ne olacak? Çok ağır vebal.

Konuşacağım çok şeyler var. Daha sonra da Sayın Başkan söz verirse söz alabilirim. Diğer komisyonda görüşürüz ama en doğru iş, bir defa bu yasanın çekilerek olgunlaştırılması, demokratikleştirilmesi, ülkenin siyasal yapısının dikkate alınması.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Sayın Vekilim, siz...

MEHMET VOLKAN CANALIOĞLU (Trabzon) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri.

Ben de öncelikle söz hakkını aldığımız arkadaşlardan özür diliyorum. Ben fazla konuşmayacağım, çok kısa, öz konuşmaya çalışacağım.

Ben Trabzon Milletvekiliyim, Mehmet Volkan Canalıoğlu ve 2004-2009 yılları arasında Trabzon İl Belediye Başkanlığı yaptım yani belediye başkanlığı yaptığım süre içerisinde uygulamaları yapan bir arkadaşınızım. O nedenle, bu yasaya baktığımız zaman, yasanın hukuksal yanı ve onun uygulanması noktasında bakmak istiyorum.

Şimdi, elbette ki biz Trabzon'un büyükşehir olmasını canıgönülden istiyorduk yıllardan beri. Trabzon büyükşehir olmayı ve pek çok il de büyükşehir olmayı bekliyordu. Bu büyükşehir olayı da insanlarda heyecan uyandırıyor, bu bir gerçek ama gelişen sürece ve önümüze getirilen yasa taslağına baktığımız zaman, bu büyükşehirden ziyade, bütün şehir yani il sınırlarının çakışması ve bunun sonucunda da büyükşehir olacak 13 il ve onun dışındaki illerle beraber toplam 29 ilin -İstanbul, Kocaeli zaten bütünşehir- sınırlarının çakışması. O sınırlarının çakışmasıyla birlikte beldeler kaldırılarak mahalleye dönüştürülecek ve köyler de mahalle olacak.

Şimdi, Karadeniz'e baktığımız zaman -Karadenizliler bilirler- çok dağınık bir alanda böyle bölgelere hizmeti nasıl getireceğiz? Çünkü bu yasanın temel hazırlanışındaki kavram, amaç, yerelde çok etkin hizmetler getirilecek ve daha süratli bir şekilde vatandaşlara hizmet götürülecek; bu amaçla getirildi ve güncellenmesi noktasında olması gerektiği ifade edildi.

Şimdi, Trabzon'a baktığımız zaman, Trabzon kenti bir merkezden alacağı hizmetler ve bir de köye vereceği hizmetler arasında çok farklılık olacaktır yani hizmet gitmeyecektir. O nedenle, köylerin kaldırılması aynı zamanda 442 Köy Yasası'nın kadük olmasını da ortaya koymaktadır ki, bu tamamen bu yasaya da ve geçmiş yasalara da aykırıdır. Ve biz ne diyorduk -dün akşam da Üst Komisyonda Sevgili Valimiz de vardı- biz "Köylü milletin efendisidir." diyorduk, şimdi bu tabir kalkıyor ve "Mahallenin, milletin efendisi." tabiri herhâlde geliyor. Köyden mahalle arasındaki kentler arasında da bir geçiş süreci yaşanacak bu durumda yani "Ne köylüyüz ne kentliyiz." ortamı olacak ve ekonominin geliştiğini söylediğimiz bu durumda, tarımcılığın, hayvancılığın gelişmesini düşündüğümüz bu ortamda, bakınız, bu köylerin mahalleye getirilmiş olduğu illerde, büyükşehirlerde artık hayvancılık ve tarım, orman köylülüğü bitecektir. Nasıl bitecektir? Biz kent merkezinde belediye başkanlığımız döneminde, mahallelere -affedersiniz- inek ağırları olan yerlere zabıta gönderiyoruz ve ağırları kaldırıyoruz.

Şimdi, bu yasayla köylerde hayvancılık yapan insanlara “Gidin, ineklerinizi kaldırın, ağırlarınızı kapatın.” mı diyeceğiz? Mademki hayvancılık bir geçim kaynağıdır, ekonomiye katkısıdır, yan ürünleri sütüyle, etiyle, derisiyle de hem ailelere hem bölgeye katkısı vardır, o hâlde bunu nasıl telafi edeceğiz? Hayvancılığı nasıl teşvik edeceğiz? Bu da bir handikap olarak görülmektedir.

Ayrıca, yeni uygulamada yerelleşmeyi söylüyoruz. Bunun amacı yerelden yönetimi söylüyoruz ama yerelden yönetimlere baktığımız zaman üç şekilde yerelden yönetim var: İl özel idareleri, belediyeler ve muhtarlıklar. Zaten muhtarlıklar sıfırlanmış durumda. Bu Hükümet zamanında muhtarların gerektiği gibi sosyal ve özlük haklarını alamadığını ve yetkilerin kısıtlandığını biliyoruz.

Özel idareler kalkıyor, il genel meclisi de kalkıyor, dolayısıyla ona bağlı olarak da içinde encümenler kalkıyor ve yerelden yönetimin bu şekli bir yerde kenara itilmiş oluyor, yok edilmiş oluyor yani bir yerelden yönetim, yönetim anlayışı da değildir.

Ayrıca, burada koordinasyon merkezi kuruluyor ve “Valilerin başkanlığı veya valilerin görevlendireceği vali yardımcılarının başkanlığında olacak.” deniliyor.

Arkadaşlar, bakınız, devlet bizde çok kutsaldır. “Ey oğul, insanı yaşat ki devlet yaşasın.” Biz burada devleti ve insanı, ikisini birden yaşatmıyoruz. Valilik sektörü -ki burada Sevgili Başkanımız da valilik yaptı, Ali Haydar Bey de valilik yaptı- valilik müessesesi, gerçekten insanların saygı duyduğu, devletiyle gurur duyduğu bir sistemdir ama bu gelen sistemde, bu 29 büyükşehirde valiliğin yetkisini kısıtlıyoruz, tamamen büyükşehir başkanlığına veriyoruz ve valileri de protokol müdürü yapıyoruz. Yani “Havaalanından başbakanı karşılayacak, uğurlayacak, bayramlarda kutlamalara katılacak.” diye bir şey var burada, durum ortaya çıkacağı da bir gerçek. Yani valilik müessesesinin de bu yasa sonunu getirecektir yani yerel yönetim kanatlı devletin de bu gücünü bir yerde tamamen büyükşehir vermiş olacaklar. Bu büyükşehir başkanı şayet iktidardan yanaysa ve iktidara tersse, sürekli baskı altında veya sürekli taltif edilecek şekilde diğer ilçe belediyelerine hizmet götüremeyecektir. Ve ilçe belediyeleri ki zaten pek çok taşrada ilçe belediyelerinin imkânları kısıtlıdır, azdır, aracı gereci yoktur ve il belediyesi, büyükşehir belediyesinden bunu götürmeye çalışmaktadır. Büyükşehir belediyeleri de ona ters bir yapıdaysa, siyasi olarak ters bir anlayıştaysa hizmeti alamayacaktır. Ve aynı zamanda, bir kar yağdığı zaman kent merkezindeki hastane, mezarlık, okul yollarını açamayan belediye Karadeniz özelinde -ki Karadeniz’de şu anda Trabzon büyükşehir olacak- oradaki Karaçam’daki, Ataköy’daki köyün yolunu nasıl açacak? Hâlen Köy Hizmetlerinin yapamadığı, açamadığı yollar varken, belediye bu hizmetleri nasıl yapacak? Tüm belediyeler aynı zamanda siyasi kuruluşlardır ve bu hizmetleri yapacakları da şüphelidir. O nedenle, çok uzatmadan, biz büyükşehir karşı değiliz ama büyükşehir olsun ancak beldelerimize dokunmayın, köylerimize dokunmayalım, köylülerimizi yaşatalım, onların olduğu yerde ormanımızı korusunlar, ormana sahip çıksınlar.

Bakın, arkadaşlar, burada bir örnek vermek istiyorum: Biliyorsunuz, orman kadastrounun geçmediği yerler var. Bizim Trabzon’un köyünde Mehmet Amcamız vardı -Allah rahmet eylesin, yüz iki yaşında öldü- gerçekten çok doğacı, ağacı koruyan, ormana sahip çıkan bir vatandaşımızdı bu Mehmet Amca. Ölmeden beş altı yıl önce onun evinin önünde oturuyoruz. Çok enteresan, elinde orakla o evinin önündeki çamları kesiyor. Dedim: “Mehmet Amca, ne yapıyorsun? Sen bu ağaçları dikiyorsun, koruyorsun. Bu küçük küçük çamları niye kesiyorsun?” Dedi: “Evladım, uşağım, düşman kesiyorum.” Dedim: “Nasıl düşman kesiyorsun? Bu ağaç düşman olur mu?” Dedi ki: “Bu ev kimin? Bu civardaki orman kimin?” Dedim: “Orman, ağaçlar senin, tapun var, biliyoruz, göstermişin.” “Ama şimdi bu benim olan alan orman kadastro gelecek ve bu benim diktiğim ağaç büyüyecek, orman olacağı için bu ağaçları kesecek.” dedi.

Arkadaşlar evet, Sevgili Başkanım, öyle oldu biliyor musunuz? Adam göremedi ama adamın malını, orman kadastro geçti bundan iki sene önce, ormana yazdı. Adamın kendi ektiği, biçtiği, büyüttüğü ağaçlar, evi mevi hepsi... Şimdi çocukları mahkemede uğraşılıyor “Babamızı, orman değildi, bizimdi.” diye uğraşılıyor. Yani yasalar yapılırken gecikmemek gerekiyor ama bu da bu kadar acil bir şekilde getirilmemesi gerekiyor ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından da görüş alınması gerekiyor.

Bu yasaya baktığımız zaman, pek çok yasayı bir yerde kadük ediyor ama burada yer almamış gibi görülüyor. Bununla ilgili de bir şey anlatayım Sevgili Valim, Sayın Başkanım. Şimdi, Uzungöl’ü bilenler vardır. Sevgili Valim, Uzungöl’ü biliyorsunuz. Uzungöl’de bir Belediye Başkanımız vardı, İzmir Bağ-Kur İl Müdürlüğü yapmıştı Kadir İnan diye bir ağabeyimiz. Allah rahmet eylesin, o da vefat etti. O anlatıyordu. Yine bir bakanlığın başkanlığında, Turizm Bakanlığının başkanlığında Uzungöl’de toplantılar yapıyoruz. “Yatırım düşünecekler, kanun getirilecek.” deyince, söz aldı dedi ki: “Sayın Bakanım, ben bir şey anlatmak istiyorum. Ben bir sabah belediyeye geldim. Balkondan bakarken dışarıya Ali diye genç bir çocuk koşarak gidiyor, yirmi yirmi beş yaşlarında. ‘Ali, nereye gidiyorsun?’ dedim. Dedi ki: ‘Başkanım, oğlum oldu, uşağım oldu, onu yazdırmaya gidiyorum.’ deyince hemen ‘Kime sordun?’ deyince durdu. ‘Oğlum, uşak yaptın da kime sordun? Orman Bakanlığına sordun mu, Millî Parklara sordun mu, Turizm Bakanlığına sordun mu, Nüfustan birine sordun mu, belediyeye sordun mu?’ Yani orada o kadar karmaşa vardı ki yani espriyi bu şekilde getirdi. Onun için yani

lütfen, bu yasa çıkarken... Bakın, alt komisyondayız, alt komisyona geldi, güzel bir akşam da buraya geldi, size geldi, sivil toplum kuruluşlarıyla da görüşülüyor ama diğerk bakanlıkların da görüşleriyle çok aceleye getirilmeden bu çıkarılsın, büyükşehir olacaksa olsun. Vatandaşları mağdur etmeden... Vatandaşlar şu anda ne olacağını bilmiyorlar, arkadan ne gelecek, vergiler artacak, beş yıl vergi alınmayacak deniyor ama su vergileri, parası, şunlar bunlar, hepsi ardından gelecek.

Burada alt komisyon olarak güzel çalışma olduğunu görüyorum. İnanıyorum ki buradan çok akıselim bir şekilde üst komisyona güzel bir rapor gelir ve bu yasa, çok acil olmadan, akıselim bir şekilde, toplumun geleceğine cevap verecek şekilde, bykşehirleri büyütecek ve vatandaşların beklediği şekilde olmasını diliyor, bana da söz hakkı verdiğiniz için Sevgili Başkanım ve değerli komisyon yeleri, çok teşekkür ediyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

BAşKAN – Eşağfurullah.

Değerli Vekilim, katkılarınız için çok teşekkür ediyoruz.

şundan hepimiz emin olalım -milletvekili arkadaşlarımızın sözü bittiği için kısa bir değerlendirme yapıyorum- hepimiz burada akıselimle, bu ülkenin geleceği, selameti açısından neyi uygun görüyorsak onun gerçekleşmesinin gayreti içinde olacağız.

Kaldı ki bu yasayla ilgili şöyle bir şansımız var: Bu yasa bugün çıkmış olsa bile uygulamaya bir yıl sonra geçeceği için, bu süre içinde gördüğümüz eksiklikleri, aksaklıkları da yeniden tartışma ve düzeltme yüce Medisin elindeki bir fırsat olarak her zaman elimizde olacak ama ben de mit ediyorum...

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Vakit israfı...

MEHMET VOLKAN CANALİOĞLU (Trabzon) – Kervanı yolda dzmeyelim.

BAşKAN – Ben de mit ediyorum ve diliyorum ki en uygun, en doğru yöntem ne ise, milletimizin hayrına olacak olan neyse onu gerçekleştirmeye muvaffak oluruz.

Çok teşekkür ediyorum katkılarınız için.

Buyurun.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Partimizin genel tavrına ilişkin sonucu söylememiştim, çünkü tartışmamız bitmedi aşında daha. Biraz akademik akılla baktım galiba, tartışma bitsin diye bekleyerek.

Bu tasarının biz geri çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Gerekeşlerini daha sonra daha ayrıntılı elbette söyleyeceğiz ama bunun çok ani gelen, Türkiye Büyük Millet Medisinin alışma usullerini altüst eden, aynı zamanda demokratik bir yasama sürecinin gereği, tarafları ve ilgilileri bilgilendirmeden gündeme getirilen bir düzenleme olduğunu düşünüyoruz.

Çok kısa bir süre önce yerel seçimler hakkında bir kanun gündeme geldi, cuma günü de oylanacak. 27 Ekime takvimlenmiş bir çalışmaya itildik, bundan hiç memnun değiliz. Bu tasarının yalnızca yerel yönetimler tasarısı olmadığını düşünüyoruz. Bu tasarı, aynı zamanda, Türkiye'nin yönetim yapısıyla ilgili bir tasarı, il esasına dayanan Türk yönetim yapısını bölge esasına dönüştüren bir tasarı olduğu kanısındayız. Bu nedenle, somut olarak, bütünşehir, "Tüm büyükşehirler btnşehirdir." yaklaşımını reddediyoruz. şimdi bunun gerekeşlerini söylemeyeceğim ama ardından onu da konuşacağız.

Bu yasayla beraber gelen federalleşme tehditlerinin olduğu kanısındayız. Dolayısıyla, desteğimiz çok belli konularda, çok önemli düzeltmeler sağlandığı takdirde ancak mümkün. Büyükşehir belediye sistemi, bütünşehir belediye sistemi olarak düzenlenemez. Bu, teknik olarak da yanlış, siyasi olarak da yanlış. Bu tarz düzeltmeler yapılırsa, elbette bu mesaide zaten katkıda bulunmak için buradayız.

Ama bizim asıl teklifimiz şudur ki Türk idare yapısını bu kadar köklü etkileyen bu yasa tasarısı bu kadar sıkışmış bir düzende olmaz. Bırakın bunu tüm taraflarla konuşalım, yapabildiğimiz her türlü katkıyı yapalım ve herkes de sözünü açık söylesin ama. Olur ya biri federasyon istiyordur -zaten Türkiye'de isteyenler var- söylesin. "Ben niter devletten yanayım." deyip "Federasyona gidebilir bu." dediğimiz zaman da "Oo, bu paranoyadır, bu korkudur." denmesin. Hepimiz aklımızla ve vicdanımızla düşünen, yaşayan insanlarız. Bizim katkımız da bu çerçevede olacaktır Sayın Başkanım.

BAşKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

Bir ima varsa, açık söylüyorum: Biz federasyon istemiyoruz, böyle bir niyetimiz yok.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla dşenirmiş.

BAşKAN – Ne yapayım işte? O zaman da iş niyet okumaya geliyor, yok öyle bir niyetimiz.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Metin okuyoruz inanın, niyet değil.

BAşKAN – Evet Hayrettin Bey, buyur kardeşim.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekillerim, Değerli Bakanlık mensupları; hepinizi ben de Türkiye Belediyeler Birliği adına saygıyla selamlıyorum.

Türkiye Belediyeler Birliğine 5355 sayılı Kanun’la verilen görevler kapsamında, belediyelerin menfaatlerini koruma kapsamında Birliğimizin görüşlerini aktarmak üzere söz aldım, tekrar teşekkür ediyorum.

Tabii, benim söyleyeceğim hususlar genel olarak teknik düzeyde, birkaç maddeyle ilgili görüşlerimi aktarmak istiyorum.

Birincisi, tasarının 4’üncü maddesi, yatırım izleme ve koordinasyon merkezinin görevleriyle ilgili. Burada Birlik Yönetimimizin ciddi kaygıları var. Zaten burada sayın milletvekillerimiz tarafından da dile getirildi. Özellikle “Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde yatırım ve hizmetlerin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve denetlenmesi.” ifadesi. Yine “İldeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi, hukuki destek sağlanması ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek.” Birinci fıkrada bunlar.

10’uncu fıkrasında “İldeki kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütülmesi gereken yatırım ve hizmetlerin yerine getirilmediğinin vali veya ilgili bakanlığınca tespit edilmesi durumunda, vali söz konusu yatırım ve hizmetin ildeki diğer kamu kurum ve kuruluşlarından yerine getirilmesini isteyebileceği gibi yatırım izleme ve koordinasyon merkezi aracılığıyla da yerine getirebilir.” ifadesi var. Bunların belediyeleri kapsayıp kapsamadığı açık değil ama bu ifadeler kapsamında, belediyelerin de böyle bir denetime maruz kalabilme ihtimali olduğunu düşünüyoruz.

Ayrıca, tabii burada idari vesayetle ilgili düzenlemeler var. 2005 yılında çıkan Belediye Kanunu’nda, belediyelerin denetimiyle ilgili bir düzenleme yapılmış, bir ayırım yapılmış.

54’üncü maddede denetimin amacı açıklanmış. Bunu uzun uzun okumuyorum ama belediyelerin denetiminin hangi amaçla yapılacağı, uluslararası standartlar gözetilerek buraya derç edilmiş.

55’inci maddesinde de bu amaçlara uygun olarak belediyelerin hangi kurumlar tarafından denetleneceği açıklanmış. Burada mali açıdan Sayıştay -dış denetimle ilgili söylüyorum- idari açıdan da İçişleri Bakanlığı tarafından denetleneceği şeklinde bir görev ayrımı yapılmış.

Ayrıca iç denetim sistemi getirilmiş. Belediyenin iç denetim mekanizması kurulmuş, kendi teftiş kurulları var. Bunlar da bir iç denetim mekanizması olarak, denetim yapan birimler olarak karşımıza çıkıyor.

Yine 2005’te çıkarılan 5393 sayılı Kanun’la meclis denetim komisyonu kurulması getirilmiş. Buna da belediyenin geçmiş bir yıllık mali işlemlerini denetleme yetkisi verilmiş.

57’nci maddede bu yatırım izleme koordinasyon merkezinin görevine benzer bir düzenleme var. Burada çok kısa bahsetmem gerekirse “Belediye hizmetlerinin ciddi bir biçimde aksatıldığının ve bu durumun halkın sağlık, huzur ve esenliğini hayati derecede olumsuz etkilediğinin İçişleri Bakanlığının talebi üzerine yetkili sulh hukuk hâkimi tarafından belirlenmesi durumunda İçişleri Bakanı, hizmetlerde meydana gelecek aksamanın giderilmesini, hizmetin özelliğine göre makul bir süre vererek belediye başkanından ister.

Aksama giderilemezse, söz konusu hizmetin yerine getirilmesini o ilin valisinden ister. Bu durumda vali, aksaklığı öncelikle belediyenin araç, gereç, personel ve diğer kaynaklarıyla giderir. Mümkün olmadığı takdirde diğer kamu kurum ve kuruluşlarının imkânlarını da kullanabilir.” diye devam ediyor.

Şimdi, bu iki maddeyi beraber düşünmemiz lazım. Eğer bir gereklilik varsa daha fazlası zaten Belediye Kanunu’nda var. Bunlar çelişebileceğini, kişiye göre yorumun farklı olabileceğini düşünüyoruz. Bu konulara açıklık getirilmesini Birlik olarak düşünüyoruz.

Bir diğer konu, bu büyükşehir belediyelerine, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının uygun görüşüyle elektronik, haberleşme altyapısını yapmak ve işletmek yetkisi verildi. Bu bizim de desteklediğimiz ve talep ettiğimiz bir düzenlemeydi. Bu yetkinin Büyükşehir Belediye Kanunu’nun 26’ncı maddesinde, büyükşehir belediyesi kendisine verilen bazı yetkilerini, sermayesinin yarısından fazlası büyükşehirde ait şirketlere meclis kararıyla süresini de belirtmek üzere verebiliyor. Bu yetkinin de bu şirketlere devredilme kapsamında değerlendirilmesini düşünüyoruz, böyle bir talebimiz var.

Bir başka konu: Büyükşehir dışındaki belediyelere dağıtılan...

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Hangi yetkinin dediniz?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Bir yeni yetki geliyor. Haberleşme ve altyapıyla ilgili bir yetki var. 7'nci maddede, 5216.

BAŞKAN – Sayfa 9'un en başındaki paragraf.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – “5216 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinin sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

‘Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının uygun görüşü ile elektronik haberleşme altyapısını yapmak ve işletmek.’”

Bu gelirlerin paylaşımında gelişmişlik endeksiyle ilgili ciddi sorunlar var. Diğer belediye paylarının yüzde 80'i nüfusa göre, yüzde 20'si de gelişmişlik endeksine göre dağıtılıyor. Burada beş gruba ayrılıyor, bu gelişmişlik endeksine göre belediyeler. Yaklaşık 16 lira gibi -2011 rakamlarıyla söylüyorum- bir pay alırken, az gelişmiş belediye 150 civarı yani 10 kata yakın fark olabiliyor. Bizim buradaki önerimiz, yüzde 90 nüfus, 10 gelişmişliğe göre dağıtırsak bu adaletsizliği gidermiş olacağımızı düşünüyoruz.

Bir diğeri, nüfusu 10 binin altındaki belediyelere “denkleştirme ödeneği” adı altında, yılda iki defa, iki taksitte bir yardım yapılıyor, Maliye Bakanlığı bütçesinin binde 1'i oranında. Bu denkleştirme ödeneğiyle ilgili ciddi sorunlar yaşıyoruz. Gerçekten Sayın Genel Müdürümüz de biliyor. Belediyelerimizin en çok yakındığı hususlardan biri denkleştirme ödeneği. Tabii, şimdi, belediye sayısı, 10 binin altındaki belediye sayısı azalacağı için, şu an 2.400 civarında belediye denkleştirme ödeneğinden yararlanıyor. Bu yeni mahallî idareler genel seçimiyle bu sayı neredeyse üçte 1'e kadar iniyor. Dolayısıyla, biz denkleştirme ödeneğinin dağıtımını 20 bine kadar çıkaralım diyorum çünkü Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda da bunun karşılığı var.

BAŞKAN – 10 bini 20 bin yapalım, belediye sayısı azaldığı için.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Bundan herhangi bir kesinti yapmayalım çünkü bundan şu anki düzenlemeye göre İller Bankası bir kesinti yapıyor, İçişleri Bakanlığı bir proje karşılığı, vesair kesinti var. Yüzde 75'ini, nüfusu 20 bine kadar olan belediyeler eşit, yüzde 25'ini de nüfusu 10 bine kadar belediyelere nüfusları göre dağıttığımızda, hem Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki o maddeye hem de bu denkleştirme ödeneğinin amacına uygun bir dağıtım yapacağımızı düşünüyoruz.

Biz büyükşehir belediye paylarında bir alan kriteri koyduk, bu olumlu bir gelişme. Gerçekten bizim de desteklediğimiz bir düzenleme. Aynı alanla ilgili kriteri bağlı idare yani su ve kanalizasyon idareleri için de koyalım. Buradaki benim önerim, su ve kanalizasyon idarelerine dağıtılan, genel bütçeden ayrılan payın yüzde 90'ını nüfusa göre, yüzde 10'unu da alana göre. Çünkü, şimdi, yeni alan genişlemesi dolayısıyla ciddi yatırımlar gerekecek, yani daha uzun alanlara belki kanalizasyon, su hizmetleri götürülecek. Böyle bir kriteri bunlar için de koyalım diyorum.

Belediye paylarına, dağıtımına baktığımda, burada kümülatif olarak toplamda belediyelere ayrılan pay artırılıyor. Fakat şu an belediyelere -bunlarda bir yüzde 5'lik fark olabilir- büyükşehir belediyelerine dağıtılan pay burada ilde toplanan vergi gelirleri, genel bütçeden ayrılan paylar, büyükşehirin ilçeden aldığı paylar ve su kanalizasyon idarelerinin aldığı paylar dâhil 455 ortalama alıyor. Yani bütün bunları toplam büyükşehir nüfusuna böldüğünüzde 455 gibi bir rakam alıyor. Bu pay, Maliye Bakanlığının bütçe imkânlarını bilmiyorum ama yeni dağıtım sisteminde ortalama 413'e iniyor. Bazı belediyeler açısından kayıp var. Tabii, daha önceki sistemde de bazı şeyler olduğu için bunu dengelemek de çok kolay değil. Yani birini azaltıp birini çoğaltmanız gerekiyor. Burada da kaynak aktararak bunu yapma imkânınız var. Kendi içerisinde bir denge bulmak çok kolay değil.

Şöyle bir şey vereyim...

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Özür dilerim, buna bir şey ekleyebilir miyiz? Yani bu bahsettiğiniz rakamlara büyükşehir belediyesi olduktan sonra bazı tarifeler eklenecek. Alan genişleyecek ama nüfus da artacak ve bazı tarifeler de -belediyenin uyguladığı bazı tarifeler var- onlar da köy nüfusuna uygulanacak vesaire. Onlar yok değil mi bu hesabın içerisinde?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Bu, sadece genel bütçeden belediyelere yapılan yardımlar... Ben onu da kabataslak çıkardım. Genel bütçeden fazla pay alan belediyelerin öz gelirleri de fazla.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – O rakamları temin edebilir miyiz?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Çıkarmam lazım onu, şimdi bakmam lazım. Orada öz gelirler de fazla.

Aslında pay dağıtımında öz gelirleri de dikkate alarak bir pay dağıtmamız lazım.

Sayın Birgül Hocam şunu söyledi, herhâlde yanlış hatırlamıyorsam: Nüfusu büyüyen belediyelerde -bilmiyorum siz mi söylediniz, burada bir milletvekiliimiz söyledi ama- nüfusu artan belediyelerde kişi başı hizmet maliyeti de arttığı şeklinde bir tespit oldu ama kim söyledi bilmiyorum.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Optimum büyüklükten sonra öyle.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Evet, şimdi, bu doğru. Biz burada şunu söylemiyoruz: Nüfusu büyük olan, mesela İstanbul'un belki her şehirden daha fazla pay alması lazım. Mevcut dağıtımda en alttaki ile en üstteki büyükşehirler arasında 3,4 kat fark var. Yine, dağıtım sisteminde...

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Kişi başına gelirden mi bu fark?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Evet, kişi başı.

Yeni sistemde 3,09'a iniyor bu yani arada bir daralma var fakat bunun daha makul bir marjda tutulması lazım. İsveç'te bunun güzel uygulaması var, mesela 2,5'ta tutabiliriz yani alt ve üst limiti, bir de öz gelirleri dikkate alarak. Tabii, bu süreçte bu yapılabilir mi, çok kolay mı bilmiyorum.

Tasarıyla getirilen düzenlemede toplam 29 büyükşehir belediyesinin 25'i genel ortalamanın altında pay alıyor. Yani tüm bunlardan 4'ü genel ortalamanın üstünde pay...

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – 413'ün mü?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – 413'ün yüzde... 29 büyükşehir belediyesinin 25'i bunun altında, benim hesaplamalarıma göre 4'ü de üstünde pay alıyor. Ama tabii burada 2 mi; 2,5 mu, 3 mü, o marjı koruyup sistem hiçbir zaman onun üstüne çıkmamalı. Mesela 3'te sabitlediğimiz zaman orada şeyler koymamız lazım, otomatik olarak onun üstüne çıkmaması lazım. Yani optimal rakam 3 müdür, 2 midir, 4 müdür; onu bilmiyorum.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Artan dağıtım mekanizması gelmişti.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Yani bir yerde vergi geliri arttığında sistem bozulmamalı diye düşünüyorum.

Denkleştirme ödeneğinden bahsettik, gelişmişlik endeksinden bahsettim.

Burada il özel idarelerinin kapatılmasından dolayı... Şöyle bir hüküm var, geçici 1'inci maddenin (5)'inci fıkrası: "Bu Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerinin her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları Komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, valiliklere, yatırım izleme ve koordinasyon merkezine, büyükşehir belediyesine ve bağlı kuruluşuna veya ilçe belediyesine devredilmesine karar verilir."

Burada komisyon gerçekten çok iyi niyetli olarak -ben her bir komisyonun da gerçekten iyi niyetli olarak çalışacağını düşünüyorum- bunu ihtiyaca göre bir dağıtım yapabilecektir, yapabilir fakat bazı alanları çok da böyle genel yapmamak lazım. Mesela özel idarenin borçlarının tamamını büyükşehirilere dağıtıp hiç mal varlığından vermeyen olabilir mi, bilmiyorum. Belki biraz daha somut yazabiliriz, yani "Şunlar, şunlar şeylere dağıtılır..." Çünkü okullar var, bunlar herhâlde millî eğitime dağıtılması gerekiyor, ben bu zorunluluğu bilmiyorum. Burada daha net bir ifade kullanmamız lazım; "Şunlar, şunlar dağıtılır." Takdir hakkı biraz daha belki kısıtlanabilir. Burada dağıtımda bir sorun olabilir mi, olmayabilir mi; bunu bilmiyorum ama böyle bir kaygı taşıyorum.

Bir diğer konu, nüfusu 2 binin altındaki belediyelerin kapatılması. Tabii, biz Birlik olarak buna taraf olmadık. Tabii, böyle bir tasarıda yer aldı. Bu, bir siyasi karar. Burada (5)'inci fıkranın ilk girişinde "Birinci fıkra uyarınca köye dönüştürülen belediyeler 30/06/2013 tarihine kadar 5393 sayılı Belediye Kanunu 8'inci maddesindeki usule bağlı olmaksızın belediye medisinin kararıyla ortak sınıır olan ve ekli sayılı listeye tüzel kişiliği sona ermeyen bir belediye katılabilir." deniliyor. Yani özeti şu: Kapanan bir belediye değilse kapanacak listedeki bir belediye, sınırı olan, kapanmayan bir belediyeyle birleşebilir 2013'ün haziranına kadar. Bu imkânı o tarihe kadar tüzel kişiliği kaldırılacak belediyeler açısından koyabilir miyiz? Teknik olarak mümkün mü değil mi? Bazı mahalleler yani civarındaki bir alan içerisindeki mahallelerle birleşme fırsatı verebilir miyiz? Böyle, belediye başkanlarımızın ciddi talepleri var. Bu konuya da Birlik olarak, belediye başkanlarımızın talebi olarak komisyonun takdirlerine arz ediyoruz. Belki bir fırsat olarak bu da uygun olabilir, birleşmeleri kolaylaştırabilir ama tabii, mümkün mü, değil mi; bilmiyorum.

Bir diğer husus da, bu tasarıda yansımadı ama ben sayın genel müdürümüzle paylaştım. Tabii, belki bunun daha fazla çalışılması lazım. Biz 29 tane büyükşehir belediyesi kuruyoruz, ciddi yetki veriyoruz ve kaynak aktarıyoruz. Bu belediyelerin teşkilatlarının ve insan kapasitesinin de artırılması lazım. Şöyle bir önerimiz olmuştuk: Bu belediyelere bakanlıktaki uzmanlar gibi yerel yönetim uzmanlığı ve uzman yardımcılığı, kariyer bir meslek şey yapalım çünkü orada kendi içerisinde gelecekteki birim yöneticilerine

yetiyecek bir insan kaynağı yok. Burada da mesela, belediyelerin nüfusları esas alınarak 20, 15, 30, neyse, bir rakamla böyle bir şey yapılabilir miyiz diye komisyonumuzun takdirlerine arz ediyorum.

Bir başka husus da belediyeler genel sınav sisteminden personel alıyor idi. Tabii, burada uygulamada bazı sorunlar oldu. Genel sınav yönetmeliğine bir madde eklendi yerel yönetimler için, Danıştay da bunu iptal etti. Zabıta ve itfaiye personelinin yönetmeliği ayrıydı, sınav sistemi ayrıydı. Bunlar da Danıştay tarafından yürütmeyi durdurma, iptal kararlarıyla karşı karşıya kaldı ve şu an belediyeler memur kadrolarına ne zabıtaadan ne itfaiyeden ne diğer şeyden alamıyorlar. Normal devlet personel sınav sisteminden almaları gerekiyor. Orada da talepler ilk başta karşılanmadı falan denildi ama sayın genel müdürümüz geçen Devlet Personel Başkanlığına bir yazı ilettiğini söyledi. Biz burada şöyle bir öneri sunuyoruz: KPSS sınavından 70 alanlar arasından -tabii, bu yönetmeliği İçişleri Bakanlığı çıkarsın- bir kadronun 3 katı kadar aday davet edilsin, belediye mülakat yaparak kendi kadrolarına eleman alsın, diye bir önerimiz oldu. Bu mümkün mü, değil mi; bilmiyorum. Gerçekten belediyelerin bu konuda ciddi sıkıntıları var, bunu da komisyonun takdirlerine arz ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Genel Sekreterim.

Buyurun Sayın Vekilim.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Hayrettin Bey’in hem mesleki kariyerini biliyorum hem de biraz bu işe kafa yorarlardan birisi, onun güzel kitapları da var. Belediyeler Birliği için de bir şans kendisi.

Öğrenmek istediğim şey şu: Belediyeler Birliğine üye belediyeler -yani “Türk Belediyeler Birliği” idi, onu sonra “Türkiye Belediyeler Birliği” yaptılar- bu tasarıya nasıl bakıyor? Yani belediyelerin sınırları ile mülki sınırların eşitlenmesini belediyeler nasıl değerlendiriyor? Bir de, sizin kendi görüşünüzü merak ediyorum. Bu Avrupa Birliği Yerel Yönetimler Özerklik Şartı var; işte hizmetin en yakın birimden alınması, vatandaşın yerel yönetime katılımında bulunması, yerel demokrasinin geliştirilmesi açısından, yerel yönetim biriminin denetlenmesi açısından vatandaşa yakın olması... Bunları siz nasıl değerlendiriyorsunuz, fikirlerinizi almak istiyorum?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Benim buradaki arz ettiğim görüşler Birliğimizin görüşü ama şahsi olarak benim de görüşlerim var.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Sınırlarla ilgili Birliğin görüşü olmadı.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Nasıl?

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Mülki sınırların çıkarılmasını almadık, onu söylemediniz.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Birliğimizin bu konuda görüşü yani her partiden encümenimizde, meclisimizde temsilci var. Farklı düşünen de var, uygun olduğunu düşünen de var ama ağırlıklı olarak bu tasarıyı biz olumlu buluyoruz.

Şahsi görüşüm de şöyle; bu, şahsi görüşüm, birlik görüşü değil, madem bana soru yönelttiniz.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Siz belli görevlerde bulundunuz, bir teknokrat arkadaşımızsınız, yetkin bir arkadaşımızsınız.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Estağfurullah.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Şahsi görüşünüz de bizim için önemli.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Şimdi, il düzeyinde bugün belediyelerimizin sorunları var. Ölçek sorunundan dolayı hizmet yerine getirememiş var. Mesela -ben birçok istatistik çıkardım- nüfusu 10 binin altındaki belediyelerin genel bütçe vergi gelirlerine bağımlılığı yüzde 90 civarında. Nüfusu 5 binin altındaki belediyelerin bağımlılığı yüzde 95 civarında. Bu kalan miktarın da bir kısmı denkleştirme ödeneği, bir kısmı da öz gelir. Şöyle bir kaba hesap çıkardım: Nüfusu 5 bine kadar olan belediyelerde sadece başkan, meclis ve personel -personeli de 12 personelle sınırlı tuttum, bakın, 12 personel- maliyeti bütçelerinin yüzde 61’ine tekabül ediyor; bina, araç gereç ve sair yok.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Yatırım, hiçbir şey yok.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Evet.

Nüfusu 5 bin ile 10 arasındaki belediyelerde başkan, meclis ve personel -20 personel koydum oraya- yüzde 27’ye tekabül ediyor. Yani optimal büyüklük 5 binden sonra başlıyor.

Şimdi, ben şuna inanıyorum: Eğer bir kamu idaresi veya kamu görevlisi kendisine tevdi edilen görevi yapamıyorsa yapacak düzenlemeler yapılmalı, eğer bu da olmuyorsa o kurumun varlığının sorgulanması gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, il düzeyinde bizim altıya yakın mahallî idare birimimiz var. Bu tasarının işte geliştirilmesi gereken yerler olabilir vesaire, onlarla ilgili daha geniş vakit konu açabiliriz ama şunu söyleyebilirim: İl özel idaresi var, köylere hizmet götürme birliği var, bazı yörelerde belediye birlikleri var, belde belediyesi var, köy var, ilçe belediyesi var, il belediyesi var, merkezî idarenin taşra kuruluşları var. Bunlara bakın, birbirine geçmiş görevleri vardır. Mesela eğitim konusunda özel idarenin de var, millî eğitimin de var, belediyenin de var, başka bir kurumun da var. Bayındırlık konusunda hakeza. Bizim kamu yönetiminde bu görevleri sadeleştirmemiz lazım çünkü hesap sormanız için görevini net tanımlamanız, ona göre bütçe ayırmanız lazım.

Şimdi, bu parçalı yapı yerel yönetim hizmetlerinin görülmesinde ciddi aksaklıklar ortaya çıkarıyor. Büyükşehir sınırı içerisinde belediye modeli olarak farklı düşünülebilir mi? Olabilirdi ama bu getirilen sistem, il düzeyinde birçok il düzeyinde yapılması gereken yerel yönetim hizmetlerini o kapasiteye sahip bir idareye veriyor.

Şimdi “büyükşehir” ifadesine takınılıyor. Aslında “büyükşehir” demeyin de “üst belediye” deyin. Yani “büyükşehir” ifadesiyle şunu kastetmiyoruz: Benim Kahramanmaraş Göksun Ahmetçik köyü büyükşehir olmuyor, hemen şehirli olmuyor. Benim o hizmeti bir başka mahallî idare yerine getiriyor. Oradan şehir anlaşılmasın, şehirli olmak başka bir şey. Mesela belediye sınırları içerisinde yaşayan nüfus yüzde 93’e çıkıyor. Bu şu anlama gelmiyor: Herkes kentli, şehirli oldu anlamına gelmiyor. Sadece o sınır içerisinde yaşayan nüfus artıyor.

Şimdi, büyükşehir modeli... Mesela Kahramanmaraş’ı düşünün. Kahramanmaraş’ta 63 belediye var, 63 tane itfaiye merkezi var. Bakın, merkez de dâhil birçok şeyin tam donanımlı itfaiye teşkilatı yok, birçoğunun hortumu bile yok. Şimdi, Kahramanmaraş’ta itfaiye hizmetleri tek elden yani il düzeyinde yürütülmesi gereken bir hizmet. 5 tane itfaiye merkezi Kahramanmaraş’ın tamamının yangınına yetişebilir. Yine Kahramanmaraş’tan örnek veriyorum, belki memleketim olduğu için: İkiye ayırıyoruz, mesela Göksun havzası ve bu taraf. Bizim havzadaki su, kanalizasyon ve atık bertarafının tek elden yürütülmesi lazım. Bugün o havza su zenginliği bakımından en zengin havza, Afşin’in içme suyu yok kaç yıldır.

Belediyelerin büyüklüğüyle, küçüklüğüyle olabilir. İşte, ilçe belediyelerin meclis veyahut da teşkilat yapısı farklılaştırılabilir ama genel olarak bu sistemin vatandaşın hizmet almasında daha ileri bir model olduğunu düşünüyorum. Eksiklerini de söyleyebilirim, daha geniş bir ortamda. Bu sistemin ben mevcut sistemden daha ileri bir sistem olduğunu düşünüyorum. Bu kadar herhâlde yeterli diye düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Yani bütünşehir-büyükşehir çatışmasına olumlu bakıyorsunuz?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Evet, olumlu bakıyorum.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Yok, siz olumlu bakıyorsunuz?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Evet, ben olumlu bakıyorum.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Belediyeler Birliğinde?..

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Ağırlıklı olarak fikri böyle Belediyeler Birliğinin.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Hayrettin Bey.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Ama bu çok anlaşılır bir şey. Herkes yönetim alanının genişlemesini, masasının büyümesini, emrindeki personel sayısının çoğalmasını, kendisine sağlanan olanakların artmasını ister. Bu, herkes için geçerlidir ama...

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Şunu söyleyeyim: Ben İçişleri Bakanlığı mensubuyum ama mülki idare amiri de değilim, bir belediye başkanlığı da yapmadım, şu an Belediyeler Birliği Genel Sekreteriyim.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – İzninizle bir şey ekleyeceğim Hayrettin Bey’e: 500 bin seçilmiş var Fransızların yani parlamentondan komünlere kadar. Bizde seçilmiş sayısı ne kadar biliyor musunuz mevcut durumda?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Toplam bilmiyorum ama 30 küsur muhtar...

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – 213 bin. Yani bizim temsili demokrasiimiz Fransız demokrasisine göre tüm seçilmişler, 32 bin belediye meclisi üyesi, 175 bin ... muhtarlar, 20 bin mahalle muhtarı. Bizim şu andaki çok fazla küçük yerel birim var diye şikâyet ettiğimiz sistemde, hadi 250 bin diyeyim bu sayıya, Fransa aynı nüfus, aynı coğrafya yaklaşık sistem de benziyor, bizim 2 katımız seçilmişle yönetiliyor. Şimdi biz zaten az olan bu temsili bünyeyi hesaplamak lazım onu bu yüzde 50’si köylerin gidince, herhalde 150

bine falan düşeceğiz. Bu tasarıya yönelik eleştirilerimizden biri zaten bu. Temsili demokrasi açısından yarattığı muazzam daralma ortadan kaldırdığı tüzel kişilikler sorununa ne diyorsunuz? Bunu problem alanı olarak görüyoruz. Yalnızca hizmet alma, verimlilik, etkinlik o teknokratik bakış açısı yerel yönetim ve yönetim sistemi söz konusu olunca yetmez.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Hocam, şunu çok kısa belki ifade edebilirim. Mahallede de muhtar var aynı şekilde seçiliyor. Mesela şu yapılsa çok da şey olmazdı: Köylerin tüzel kişilikleri...

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Yok. Köy tüzel kişiliğinin sahip olduğu borçlanma yetkisi, sahip olduğu...

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR - O ayrı ama seçim açısından düşünüyorsunuz.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Yok yok...

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR - Seçilmiş sayısıyla diyorum.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Çok farklı.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Arsası var, arazisi var, merası var, yaylası var, kışlağı var mahallenin neyi var? Mahalle muhtarı bir gariban, kafasına vur elindekileri al.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) - Biz şeyi hiç tartışmadık yani çok da girmedik o alana. Mevcut büyükşehir yapısı çok mu başarılı? Yani büyükşehirlerin demin ben Hasan Celal Güzel Beyefendi'nin ifadesini aktardım ama yani biraz daha derine inerseniz büyükşehirlerin ortaya çıkış sebebi planlayıcı, koordine ediciydi, 1984'te 3030 sayılı Kanun'un ortaya çıkma sebebi oydu. Ne oldu büyükşehirler? Şimdi ceberut şehirler oldu. İstedığı küçük şehir yani ilçe belediye başkanlarını, ilçe belediyelerini istediğini boğabiliyor yani sistemi siz daha iyi, yakından bilirsiniz. Niye boğabiliyor? Diyor ki: "Sen benim partimden değilsin." "Ne olacak?" "Valla senin caddelerinden çöpü almam, yolu da yapmam." Ama o ilçede yaşayan vatandaş olarak ben Çankaya'da zannediyorum ki bunu Çankaya Belediyesi yapıyor. "Vay Allah diyorum işte sen ne biçim belediye başkanısın" diye dönüyorum bir sürü laf sayıyorum. "Arabamın tekeri düştü, bilmem neyin kokusu geldi" diye. İsterse boğabiliyor. Ödeneklerin yüzde 30'u mu aktarılıyor şu anda? İlçelere aktarılan paranın yüzde 30'u büyükşehire aktarılıyor oradan...

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR - Büyükşehire aktarılıyor, yüzde 10'u da su, kanalizasyon...

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) - Yani şimdi isterse ekonomik olarak, mali olarak, isterse de fiilen büyükşehirler bırakın planlayıcı, koordine edici üstte, ağabey olmayı bizzat belediyenin kendisi olmuşlar ve yerel halk o yerel yönetime katılma anlamında kendi belediyesini doğru, sağlıklı denetleyemiyor yani o hizmeti kimin yaptığı ana caddeyi, ana kendin ya da büyükşehirin sorumluluğunda olduğunun çok da farkında...

MUZAFFER ASLAN (Kırşehir) - Onun işi ama şimdi çözülmeyecek.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) - Hayır, başka bir şey demeye çalışıyorum yani şimdi tabii yine çözülmeyecek, o büyükşehirin içine ilçeleri de katacaksınız ve çok daha ağır yetkileri var yani siz il özel idaresinin başındaki valiyi il özel idaresi sistemini lağvetmekle verdiği büyükşehir belediye başkanına terk ettiğiniz madencilikle ilgili, çevreyle ilgili, belki sağlıkla ilgili birçok yetki var terk ettiğiniz. Siz ceberudu ceberut üzeri iki yapıyorsunuz. Ben İçişleri Bakanına yirmi tane soru önergesi verdim, Sayın Genel Müdürüm belki birçoğunu hatırlıyordur. Bilgi alamadığım tek yer Ankara Büyükşehir Belediyesi. Dedim ki: "İl özel idare ve belediyelerin 2011'in Aralık ayı itibarıyla borçları ne kadardır?" diye bir soru önergesi verdim. Seksen vilayetin bütün bilgileri geldi belediyelerin, seksen bir il özel idaresinin de bütün bilgileri geldi, Ankara Büyükşehir Belediyesinin bilgisi gelmedi. Ben İçişlerinin eski bir memuru olarak söylüyorum, adım gibi eminim göndermemiştir o belediye başkanı, göndermemiştir. Benim mahallemde AKP il ikinci başkanına ait bir apartmanı -orası sinema salonuydu daha evvel. Evimin yanında yani bunu böyle birinden duyulmuş, filanın tarif ettiği bir yer değil- önce sinema salonuydu, sinemaya çocuklarım gidiyordu sonra sinemayı iptal ettiler. Ondan sonra boş durdu bina. Bir süre sonra binanın üzerine Ankara Büyükşehir Belediyesi Eğitim Merkezi tabelası yapıldı. Üç sene boyunca takip ettim bu binayı çünkü yakın arkadaşlarım var Büyükşehir Belediyesinde çalışan Hayrettin Bey bilir. Bu bina niye alındı, ne yapılıyor diye merak ediyoruz. Kapı komşu sayılacak mesafede. Binada üç sene boyunca ben milletvekili oluncaya kadar bir yaprak kılmıdım. Milletvekili olduktan sonra da merak ettim. Dedim ki: "Bu bina kimin? Belediye burada hangi etkinlikler yapıyor?" Fakat karşımdaki adamın ne kadar hin olduğunu bildiğim için ben de bir hinlik yaptım dedim ki: " Bu binanın belediye envanterine eğer satın alınmışsa geçtiği günden itibaren elektrik ve su faturalarını verin." Yani ne kadar elektrik harcamış? Bu bina kullanılmış mı kullanılmamış mı? Bina hâlâ kullanılmıyor, benim soru önergime de cevap verilmedi. Yani işte büyükşehir belediyesi bu, işte saydamlık, şeffaflık neyse bu. Ben o

beldenin halkı olarak, o beldede yaşayan birisi olarak milletvekili sıfatıyla bilgi alamıyorum. Siz bunu şimdi bu sistemle bölücülerin hoşuna gideceği tarza getiriyorsunuz, endişemiz bu. Bu belediye başkanının bölücülükle ilgili bir sıkıntısı yoktur ya da bizim öyle bir paranoyamız yok.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Keyfilikle ilgili.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) - Keyfilikle ilgili.

Ama bunu bir de lütfen bu açılardan bir değerlendirin. Bu Hayrettin Bey'in bahsettiği mevzuat değişikliğini yani KPSS sınavıyla, merkezî atamayla memur atanmasına ilişkin değişikliği ben biliyorum. O zaman İçişlerinde Personel Daire Başkanıydım. O değişikliği, Danıştayın iptal ettiği değişiklik yani belediyelerin merkezî ÖSYM aracılığıyla değil de direkt personel almasına ilişkin bir değişiklik yapıldı. O değişikliği şimdi Kocaeli'nde vali olarak görev yapan birisi var. O İçişleri personelinin haberi olmadan hazırladı. Bu tasarıyla bize gönderirken altında imzası yok ama satır aralarında hissettiğimiz bir adam var, o da başka bir bakanlıkta bakan. O Kocaeli'ndeki valilik yapan kişiyle onun arası çok iyi, onlar hazırladılar bunu, temel felsefe onlarda en azından. Dolayısıyla o İçişleri bürokrasisinin hiç haberi olmadan o yönetmeliği değiştirdi, değiştirmek istedi. Bakanlıktan beni görevlendirdiler. Dediler ki: "Bizim personel mevzuatımız değişiyormuş sen git." Ya bizim personel mevzuatımız değişiyorsa, o zaman APK vardı, sonra adı Strateji olan ya da ilgili birim var işte personel genel müdürlüğüdür, mahalli idareler genel müdürlüğü. Bu nereden çıktı, kimsenin haberi yok. Gittik Başbakanlığa, dediler ki: "Vallahi bunu sizin bir personeliniz var Başbakanlıkta görevli, o hazırladı." Oo hayırlı işler. Adam Başbakanlığa gitmiş geçici görevle, bu tarafın mevzuatını değiştiriyor, bu tarafın haberi yok, böyle bir anlayış. Sonra Danıştay Allah razı olsun, Baviera'da zalimler varsa Berlin'de hâkimler vardı eskiden, eskiden, şimdi çocuklarımıza masal olarak anlatıyoruz bunu, o hâkimler iptal etti onu da yoksa bazı belediyelerde ne olacağını siz çok iyi biliyorsunuz. Yani böyle bir yönetim anlayışı. İşte büyükşehirin performansı... Kırsal alanda belediyeçilik hizmetleri yaparak başarılı olmuş dünyada bir model yok, en azından biz okuyamadık şu ana kadar, Hocamın yanında böyle konuştuğum için de özür diliyorum. Yok, kırsal alanda belediyeçilik başarılı olamamış. Yani siz Konya'da 300 kilometreden bahsediyorsunuz. Antalya'da 640 kilometre diyor dün Menderes Türel Beyefendi. 640 kilometre bir belediye yani siz hizmet götüreceksiniz, 640 kilometre. Maraş-Nurhak 240 mı, 250 değil mi aşağı yukarı köyleri de düşünürseniz 250 kilometre ve dünyada kırsal belediyeçilik anlamında bir başarılı model yok önümüzde, onun için il özel idareleri var, varlık sebebi odur. Belediyelerin hizmet veremediği alanları il özel idareleri doldurmuştur. Şimdi ondan vazgeçiyorsunuz ortaya yöneticisinin ne olacağı, hizmetlerin nereye varacağı ve vatandaşın demokrasi adına, seçme hakkı adına yönetime katılma, ki İngilizler bu kavramı artık değiştirdiler yönetim diyorlar değil mi? Government mı diyorlar? Yönetişim yani karşılıklı birbirini etkileme şeklinde bir yönetim anlayışı. Bunların hepsinin ne olacağı, bu kavramların ne olacağı belli değil, bir düzenleme getiriyorsunuz. Demokratik mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Türkoğlu.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Bir konu daha var Sayın Başkanım, izin verirseniz.

İçişleri Bakanlığının çok ünlü raporları var. Bunlardan bir tanesi İLMİP diye anılan bir rapor. Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü iş birliğiyle hazırlanan raporlar. Orada en optimum yerel yönetim biriminin, toplumsal kalkınma biriminin ilçe olduğu ifade ediliyor. Ama o dönem tek köylü ilçe yoktu. İlçelerin de belli bir büyüklükleri vardı. Şimdi tek köylü ilçe var. Ben Isparta Valisiyken Yenişarbademli Kaymakamımıza takılıyordum: "Hayrettin, maşallah bütün köyleri dolaşıyormuşsun." diye, gülüyorduk. Yani bir tek Beyşehir gölü kıyısında Gölyaka köyü var. Yani tek köylü ilçe olur mu arkadaşlar?

ÖZCAN ULUPINAR (Zonguldak) - Her gün mü dolaşıyormuş? (Gülüşmeler)

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) - Birlik oluşturmıyorlar.

ALİ HAYDAR ÖNER (Isparta) – Yani birlik oluşturmuyorlar, biz destek veriyorduk vesaire. Yani ilçelerin optimum büyüklüğü bozuldu. Şimdi belediyelerin optimum büyüklüğü bozuluyor. Yani optimum büyüklük kavramı yönetim bakımından, yönetilebilirlik bakımından çok önemli bir kavram. Beş yıllığına seçiyorsunuz belediye başkanını. Allah muhafaza bir defa yanıldınız mı beş yıl sabretmek zorundasınız. Eğirdir'de bir belediye başkanımız var. Göktaş mahallesi kendi partisine vermedi diye yolunu asfaltlamıyor. Ne olacak? "Efendim imkânım yok." Öbür tarafa imkânı var, orada yok. Yani işin bir de partizanlık boyutu var. O mahalle bana oy vermedi, o ilçe bana oy vermedi, o sent bana oy vermedi. Yok, bahane hazır "İmkânım yeterli değil." Objektif kriterler ne ölçüde uygulanacak? Her şey siyasi anlamda çözümlenemiyor ki. Bir vali yanlış yaparsa, bir kaymakam yanlış yaparsa yetkili makam hemen "Gel buraya" der, çeker alır. Ama belediye başkanını nasıl alacak? Devletin almak isteyip de alamadığı belediye başkanlarını biliyorsunuz. Onların yetki alanları genişleyip beceri alanı da darsa... Hiç değilse vali, kaymakam bir profesyonel yönetici. Okulundan

yetişmiş, bir eğitim almış, bir staj görmüş, farklı deneyimler edinmiş. Tamam, yerel yönetimleri güçlendireceğiz. Gerçek anlamda güçlendirdim ama yönetilemeyecek largetikte, genişlikte bir largetiğe, gevşekliğe düşmeyelim. İçişleri Komisyonu çok ağır bir sorumlulukla karşı karşıyadır. Çok seçkin bir komisyondur. Diğer komisyonlardaki hatalar telafi edilebilir. İçişleri Komisyonundaki hataların telafisi gayri kabildir. Bazı yanlışlar beş sene sonra ortaya çıkar, bazı yanlışlar on sene sonra karşımıza çıkar, bazı yanlışların da telafisi gayri kabildir, giderilmesi olanaksızdır.

Sağ ol Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım.

Buyurun. Kendinizi tanıtırsanız memnun olurum.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ ŞEHİR PLANCILARI ODASI GENEL BAŞKANI NECATİ UYAR
- Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Odam adına, birlik adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Büyükşehir Belediye Kanunu ve tüm belediye kanunları aslında yapılan değişiklikler açısından bakıldığında doğrudan meslek alanımızı ilgilendiren düzenlemeler çünkü her düzenlemenin sonrasında bu kentlerin planlanması yeniden daha karmaşık hâle geliyor, daha da içinden çıkılmaz hâle geliyor. Bu nedenle biz de taslak hakkında görüşlerimizi iletmek istedik. Kabul ettiğiniz için teşekkür ediyorum.

Bir önceki büyükşehir düzenlemesi yapıldığında pergelde belirlenen alanlar nedeniyle ciddi bir sorun yaşamıştık, o da çok hızlı çıkmış bir düzenlemeydi. Orada da yeterli tartışma yapılamamıştı ve yanlışları kısa sürede ortaya çıktı. Şimdiki düzenlemede biraz o yanlışları da kapatmaya çalışıyoruz gibi geliyor. Birkaç örnek vereceğim: Orada valiliklere bırakılan düzenlemeler vardı, İzmir’de Belevi beldesi o yarı çapın içinde olduğu hâlde valilikteki komisyon unuttuğu için, sekiz yıldır, o yasa çıktığı hâlde büyükşehirin dışında devam ediyor, belde olarak varlığını koruyor. Bir sonraki ilçesi, kendisinden 10 kilometre ileride olan ilçesi Selçuk merkezi büyükşehirin içinde olduğu hâlde Belevi beldesi yıllardır unutulduğu için büyükşehirin dışındaydı, şimdi büyükşehre girmiş oluyor bu yasal düzenlemeyle.

Bir başka konu: 1 milyon nüfusa kadar 20 kilometrelik bir yarıçap belirlenmişti, Gaziantep için belirlendi, yasa yürürlüğe girdi, planlama çalışmaları başladı buna göre, bir yıl bile geçmeden nüfus 1 milyonun üstüne çıktı. Bu sefer 30 kilometreye çıkması gerekiyordu, o da sekiz senedir, hiçbir değişiklik yapılmadan aslında yasaya aykırı bir şekilde devam ediliyor. Dolayısıyla, bu yasa düzenlemelerinde çalışmalar yapılırken bazı konuların atlanması, çok tartışılmaması sorunlar yaratıyor. Burada da endişelerimiz var, büyükşehir belediyelerinin il sınırlarına genişletilmesine ilişkin tartışmanın politik yanı bir yana teknik olarak endişelerimiz var. Belediye başkanın hizmet bekleyecek kentler, iller bu kapsamda bakıldığında, Manisa açısından bir hesap çıkardık: Beldeler ve köylere Manisa sınırları içindekine baktığımız zaman, köy ve bağlılarıyla beraber 1.584 tane -yanılmıyorsam- yerleşim birimi var, Manisa il sınırları içinde, büyükşehir sınırları içinde. Hesapladık, pazar günleri hariç her gün bir yerleşimi büyükşehir belediye başkanı ziyaret etmek istese, bayramlar, cumartesiler, bütün resmî tatillerde de çalışmak şartıyla gezemiyor hepsini, gidemiyor yani bir belediye başkanı seçilecek ama hiçbir zaman ona oy veren kişileri ziyaret etme şansı dahi olmayacak çünkü beş yıllık süre buna yetmeyecek gibi görünüyor.

Belediyelerin tüm köy ve beldelerin mahalleye dönüştürülmesi, kapatılmasına ilişkin tartışmada da ciddi endişelerimiz var. Yani, Türkiye’de kimliğiyle öne çıkmış çok sayıda beldemiz var. Önemli örneklerden biri, cumhuriyetten eski, yine İzmir’den bir örnek Birgi Belediyesi, 1889 kuruluşu, Osmanlı’dan önce de var, Aydınoğlu Beyliği’nin merkezi, başkent ve şimdi biz onu kapatıyoruz yani Aydınoğlu Beyliği’nden bu yana gelen Selçukluyu geçmiş, Osmanlı’yı geçmiş, cumhuriyeti aşmış bugüne kadar gelmiş bir beldeyi mahalle hâline getiriyoruz, bir yerleşmeyi kaldırıyoruz. Bu konularda ciddi endişelerimiz var yani burada seçici davranmak gerekiyordu sanıyorum. Sadece ilçeyi il sınırına bağlı yapmamak gerekiyordu, planlama açısından da böyle. Fiziksel sınırlar, ekonomik coğrafya, tümünün ekonomik ilişkiler çevredeki, planlama açısından ve belediye sınırının belirlenmesi açısından ciddi ele alınması gerekirdi. Mutlaka belediye sınırları büyütülebilir, genişletilebilir, büyükşehir belediye sınırları büyütülebilir ama burada tek sınır, nüfus ya da il sınırı olamaz ya da ilçe sınırı olamaz, böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değil.

Yeni ilçelerin oluşturulmasında da ciddi sorun var. Bakıyoruz, pek çok belde kapatılıyor, ilin farklı yerlerinden belediye hizmeti ortadan kalkıyor, merkezden uzak olan, il merkezine uzak olan yerlerde ama il merkezleri ikiye bölünüyor, üçe bölünüyor, orada yeni belediyeler kuruluyor, karmaşa artıyor. İl merkezinde eskiden 1 belediye olan yerde, 2 belediye, bir de büyükşehir belediyesi 3

belediye oluyor. Merkezde belediyeyi artırıyoruz ama ilçelere gittiğimizde, köylere, beldelelere doğru gittiğimizde belediye hizmeti kalmıyor, bundan dolayı da rahatsız, ciddi endişelerimiz var bu anlamda.

Planlama açısından söylemek gerekirse, bir üst planlama otoritesinin, büyükşehir belediyesi gibi otoritenin, il ölçeğinde olur, daha büyük ölçekte olur, farklı ölçekte olmasından yanayız böyle bir planlama otoritesinin. Belde belediyelerinin var olması ve onların da planlama yetkilerini bir yere kadar denetim yetkisini kullanmasından da yanayız. Ancak böyle bir yetki kullanımı, örneğin, defin hizmetleri için dahi büyükşehre alınması çok doğru değil. Yapılan düzenlemede bunlarda ilçe belediyelerine bazı yetkilerinin verilmesi ihtimalî var gibi görünüyor, öyle bir yetki tanımlaması yapılmış ama bunun da çok yeterli olduğunu düşünmüyoruz.

Büyükşehirlerin dışında kapatılan beldeler için de aynı endişelerimiz var ama bizler açısından en önemlisi bu düzenlemenin içinde, en önemli maddelerden biri, geçici 1'inci maddenin on beşinci fıkrası. Bu düzenlemenin burada hiç yer almaması gerektiğini düşünüyoruz. İmar affı çıkarıyoruz farkında mıyız bilmiyorum yani bu yasa taslağını hazırlayanlar açısından ve sadece belli bir kesimi kapsayan bir imar affı çıkarıyoruz. Her açıdan tehlikeli, her açıdan yanlış, bakıldığı zaman bu kanunla mahalleye dönüşen köylerde bu kanunun yayımlandığı tarih itibarıyla yani bu ay içinde var olan tüm yapılar "Usulüne göre ruhsatlandırılmış sayılır." diyen bir düzenleme var. Neresinden tutsanız dökülüyor baktığınız zaman. 2004'te mahalleye dönüşen köylerdeki ne olacak belli değil. Belde olup, bundan beş sene önce belde olmuş, eskiden köy olmuş olan ve yapıyla dolu olan o beldedeki insanların evleri ne olacak? Nereden baksanız, Anayasa'ya aykırı. Yani bir imar affı çıkıyor, köylerin bir kısmına veriyor. İstanbul'da sadece orman köylüleri şimdi kapanacakları için imar affından faydalanmış oluyor ama diğer köylerin hiçbirini faydalanmıyor. Ben, diğerlerine yaygınlaştırılсын demiyorum, tam tersine, imarla ilgili bir konudur, çok ciddi tartışılması gerekir, bunun seçime yetişi de gerekmez, bence bu madde buradan çıkmalıdır. Yani bu üzerinde çok ciddi tartışılması gereken bir konudur. Kapatılan beldeler var, binin üzerinde belde kapatıyoruz, bunların da büyük bölümü eski köy ve buradaki yapıların hiçbirinin de yapı ruhsatı yok. Bunlara uyguluyoruz imar affını ama kapanan köylere uyguluyoruz, orman köylerine uyguluyoruz.

Özal döneminde çıkan imar affı, 2981 sayılı Yasa'da dahi, kıyıları dışında tutulmuştu, sit alanları dışında tutulmuştu. Bunda o ayırım da yok. Yani herhangi bir yerde bir antik kentin ortasına kaçak yapı yapmış olan herhangi bir vatandaşımız, eğer ulusal adres veri tabanına kayıtlıysa yani numarataj yapılmışsa, evinin kapısında bir numara varsa ruhsatlı sayılıyor. Herhangi bir yerde kıyıyı işgal etmiş herhangi bir vatandaşımız ruhsatlı sayılıyor.

Şimdi, köylerde yapı yapmanın bir usulü vardır, muhtarın izniyle yapıldı ama sınırları vardı, büyüklüğü belliydi, o köyde yerleşik olma şartı vardı, sadece köy yerleşik alan sınırı içinde olma şartı vardı ve 2 katı geçmeme gibi bir şartı vardı. Bunda o koşullar da yok. Trabzon'un köyllerine gidin beş katlı, yedi katlı yapılar var, köylünün yaptığı yapılar ihtiyaç üzerine. Bir yapıyı, kanun maddesiyle ruhsatlı sayabiliriz ama güvenli sayamayız. Bir taraftan Obir başka kanunla Türkiye'nin bütün riskli yapılarını yıkmaya çalışan bir anlayış varken, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı böyle bir proje yürütürken bir başka kanunla binlerce ruhsatlı sayılan yapı ortaya çıkarmak, onları hak sahibi olarak tanımlamak, bunların güvenli olup olmadığına hiç bakmamak, doğru yerde olup olmadıklarına bakmamak, geçmişte ilgili mevzuata uygun yapıldı yapılmadığına da bakmadan bunların hepsine af çıkarmak kabul edilebilir bir şey değil.

Anayasa'ya aykırılığı üç farklı yönden var. Eşitlik ilkesine aykırı olduğu için var yani farklı köylere farklı davrandığı için var, farklı köylerdeki insanlara farklı davrandığı için ama en önemlisi Türkiye için çok ciddi kayıplara neden olabilecek olan bir şey. Şu anda var olan tüm yapıları istediği kadar üstüne kat çıkabilirler, tamamı ruhsatlı sayılacak çünkü bu tespit yok ortada. Ulusal veri bilgisinde numarataj yapılmış adrese kayıtlı herhangi bir yapının kaç katlı olduğu vesaire gibi bir de bilgi yok ortada dolayısıyla yapının nasıl bir yapı, büyüklüğü de yok, 10 metrekarelik bir yapının yıkılıp, yerine 500 metrekarelik bir yapı yapılması hâlinde, önümüzdeki günlerde bu da ruhsatlı hâle gelecek, bu da imar affından faydalanılacak. Dolayısıyla buradaki af düzenlemesi -ben af düzenlemesi diyorum, "Ruhsatlı sayılır." lafı çünkü odur karşılığı- pek çok yıkım kararı alınmış, yargıda devam eden davaları olan, hapis cezalarına dönüşmüş olan pek çok dava olan yapıyı da af kapsamına otomatikman alıyor pek çok köyde. Basına yansıdı çok önemli konular vardı, İzmir'de Şirince'de Nişanyan'ın evleri. Şirince köyünün içinde ciddi bir tahribatla yapılmış evler vardı. Kamuoyu ikiye bölündü, bu konunun Ermeni olup olmamakla ilgisi kurulacak kadar o düzeye de getirildi, bir sürü tartışmaya neden oldu ama kaçak yapıydı, yıkım kararı vardı, yıkılmadı. Kaymakamlık yıkım yapacağı zaman Sayın Bakanın emriyle durduruldu. Böyle bir tartışmanın yaşandığı bir ortamda, şimdi bu yasa düzenlemesi geçerse Nişanyan'ın evleri de afla kurtulmuş oluyor, ruhsatlı sayılıyor çünkü. Yani bakıldığı zaman gerçekten Türkiye'de kaçak yapılmış, kıyı işgali yapmış, orman işgali yapmış, sit alanı tahrip etmiş birçok yapıyı affeden bir düzenleme niteliği var.

Bir başka, iyi niyetli düzenleme gibi gördüğümüz, köylere yönelik tip proje uygulamasına ilişkin maddenin de buradan çıkması gerekir. Bu da imarla ilgili bir konudur, İmar Kanunu'nda düzenlenmesi gereken bir konudur. Mutlaka bir belediye sınırı içine katılan köylerin proje yardımıyla faydalanması, köylülerin proje yardımıyla faydalandırılmasında büyük yarar vardır oradaki yapılaşmanın düzene girmesi için. Ancak endişemiz şu: Her belediyenin, her ilçe belediyesinin -ilçe belediyesine yetki veriyoruz- mimarı kimlikten, sanat bilgisinden, teknik bilgiden çok üst düzeyde olduğunu kabul eden bir anlayışla ele alınmış. Yani sadece ilçe belediyesine böyle bir yetkiyi tanımlamak, zamanla belli ilçelerde kimlik dayatmalarına neden olacaktır. Yani şöyle şeylerle karşılaşılabilir: Bundan sonra bizim beldemizde, bizim ilçemizde Selçuklu mimarisi uygulanacaktır diyen bir belediye başkanını görmek ya da Avrupa mimarisi uygulanacaktır ya da Afrika mimarisi uygulanacaktır deme şansını veren, bizim yerel kimliğimizdir budur, herkes böyle yapacak, tip proje de budur diyebilecek bir yetkiyi tanımlıyoruz. Dolayısıyla bunun da üzerinde çok tartışılması gerekir. Mutlaka köylerdeki vatandaşlara proje yardımı, teknik yardım belediyeler tarafından böyle bir düzenleme geçecekse yapılmalıdır ama bunun yolu bu olmamalıdır ve düzenlenmesi gereken yer de burası olmamalıdır. Bir yıl var -sizin dediğiniz gibi- bu yasanın yürürlüğe girmesi için. Bir yıl içinde İmar Kanunu'nda bununla ilgili gerekli düzenlemeler yapılabilir ki, konuyla ilgili de, bunun yetişmesi de gerekmiyor, seçimle de doğrudan ilgisi olan bir düzenleme değil. Dolayısıyla bizim talebimiz: Bunların, bu iki konunun özellikle taslahtan çıkarılması ve bunun daha sonra ilgili komisyonlarda ele alınarak, ilgili bakanlık tarafından üzerinde çalışılarak getirilmesi yönünde.

Diğer birtakım maddelere ilişkin de önerilerimiz var. Onları da yazılı olarak ben Komisyonumuza vereceğim ayrılmadan önce.

Teşekkür ediyorum bu fırsatı verdiğiniz için.

BAŞKAN – Estağfurullah. Biz çok teşekkür ediyoruz bu kıymetli katkılarınız için Değerli Başkanım.

Buyurun.

AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Sayın Başkanım, değerli komisyon üyeleri; ayın 8'inde Ankara'ya gelmiştim, belediyeye itfaiye ihtiyacımız vardı, bizim üç sene önce itfaiyemiz yanmıştı, yeni itfaiye alamadık, Afet İşlerine müracaat ettik, büyükşehir belediyelerine müracaat ettik onlardan istedik ama bir türlü temin edemedik ve şimdiye kadar hep hazırlık yaptık, dedik ki: Bir itfaiye şart yani çünkü itfaiyemiz yandı, o bölgede bir yangın olsa elimiz kolumuz bağlı durup seyredeceğiz yani bu hiç tahammül edilecek bir olay değildi bana göre yani ya belediye başkanlığından istifa etmem gerekiyordu... Çok şükür bu üç sene içinde yangın olmadı ama. Buradan bir özel firmadan satın aldık, itfaiyeyi götürdük, yolda giderken bir mesaj geldi telefona, işte "Büyükşehir Belediyesi Yasası Medise sunuldu." İnternet'ten baktım, ekinde, listede bizim Akpazar Belediyesinin ismi de var. Yani ben şimdiye kadar...

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – O daha büyük bir yangın diye başka bir itfaiye arabası...

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Daha büyük yangın ama dudağımı ısırmışım hâlâ düzelmemiş. O gayriihtiyari olmuş, nasıl olurdu böyle bir şey? Tabii şimdiye kadar şey söyleniyordu "Nüfusu 2 binin altındaki belediyeler kaldırılacak." deniliyordu da Türkiye genelinde ama büyükşehir belediye yasasının çıkacağını bildiğimiz için sadece büyükşehir belediyesi olacak yerlerde sınırlı olacağını düşünüyordum. Ama yasada ek geçici bir maddeyle diğer 52 ildeki belediyelerin bu kapsama alındığını görünce şaşırdım çünkü zaten yeteri kadar belde belediyesi kapatılmıştı, 5747 sayılı Yasa'yla 862 belde belediyesi kapatıldı. Bunların içerisinde Anayasa Mahkemesinin kararı sonucunda turistik yöre belediyeleri, bakanlıkça turizm yöresi ilan edilen belediyeler, dava açmış olan belediyeler, bir de Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla birleşmiş olan ve başka köylerle birleşmiş olan belediyeler açısından iptal etti Anayasa Mahkemesi. Diğer belediyeler, hâliyle yargı yoluna başvurup da 2000 sayımına göre kendi nüfuslarının 2 binin üzerinde olduğunu ispat eden belediyeler de kapanmayacaktı yargı kararıyla. Şimdi, bu belediyelerin büyük bir çoğunluğu zaten kapanıyor. Şimdi, ben Yasa ekindeki listeyi inceledim.

BAŞKAN – Affedersin Başkanım, sen Diyarbakır'daki bölge toplantımıza gelmemiş miydin?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Yoktum ben.

BAŞKAN – Yoktun.

ÖZCAN ULUPINAR (Zonguldak) – Hangi parti sizinki Başkanım?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Ben AK PARTİ.

ÖZCAN ULUPINAR (Zonguldak) – Onun için sordum. Diyarbakır'daki toplantıda bunlar hep anlatılmıştı.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Beni almamışlardı o toplantıda, bilmiyorum. Ha, Diyarbakır’da yerel yönetimler toplantısı mı? Gelmiştim. Orada, tabii...

ÖZCAN ULUPINAR (Zonguldak) – Sıcaktı salon, dışarı mı çıkmıştın?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Yok, içerdeydim de... Hatta Hüseyin Bey söyledi, dedi: “Bu kadar terlemişsiniz, birileri zanneder ki Tunceli’den buraya yürüyerek gelmişsin.” Yani öyle espri yaptı. Su akıyordu böyle. Bizim yer biraz serin, Tunceli biraz serin, Diyarbakır’a birdenbire gidince terledik.

BAŞKAN – Evet, buyur Başkanım.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Şimdi, eski Yasa’da 44 sayılı Liste var, 5747 sayılı Yasa’nın ekindeki 862 belediyede. Bunun da şimdiki mevcut yasa tasarısı ekindeki 28 sayılı Liste’nin ekindeki 559 belediye. 559 belediyeyi inceledim, 5747 sayılı Yasa’yla kalkmış olan belediyelerin 429 tanesi mükerrer olarak burada kalkmış oluyor yani bu doğru bir şey değil. Bu yasa bu şekilde çıkarılırsa -ben şahsen kendimi onların yerine koyuyorum- diyorum ki benim belediyem 5747 sayılı Yasa’yla 2008’de kapatıldı. Ama Yüksek Seçim Kurulu, Danıştayın bir kararı baz alınarak “İşte bu seçime girebilir, henüz tüzel kişilik sona ermemiştir.” dedi. Seçime girdik. Şimdi, ikinci defa bir yasa çıkıp da benim belediyemi, kapatılmış olan -yani yasa gereği zaten kapanmış, eğer nüfusu ispat ederek mahkeme kararıyla almamışsa- kapanmış olan bir belediyenin hakkında bir daha böyle bir kanun çıkarsa ben devlete âdeta herhâlde düşman olurum. “Zaten kapanmış bu belediye, ikinci defa bir kanunda niye mükerrer yer alıyor?” diye tepki gösteririm.

Şimdi, burada böyle bir durum var, artı, bu yasada sanki 559 tane daha belediye kapatılıyor gibi gözüküyor. Aslında burada kapatılan, yeni ilave edilen belediye sayısı 130. Bunları tek tek karşılaştırdım, bu şekilde tespit ettim, 130 belediye. Bizim Akpazar Belediyesi de eski Yasa’da yoktu. Bu da bu yasada var olan belediyeler, bizim gibi 130 belediye ilave edilmiş oldu. Bir diğer tarafta, bir diğer terslik de şöyle var efendim: Bu 44 sayılı Liste’de yani 5747 sayılı Yasa’nın ekindeki 862 belediye içerisinde kapatılmış olan belediyelerden 59 tanesi şimdiki listede yok ama bu 59 belediye şimdiki listede niye yok? “Acaba nüfusu mu arttı?” gibi bir şey olabilir çünkü 2011 nüfusu baz alındığı için nüfusu arttı diye düşünüyoruz, belki de nüfusu arttı. Herhâlde ondan dolayı yoktur ya da turizm bölgesi, belediyesidir diye mi acaba alınmadı? Ama şu yasada kalkmış olan bir belediyenin bu yasada olmaması o belediyeyi kurtarmıyor çünkü yine kendimi bu belediyenin yerine koyuyorum, burada kalkmış olan belediye. Bana Seçim Kurulu dese ki: “Seçime girebilirsin.” bir başkası der ki: “Giremezsin.” Çünkü 5747 sayılı Yasa ekindeki belediyeler içerisindeki listede varsan kalkmışsın sen ama “Bu listede yoksun.” diyor. Ne olur? Hukuki bir boşluk oluşur. Hangisine, hangi yasaya uyacak? Burada kalkmış belediye, buradaki listede yok yani burada böyle bir gelişki var.

Bir de şey olarak ben söylemek istiyorum: Bu küçük belde belediyelerinin kapatılması konusunun gündeme gelmesinin esas sebeplerinden biri 2004 yılında. 2004 yılına kadar olan belediyelerde büyük bir borç yığılması oldu. Belde belediyeleri büyük çoğunlukla ama ilçe belediyeleri de var tabii bunun içerisinde. 14,5 katrilyon borç oluşmuş. Bu 14,5 katrilyon borcun bir defaya mahsus, devlet tarafından ödenmesi hâlinde, gelecekte devam etmeyeceğinin bir garantisi de yok çünkü mevcut personeli sıfırlayamıyorsunuz, borçları ödeyemiyorsunuz yani uzun vadede verimli olarak çalışması da mümkün değil. Bunu nasıl yapalım? “O zaman belde belediyelerini kapatalım.” gibi basit bir anlayışa gidildi, bu doğru bir anlayış değil. O zaman da ben toplantılarda söyledim. Eğer gerçekten Belediye Kanunu’nda yazılan belediyeçilik hizmetlerini gerçek anlamda yerine getirmesini istiyorsanız, o zaman nüfusun kıstasının en az 20 bin olması lazım. 20 binden aşağı olan bir belediye, devletten aldığı bugünkü destekle hizmet yapabilme kapasitesine sahip değildir, tam doğru dürüst hizmet yapılması, belediyeçilik hizmeti yapılmasını istiyorsanız ama bu mevcut şartlarla yani bu eski şartlar değiştirildi. 2005 yılında bu Hükûmetin çıkardığı Belediye Yasası’yla doğru bir hüküm getirildi. Bakın, ben eski dönemde de Belediye Başkanıyım. Şöyle bir hüküm vardı, derdi ki: “Belediye bütçesinin yüzde 30’u aşmaması lazım. Aşması hâlinde personel giderleri, İçişleri Bakanlığından izin alınması gerekiyor.” Ne yapıyor belediye? Belediye bütçesini yaparken belki 500 milyarlık bütçesi var, 2 trilyonluk bütçe yapıyor. 2 trilyonluk bütçe yapıldığı zaman, 2 trilyonun yüzde 30’u ne yapar? 600 milyar. 600 milyara kadar personel gideri olursa o zaman İçişleri Bakanlığının iznine gerek yok, çok basit bir şekilde devlet, yasa atılabilirdi. Şimdi getirilen yasayla ne oldu? Denildi ki: “Kesinleşen gelirinin, bir yıl önceki bütçesinin kesinleşen gelirinin yüzde 30’u geçmemesi ya da küçük belediyeler için yüzde 40’ını geçmemesi gerekir.” Dolayısıyla, bu oranları geçmesi hâlinde, belediye başkanı, yapılan fazla harcamadan, personel giderlerinden sorumludur. O cesareti gösterebilen belediye var mı şimdi? Yok, bulamazsınız yani. Çünkü kendi cebinden ödemesi gerekiyor. Bu, bu şekilde düzeltilti. Daha sonra çıkan bir yasayla belediyelerdeki fazla personelin kamu kurum ve kuruluşlarına nakilleri yapıldı, bu da bir şekilde çözüldü ve doğru bir hüküm getirildi. Ne getirildi? Personel devri yapan belediye bir daha beş yıl

süreyle personel alamaz. Yani bu alınan tedbirler, aslında küçük belediyelerin de artık bundan sonra verimli çalışmasını sağladı. Fakat geçmiş dönemden beri biriken eski borçlar yüzünden bu belediyelerden hâlâ çıkmazda olanlar var. Bizim kendi İlçe Belediyemizin 3 trilyon borcu vardı. SSK'nın, Emekli Sandığının her ay binen yüzde 2,5 -vergi dairesinin binen- borçları ha bire yükseliyor. Şimdi herhâlde 10 trilyondan fazladır. Ödeyebilme imkânı var mıdır? Yoktur. Bir çıkmazda ama bunu tutup da sırf nüfustan dolayı belediye kapatıyor olursanız, ilçe olmaktan dolayı da muaf olursa oraya yine hizmet gitmez, o vatandaş yine huzursuz olur, o belediye yine çıkmazda devam eder.

Şimdi, belediyecilikte hizmet olayı, demin dediğim 20 binden aşağı olan belediyeler hizmet edemez ama biz küçük bir belediyeyiz. Ben 2004 yılında... 84-94 arası Belediye Başkanlığı yaptım. Bakın, Tunceli'de bizim beldede aşiret olayı... Tunceli'de aşiret var, benim beldede aşiretim de yok. Böyle aşiret oyuyla falan da seçilmiyorum ve tek kişiyim yani ben eşimin oyunu bile bana saymam çünkü verir ya da vermez, aslında vermeyebilir de, vermemesi gerekir. Niye? Çünkü benim eşim öğretmen, ben onun maaşını alıyorum, belediye işlerini yürütebilmek için onu harcıyorum. Niye? Ben Ankara'ya gelip gidip iş takip etmesem hizmet yapamıyorum. Hizmet yaptığımda, gelip gittiğim zaman yaptığım harcamalarda devlette alacağım harcırah belli, 28 lira. 28 lirayla buraya gelip giderleri karşılayabilir miyim? Hayır. O zaman ne yapmam lazım? Ya sahtekârlık yapıp memura talimat verip başka bir harcama göstermem lazım ya da cebimden karşılamam gerekir. Ben bunu karşıladığım için bugüne kadar sıfır mal varlığım var. Yirmi yıldır hem belediye başkanlığı, o arada on sene de genel müdürlük, şirket genel müdürlüğü yapmama rağmen sıfır mal varlığım var. Tam tersine, bankaya da borcum var. Eşim geçen ay emekli oldu, onun ikramiyesini alıp banka borçlarını kapatmak zorunda kaldım.

BAŞKAN – Rahatladın, oh, temizledin.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Şimdi ama şöyle bir şey var, şöyle bir mutluluğum var; bundan dolayı şikâyetçi değilim ama 1984 yılından beri maddi manevi bütün gücümü kullanarak beldeme yaptığım hizmetlerden dolayı vatandaşımız orada huzurlu ama o belediye eğer kapanırsa bu vatandaş huzursuz olacak.

Şimdi, yaptığımız hizmetlerle ilgili 2004-2012 faaliyetlerimiz burada, hepsi resimli. Yapılan yatırımların toplam değeri, resmî fiyatlara değeri 7 trilyon. 7 trilyonluk yatırım 1 milyon 800 bin lirayla yapmışız. Şimdi, burada size bahsedeceğim yani tek tek projelerimiz, yaptığımız hizmetlerin...

BAŞKAN – Yok, onlara girmeyelim Başkanım.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Sadece şunu söyleyeceğim: Şu an için mesela bizim belediye bu yasa kapsamında. Bakın, bu benim beldemdeki Anadolu öğretmen lisesindeki öğrencilerimin listesi, TC kimlik numaraları da var, aslı. Okul müdüründen tasdikli getirdim. Anadolu lisesinin 245 öğrencisi var, yatılı olarak orada okuyorlar ama Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre “Sizin belediye nüfusuna birinci adres olarak kaydolamazlar çünkü yaşları küçüktür, on sekiz yaşın altında oldukları için kendi velilerinin yanında bulunurlar.” diyor. İşte 250 öğrencinin hizmetini ben götürdüğüm hâlde, bunların nüfusu benim belediyemin nüfusuna sayılmıyor. Bakın, bu birincisi.

Benim beldemde...

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Nüfus kaç şu anda Başkanım?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – 1.797 şu anda resmî kayıtlar ama ben söylüyorum ya şu 250 yok içinde. 1.707 artı 250 olması gerekir. 245, pardon, tam doğrusu.

Şimdi, benim beldemde 2008 yılında TOKİ tarafından 100 adet konut yaptırıldı, şu anda da hâlâ resmî teslim yapılmamış. Burada resmî teslim yapılmasının sebebi de şu: TOKİ ihale ederken bizim belediyenin arsalarını devrettim TOKİ'ye, belediyenin arsalarının üzerinde, yeniden imarda değişiklik, yerleşim planında değişiklik yaptılar. Biz de imarı onların talebi doğrultusunda değiştirdik. Değiştirince parsellerin yüzölçümleri, metrekarelerin şekilleri değişti. “Yeniden parselasyon gerekiyor.” dediler. Bunu da müteahhit firmaya yüklemiş TOKİ kendi şartnamesine göre. Müteahhit firma bu işlemi yapmamış, parselasyon yapılmadığı için biz sisteme önce TUIK sistemine binayı tanıtmamız gerekiyor belediye olarak, parsel numarası gerekiyor. Bunu tanıtmadığımız için bu binalara henüz ruhsat da düzenleyemediğimiz ve vatandaşın fiilen şu anda oturduğu, müteahhitten anahtarını alarak fiilen oturduğu bu binalardaki vatandaşlar belediye nüfusunda kayıtlı değil.

AHMET TEVFIK UZUN (Mersin) – Kaç kişi?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – 100 konutu düşünün, 100 konutun yarısı şu anda oturuyorlar, fiilen oturuyorlar. Bunların, bu konutların, 100 konutta oturanların yarısından fazlası yani yüzde 60-70'i başka ile, Tuncelili olup, Akpazarlı olup da geçmiş yıllarda on beş yirmi sene önce büyük şehirlere göç edip gidip orada çalışmış, emekli olmuş insanlar. Bugüne

kadar da hiç kalmıyor, geri dönüyor. Geri dönmek amacıyla buraya geliyor ve oraya yerleşiyor ama şu anda kayıtlı değil. Ben burada Ankara'da yoldayken, o itfaiyeyi getirmeye geldiğim zaman, Ankara'dan oraya ilk defa tayin edilmiş bir öğretmen beni arıyor, telefonda diyor ki: "Başkanım, ben bu TOKİ konutlarından vatandaşın bana kira verdiği yere geçtim ama ben ikametgâhımı buraya alamıyorum." Niye alamıyorsunuz? Bu sizin oturduğunuz bina teşhir edilmemiş bir bina.

Bakın, 100 tane konut, TOKİ konutu yapılmış bitmiş, vatandaş orada oturuyor, nüfusa kayıtlı değil; bu teknik bir hata. O sayımla ilgili konular ayrı, ona girmeyeceğim şimdi. Artı, bu 100 konut yeterli değil. Zamanında, 2008'de TOKİ'ye dedik: "200 konut yapın en az." Yapmadılar. "Bunu bitirelim, küçük yerde talep olmaz, talep olursa yaparız." dediler. İki sene önce vatandaş yeniden müracaat etti, ikinci 100 konut, ikinci etap konutlar bugün saat 14.30'da ihalesi vardı. Buraya geldiğim için sormadım ne oldu ihale sonucu.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Belde sınırları içinde mi Başkanım?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Efendim?

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Belde sınırı içinde mi?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Belde merkezinde.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Merkezinde.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Evet. Merkezinde ikinci 100 konut yapılıyor. Şu sarılar etap planlaması, şu beyazlar eski yapılmış konutlar, ayrı ayrı blokların. Yani 200 tane konut yapılmış bir yer, artı şöyle bir şey var: Benim beldemin arazisinin sulanması amacıyla 1984'ten beri takip ettiğimiz sulama projeleriyle 37 bin dönüm arazi sulanacak. Devlet Su İşleri bu ay içerisinde ihaleye çıkacak. Yaklaşık maliyeti 65 trilyon. 65 trilyonluk bir yatırımın yapılacağı yerde oradaki istihdamı düşünün, gelişmeyi düşünün ama bugün 200 nüfus yüzünden ve yapılan hatalardan dolayı, bürokratik hatalardan dolayı ya da eksikliklerden dolayı biz belediyeleri kaybediyoruz. Bu çok büyük bir haksızlık olur, yani sadece nüfus kıstası olarak baktığınızda.

Şu benim belediye hudutları haritası. Belediye hudutları haritasında görüyorsunuz, burada şöyle bir ada var, değil mi, burada da baraj görülüyor. Bu ada ayrı bir köydür. Kişisel menfaatten dolayı, muhtarın orada kendi akrabalarının fazla olmasından dolayı benim belediye hudutlarına katılmadı. Bakın, 7 kilometredeki yer belediye hudutlarına girmiş ama burada belde merkezine 500 metre mesafedeki yer belediye hudutlarına katılmadı. Peki, bunu zorlayıcı bir şey var mı? Yok. Zorlayıcı şey ne vardır? Biz buranın yirmi gün önce 17 bin dönüm arazinin hâlihazır haritasının yapılması ihalesine çıktık, ihaleyi verdik, yer teslimi yaptık. Harita Genel Komutanlığından izin alındı. 17 bin dönüm yerin hâlihazır yapılacak ve imarı yapılacak. Benim Belediyem kapatılmayla şimdi karşı karşıya kaldı.

Hâlihazır haritayı nasıl yapıyoruz Sayın Başkanım, değerli üyeler: İller Bankası birim fiyatlarına göre 750 milyar lira olan bir harita. 750 milyar lira olan haritanın ihalesini yaptırdım, ben İller Bankasına yetki vermedim. Dedim: "Miktar bildirmemiz lazım." "750 milyar" dediler. "Ben harita için belediyeyi 750 milyarlık yükün altına sokmam. Yetkiyi verin, kredi açın bize, biz yapalım ihaleyi, teknik kontrolörlüğünü gene siz yapın." dedim. "Tamam." dediler ve ilk defa, Türkiye'de örneği tek, yetkiyi bize verdiler, 90 milyara ihale ettik, 750 milyarlık iş. İstanbul'un, İzmit'in, İzmir'in hâlihazırını yapan firma aldı, Ankara'daki bir firma. Şimdi burada verimlilikten falan bahsediliyor da yani verimlilik o zaman 750 milyar liraya ihale edilen iş, bir bakıyorsunuz, en fazla yüzde 50 indirimle vermişler, 375 milyara gidiyor. Niye bu kadar yüzde 10'la maliyet oluyor? Bahsettiğim buradaki işte 7 trilyonluk işin 1,8 trilyonla yapılması verimliliği gösteriyor. Yasada "Verimlilik, hizmet verimliliği açısından" diyor ama bizde bu uymuyor.

Bir diğer konu şu var efendim...

BAŞKAN – Bitmedi mi konuların Başkanım?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Şu köyün, 500 metre mesafedeki köyün belediye hudutlarına alınmasındaki engel, yasal zorunluluk var. Bu engel nedir? Eski 5393'ün 11'inci maddesinde diyor ki: "Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılır."

Şimdi, bakın, ilçe merkezliyse, il merkezliyse hiçbir şartı olmadan 5 kilometreden aşağıya düşmüşse o köyün ya da belediyenin tüzel kişiliği kapatılır diyor. Ama belde belediyesiye kaç nüfus olması lazım? En az 50 bin ve bu 50 bin ibaresinin orada olması yüzünden, ben kendi belediyeme 500 metre çiti olan köyü belediye sınırlarına katamıyorum ve çeşitli sebeplerle, ister bu siyasi belki olabilir, ekonomik olabilir, diyor ki: "Hayır, senin belediyen kalksın." Şimdi, bakın, yeni yasada şey var...

BAŞKAN – Başkanım, lütfen toparla artık.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – “Kanunun yayınlandığı tarihe kadar belediyelere yani bitişiğindeki köyün katılması durumunda, bu belediyeler hakkında kaldırılma uygulanmaz.” diyor, 28 sayılı listede yer almamıza rağmen. Ama bu süre çok az. Şimdi, biz, önce bir sefer oradaki vatandaşla görüşmemiz lazım. Muhtarın kasıtlı olarak müracaat etmemesi durumunda vatandaşın yüzde 51’den fazlasının imza vermesi gerekiyor. Kaymakamlığa gidecek talep, kaymakamlık valiliğe gönderecek kendi görüşünü ekleyerek, mesafelerin belli kuralları var, 8’inci maddeye göre. Valilik seçim kuruluna gönderecek, seçim kurulu on beş gün içerisinde halk oylaması yaptıracak.

BAŞKAN – Hayır canım, şeye göre halk oylaması gerekmiyor, onların müracaatı, belediye meclisinin kararıyla tamam.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Sayın Başkanım, bu talep edilmesi hâlinde, talep etmediği zaman o zaman ne olur? Yani ondan dolayı diyorum. Bu yasada bu 50 bin şartı olması yüzünden biz bunu uygulayamıyoruz. Çünkü ben aynı köyün arazisini, ana yol güzergâhındaki arazinin 500 metre sağını, 500 metre solunu, tamamını imar içerisine almışım.

BAŞKAN – Bizden ne istiyorsun?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Sizden istediğim şu efendim: Sadece nüfus kıstasına bakılarak bu şekilde belediyelerin kapatılması doğru değil. Bana göre, ben uzun yıllardır bu kadar işin içerisinde olmama... Devlet sistemini biliyorum, belediyeyi biliyorum, yerel yönetimleri biliyorum, özveriyle de çalışıyorum. Burada bence ek geçici 2’nci maddeyle 52 ildeki belediyelerin, 2 binin altındaki belediyelerin kaldırılması hükmünün geri çekilmesi, iptal edilmesi gerekir.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Yani burada 52 ildeki 2 binin altındaki belediyelerin iptal edilmesinin bir gereği yoktur. Diğer büyükşehirlerle ilgili zaten ona bir diyeceğim yok, artık sizlerin bileceği iş.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Ben teşekkür ederim.

Zamanınızı aldım, kusura bakmayın ama dediğim şekilde bir haksızlığa meydan verilmemesi lazım, liste burada.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Biz de belgeler kapanmasın diye uğraşıyoruz, sizin çok destekçiniz var burada.

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – Teşekkür ederiz Başkanım, sağ olun.

Değerli Başkanım, son bir şey daha söyleyeyim: Yani hiç olmaza, bu katılmayla ilgili madde var ya, katılma süresi şey süresine kadar uzatılabilir, seçim sürecinin başlangıcına olabilir. Mesela 27 Ekim’de yapılacaksa 27 Ekim’den üç ay öncesi ya da yüz gün öncesi... O tarihe kadar bir süre tanınırsa, kurtulan belediye o şekilde birleşen belediyeyle birleşir, kurtulur yani.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – 5393’ün kaçınıcı maddesi bu dediğiniz sizin?

TUNCELİ AKPAZAR BELEDİYE BAŞKANI ALİ AYDIN – 11’inci maddesi, tüzel kişiliğin sona erdirilmesi olayıdır o.

BAŞKAN – Şimdi, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı dışındaki kamu kurumlarımızın, bakanlıklarımızın temsilcileri de var burada. Onların bu aşamada yapacağı bir katkı ya da önerileri varsa onları da alalım.

Ulaştırma Bakanlığı temsilcisi arkadaşlar, buyurun.

ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI HABERLEŞME GENEL MÜDÜR YARDIMCISI İLHAMİ TÜRKAY - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; hürmetlerimi arz ediyorum.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Haberleşme Genel Müdür Yardımcısı görevini yürütmekteyim.

Şu anda görüşülmekte olan kanun tasarısının iki tane maddesi Bakanlığımızı ilgilendirdiği için, onunla ilgili bir açıklamayı bilgilerinize sunmak için söz almış bulunuyorum.

5’inci maddenin 14’üncü fıkrası, biraz önce Belediyeler Birliği Temsilcisi arkadaşımızın da ifade ettiği gibi, elektronik haberleşme altyapısını kurma ve işletme hakkını büyükşehir belediye başkanlıklarına verme gibi bir hüküm konulmuş. Bu hükmün 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu’na aykırı olduğunu görüyoruz. Şöyle ki Elektronik Haberleşme Kanunu’nun 8 ve 9’uncu maddeleri, elektronik haberleşme altyapısının kurulması ve işletilmesine ilişkin -daha doğrusu şöyle söyleyelim- bir yetkilendirme rejimi 1998 yılından bu tarafa düzenlenmiş ve oturmuş bir sistem şu anda. Dolayısıyla belediyelerin böyle bir görev yapması bu yasaya aykırı gibi gözüküyor. Çünkü burada birtakım ikincil mevzuatlar yapılmış. İşte, yapılan ulusal frekans planlaması sonrasında diyelim, hangi frekanslarda hangi işletmecilerin, hangi hizmetlerin, elektronik haberleşme hizmetlerinin verileceği planlandıktan sonra, buna göre düzenleyici kurum olan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu -Bakanlıkla ilişkili bir kurum- o frekanslarda ihaleye çıkmak suretiyle bu şirketleri yetkilendirmektedir ve o yetkilendirilen şirketler de kurulum sistemi kurmak ve işletmekle yirmi beş yıllığına

görevlendirilmektedir. Dolayısıyla, bu bir imtiyazlaşmayla verilmiş bir hüküm olduğu için şu anda da ülkemizde de oturmuş bir sistem. Dolayısıyla belediyelerin, bu maddeyle, kurmak ve işletmek yetkisinin çok aykırı bir durum olacağını düşünüyoruz. Şöyle ki o kadar boyutlu bir şey var ki şimdi şu anda GSM işletmecileri 1,5 milyar TL yıllık hazineye pay ödemektedirler. Şimdi, böyle bir mevzuatta, belediyenin -kurmak ve işletmek durumunda- bunun gibi bir mevzuat düzenlemelerini de daha peş peşe getirmesi gerekecek, eğer bu hüküm böyle geçtiği takdirde.

Bir şey daha var Sayın Başkanım, bir maddesi daha var. Yine bir başka maddesi de 5'inci maddenin 28'inci fıkrası, o da yine elektronik haberleşme istasyonlarının kurulmasına ilişkin bir düzenleme getirmiş. Bu da yer seçim belgesini belediyelerin vereceğine ilişkin bir hüküm. Orada da bununla ilgili ücretlerin de belirlenmesine ilişkin yine bir düzenleme var orada. Orada da şöyle yine aynı şey: Yine 5809 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesi, 37'nci maddesi, kurulacak bu sistemlerden alınacak ücretleri belirlemektedir. Ayrıca Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının kuruluş ve teşkilatını düzenleyen, geçen sene 2 Kasım tarihinde çıkmış olan 655 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 13'üncü maddesi, her türlü kurulacak, elektronik haberleşme altyapısına ilişkin her türlü kurulacak baz istasyonu, kule, konteyner gibi her türlü teçhizatın kurulması, denetlenmesi ve tavan ücretlerinin belirlenmesine ilişkin bir madde yer almıştır ve bu maddeye ilişkin de Bakanlığımızca düzenlenen iki tane yönetmelik, Geçiş Hakkı Yönetmeliği ve Baz İstasyonları Yönetmeliği. Şu anda Maliye Bakanlığıyla da bu konuda gerekli mutabakat sağlanmıştır ve de yönetmelikleri yayınlanmak üzere.

Şimdi, böyle olduğu takdirde "Yer seçim belgesini vermek." diye bir hüküm koymuşlar. Yine, biraz önce, o kadar teknik bir konu ki bu, yetki belgesi alan işletmeciler, dedim ki GSM işletmecileri veyahut da sabit telefon işletmecileri veya İnternet servis sağlayıcıları veya benzeri daha bunun gibi işletmeciler. Özellikle GSM işletmecileri hücresel sistemde kendi yerlerini kendileri, emisyon noktası dediğimiz yerleri kendileri tayin ediyorlar. Onun için belediyenin "Git şu tepeye, baz istasyonu kur." deme imkânı da yok, teknik olarak da mümkün değil ve de herhâlde yeteri kadar bunun gibi personeli de olmayacaktır; olsa bile bir sonraki hücre planlamasını bir önceki kurduğu istasyona, baz istasyonuna göre yaptığı için... Bunu bir arı peteği gibi düşünün, her bir peteğin içerisine bir baz istasyonu planlamasını önce işletmeciler kendileri yapıyorlar, ondan sonra gidip oraya kuruyorlar. Bu kuruluş esnasında da güvenlik sertifikasını Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumundan almak suretiyle ki o da uluslar arasında kabul edilmiş olan belli limitlerin altında olmak kaydıyla kuracağı teçhizat halk sağlığı, insan sağlığı açısından çok önemli bir husus olduğu için güvenlik sertifikasını almak suretiyle kuruyorlar. Onun için de yine bu şekilde, yer seçimi belgesini vermek suretiyle bunların ücretlerinin de alınması, yine 655 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 13'üncü maddesine ve 5809 sayılı Kanun'un 37'nci maddesine aykırı bir hüküm.

Bunu arz etmek istiyordum Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun.

MALİYE BAKANLIĞI MİLLÎ EMLAK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MALİ UZMANI EMRAH KILIÇARSLAN – Şimdi, adı geçen Yönetmeliği, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığıyla hazırlıyoruz, 2 Kasım'a kadar galiba yönetmeliklerin yayınlanması için süre var.

13'üncü maddede, Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı tarafından fiyat cetvelinin belirli bir süre içerisinde belirleneceğine dair hüküm var. Şimdi, biz o çalışmayı Ulaştırma Bakanlığıyla birlikte hazırladık, yani bir haftaya kadar yayınlanacak, oldukça teknik bir konu.

Yine 13'üncü maddede sadece elektronik haberleşme altyapısı değil, GSM operatörleri diye tek tek bentlerinde ayrı ayrı yazılmış. Onların hepsinin birlikte... Ayrıca 2023 yılına kadar da Ulaştırma Bakanlığının gerçekleştirmeyi hedeflediği bir proje var, bize toplantılarda aktardıkları şey o. Yani o hedefleri gerçekleştirmek bakımından da bu çok teknik olan bir konuyu tekrar vermek istemeyeciklerini mülâhaza ediyoruz biz.

ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI HABERLEŞME GENEL MÜDÜR YARDIMCISI İLHAMİ TÜRKAY – Sayın Başkanım, ona bir açıklama getireyim müsaade ederseniz. 2023 yılında bizim Bakanlığımızın hedefi şu: Hane halkının yüzde 80'ine fiber kablo götürmek suretiyle halkın geniş bant İnternet kullanımı da dâhil geniş bantı hizmetine sunmak yani telefon, ses, İnternet, tamamı. 2023'teki planlamamız bu, 2023'e kadar hedefimiz hane halkının en az yüzde 80'ine fiber götürmek. Dolayısıyla bu şu anda hazırlanan, 655'in vermiş olduğu yetkiye göre hazırlanan yönetmelikler çok büyük bir önem arz ediyor ancak bu kanunla belediyelere terk edilmesi hâlinde bu hedefin tutturulamayacağını tahmin ediyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Başkanım, bunun uygun olup olmadığını gelince mi tartışalım?

BAŞKAN – Tabii, tabii, tartışacağız. Daha Hükümet temsilcisine filan o zaman soracağız. Yani bunu uzun tartışmayacağız, arkadaşlar konuk olarak geldiler, onların söyleyeceklerini, katkılarını da alalım, ondan sonra biz çalışmamıza devam edelim diye söz verdik.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Konuyla sınırlı olarak görüş beyan edebilirim efendim.

BAŞKAN – Buyurun.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Sayın Başkan, tekrar teşekkür ediyorum.

Bu iki düzenlemeyle birlik olarak biz önerdik, sayın bakanlığımıza da bu konuda çok teşekkür ediyoruz, bunlar tasarıya yansdı. Şimdi, baz istasyonlarıyla ilgili aslında bizim önerdiğimiz metin biraz daha farklı. Belki bu kaygıları da giderecek şekilde bir düzenleme. Aynen şöyle, okuyorum: “Belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde ilgili mevzuatına göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının belirleyeceği ilkeler çerçevesinde belediye medisinin tespit edeceği ücret karşılığında kent ve yapı estetiği gözetilerek yer seçim belgesi vermek.”

Şimdi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığımızın yetkisinde, nereden baz istasyonu kurulacağız? Biraz baktık, çok teknik, detayı bilmiyorum ama “bölge” diyor, “Burada baz istasyonu kurulur...” Belediye Ulaştırma Bakanlığının izin verdiği bu bölge içerisinde en uygun yapı, yapı estetiği... Çünkü bakıyorsunuz caminin minaresinde, apartmanın çatısında, görüntü kirliliği de... O yer gösterecek, o alan içerisinde, bunun karşılığında bir ücret alınsın. Biz bunu hukukçularımızla düzenlerken çok şey tartıştık, acaba belediyeler GSM şirketlerine çok farklı ücretler yükler mi diye. Özellikle “Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının belirleyeceği ilkeler çerçevesinde.” ibaresini koyduk. Bu tasarıya bu boyutu yansıtmamış.

Diğer konu da...

BAŞKAN – Yani siz, şimdi, burada sadece diyorsunuz ki: “Kurulacak baz istasyonlarının yer seçimleriyle ilgili belediyeler söz sahibi olsun.”

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Hayır o izin bölgede Bakanlık... Bakanlık zaten kendisi veriyor, hangi bölgede baz istasyonu kurulacak Bakanlık yetkili.

BAŞKAN – “Oradan belediye para alsın.” diyorsunuz.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Bu gösterdiği bölgede hangi bina uygun, oradan bir makul ücret alsın çünkü farklı şekilde görüntü kirliliğine sebep oluyor, bunu söylüyoruz. Yine Bakanlık ilke ve esaslarını önersin diye bunu öneriyoruz.

BAŞKAN – Onu anladık, sizin önerinizi.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – İşgaliye alsın.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Yani benzer bir şey.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Bir önceki hususu bir izah eder misiniz Hayrettin Bey, elektronik haberleşme altyapısını yapmak ve işletmek?

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Şimdi ona geliyorum. Onunla ilgili belediyelerin şöyle yakınmaları var, diyorlar ki: “Bizim haberimiz olmadan çok farklı firmalar belediye altyapısını da tahrip ederek şeyler çekiyor.”

Şimdi, burada da “Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının uygun görüşü.” ifadesi var. Bunu şöyle değiştirebiliriz: “Uygun görüş” ifadesini “Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının izniyle elektronik haberleşme altyapısını yapmak ve işletmek.” Burada şu olabilir: Eğer gerekiyorsa, Bakanlık da izin veriyorsa belediyelere bu altyapıyı yapabilme imkânı getirilebilir yani biraz daha da daraltmış olabiliriz şeyi.

BAŞKAN – Ne sağlar belediyeye?

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – “İşletmek” diyor.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Şöyle: Şirketleri var, belediye bunu yapar ve ilgili şirketlere kiraya verebilir çünkü altyapıdan genel olarak baktığımızda belediyeler sorumlu. Çünkü belediyenin tam yetkisinde ve tasarrufunda olmadan şirketler müdahale edebiliyor, yol bozuluyor, kanalizasyon etkileniyor, diğer şebeke etkileniyor. Belediye bunu yapar ve kiraya verebilir diye böyle bir talep var.

BAŞKAN – Yani siz “Ulaştırma Bakanlığının uygun görüşü ile” yerine “izni olmasında...”

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Böyle bir gereklilik olursa belediyeler bunu şey yapabilir.

BAŞKAN – Anladım.

Çok çok teşekkür ederim.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – “Yapmak ve işletmek.” tabirine ben takıldım. Yani GSM sahibi mi olacak belediye?

BAŞKAN – “Haberleşme altyapısını yapmak ve işletmek.” diyor.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETERİ HAYRETTİN GÜNGÖR – Onu biz şey yaptık ama, Sayın Genel Müdürümde daha detaylı bilgiler var. Ulaştırma Bakanlığıyla, onlarla mutabakat sağlandı. Ne kadar geniş bir alan olduğunu bilmiyorum yani teknik ifade olduğu için. Ne kadar alanı kapsar bilmiyorum ama amaç burada sadece bu fiber optik kablo dediğimiz...

BAŞKAN – Sizin istediğiniz bu idi ama bu ifade onu karşılıyor mu karşılamıyor mu onu Hükümet temsilcimizle tartışırız, tamam.

ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI HABERLEŞME GENEL MÜDÜR YARDIMCISI İLHAMİ TÜRKAY – Sayın Başkanım, oraya “görüş” yerine “izin” kelimesi dahi konulmuş olsa... Çünkü biraz önce arz ettiğim gibi, bu, bir imtiyazla verilmiş olduğu için ve bunların kazanılmış bir hakları ve bunların, çok büyük uluslararası boyutları da var imtiyaz sözleşmelerinin efendim. Her türlü şey tahkimle çözülüyor. Dediğim gibi, bir tarafı da bunun Hazine Müsteşarlığı zaten. Yani “izin” dahi olsa bakanlık izin veremez efendim, bu bir rejime bağlı.

BAŞKAN – Bu şu demektir, pratiği: Bakanlık izin vermediği sürece hiçbir şey olmayacak demektir zaten. Siz de “İzin vermemiz mümkün değildir.” diyeceksiniz. Çünkü 3 tane GSM operatörünün uluslararası hukuktan doğan ve devletimizle yaptığı bir imtiyaz sözleşmesi var. Bunun dışında lokal anlamda, bölgesel anlamda birilerinin böyle bir sistem kurup işletmesine izin vermemiz zaten bugünkü hukuk ve sorumluluklarımız, taahhütlerimiz çerçevesinde mümkün değil diyorsunuz.

ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI HABERLEŞME GENEL MÜDÜR YARDIMCISI İLHAMİ TÜRKAY – Arz ediyorum efendim.

BAŞKAN – Anlaşıldı, sırası geldiğinde tartışacağız.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Sırası geldiğinde bu ifadeyi düzeltmek lazım.

BAŞKAN – Tabii.

Peki, teşekkür ediyoruz.

Kamu kurumlarından başka katkıda bulunacak arkadaşımız? Tamam.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Diyanet İşleri yok mu Başkanım?

BAŞKAN – Hayırdır?

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Mabetler konusunda bize bilgi vermeyecekler mi?

(Karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN – Ali Bey, hoş geldiniz.

Buyurun.

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Değerli Başkanım, değerli üyeler, değerli bürokratlar; tabii çok önemli bir kanun tasarısı görüşülüyor. İnşallah ülkemiz için çok hayırlı olacağına inanıyoruz mutlaka. Balıkesir’imiz de bu illerin arasında. Biz aylardan beri çalıştık beraber Mahallî İdareler Genel Müdürümüzle beraber, sizlerle beraber. İnşallah sona ulaşıldı, Balıkesir’imizde 2 tane merkez ilçe kurulacak. Tabii, bu, Balıkesir’imizin coğrafi yönden, ekonomik yönden, kültürel yönden çok daha hızlı büyümesine vesile olacak. Balıkesir’imiz zaten coğrafyasıyla, kültürüyle, ekonomisiyle, kaplıcalarıyla, deniziyle, dağlarıyla Türkiye’de ziyaret edilmekte başta gelen illerden bir tanesiydi. Bu kanunla inşallah çok daha iyi bir konuma gelecek. Bizler son derece sevinçliyiz, mutluyuz. Emeği geçen

herkese ben teşekkür ediyorum. Mahallî İdareler Genel Müdürümüze ve sizlere çok çok teşekkür ediyorum. İnşallah ülkemiz için hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum. Sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlarımız, bugün saat birden bu tarafa yaptığınız katkılarla ve dün akşam da büyük ölçüde ana komisyonda yaptığımız katkılarla tasarının geneli üzerindeki görüşmeleri tamamladık.

Şimdi maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum...

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Başkanım, bürokrasiden öğrenmek istediğimiz konular kısmı bitti mi?

BAŞKAN – Maddelerde sırası geldikçe sorabiliriz onları.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – Birleştirilen tekliflerle ilgili konuları da mı?

BAŞKAN – Tabii, maddelerde sırası gelince görüşeceğiz.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – O birleştirilen teklif konusunda bir sonuca varamadık herhâlde? Kaç teklifi birleştiriyoruz?

BAŞKAN – Vallahi sayı olarak bilmiyorum, dün akşam hepsini bir bir oyladık.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Onu soracaktınız.

(Karşılıklı konuşmalar)

BAŞKAN – Şimdi, biz maddelere geçilmesini uygun görürseniz kabul edip aramızı verelim. Ondan sonra oturalım baş başa, tekrar çalışmaya başlayalım.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Ama genel görüş itibarıyla mesela, burada, Şehir Plancıları Odası Başkanı konuşunca gördük, bunun hakikaten ruhsat, imar, planlama bakımından çok önemli hükümleri var. Çevre ve Şehircilik Bakanlığından bunu sorma ihtiyacı var.

“Mabetler” diye bir terim var “ibadethane” de denilebilirdi. Denilmemiş, onu bilmiyorum neden. Ya da şimdi yetkililerimiz burada, İçişleri Bakanlığı o sorumluluğu üstlenirse onlar da açıklayabilirler ama Diyanet İşleri herhâlde görmüştür, bilmiyorum. Ulaştırma Bakanlığı temsilcileri görmemiş miydi acaba tasarımı daha önce? Görmemiştiniz. Çünkü gönderilmedi bakanlıklara tasarı ne yazık ki.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – İçişleri Bakanlığı da pazartesi günü gördü.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – O yüzden bakanlıklar da hâkim değil meseleye. İyi ki gelmişsiniz, bu çok önemli meseleyi açıklamalarınız sayesinde öğrendik. Alt komisyon bilgilenme esasına dayanan bir çalışma yapmak zorunda. Ben çok yararlandım doğrusu açıklamalardan. Şimdi o eksikliği bırakmayalım.

BAŞKAN – O zaman şöyle yapalım: Biz o arkadaşları da çağıralım, yarın da onları çağıralım, maddelerde sırası geldiğinde arkadaşlarımızdan o konularla ilgili bilgilerini alalım.

HASAN HÜSEYİN TÜRKOĞLU (Osmaniye) – O zaman kimleri çağıracağımızı çalışsın arkadaşlar.

BAŞKAN – Tabii, şimdiden irtibatı kurunuz. Maddelerde sırası geldikçe o arkadaşlarımızdan bilgi alınız. Herkesten geneli üzerinde bilgi almak ve geneli üzerinde konuşmamıza gerek yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) – “Mabet” denilince Anadolu’da ziyaretler var örneğin, onlar giriyor mu?

BAŞKAN – “Mabet” deyince ne anlıyoruz, onlara sorunuz.

Maddelerine geçilmesini oyluyoruz: Kabul ettiniz mi arkadaşlar... Peki, teşekkür ederim.

Şimdi, yedi buçuğa kadar ara verelim...

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Peki, toplantı sonrasında ne yapacağız?

BAŞKAN – Maddelerine başlayacağız.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Ama maddelerini görüşmek için davet edecektik uzman arkadaşları?

BAŞKAN – Şöyle: Uzman arkadaşlarımızdan davet edeceklerimiz, eğer böyle bir madde olursa o arkadaşlardan bilgi alacak, onu yarın görüşmek üzere atlar, dönebiliriz.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Değerli Başkanım, zaten bu dört maddelik bir şey.

BAŞKAN – Her birinde kaç tane fıkra var siz de görüyorsunuz.

BİRGÜL AYMAN GÜLER (İzmir) – Tamam ama ona karar vermek... Ne zaman çağıracağız, edeceğiz?

BAŞKAN – Şimdi, ilçe kurulmasının sınırlarının belirlenmesi diyelim, 2'nci madde 34 fıkra. Biz bunu zaten isteyeceğimiz uzmanların hiçbirinden görüş almayacak olsak bile ancak görüşürüz. Sizin “Benim uzman görüşüne ihtiyacım var.” dediğiniz her fıkrayı yanına bırakabiliriz.

Kapanma Saati: 18.00